

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 1500 LIR 0,77 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

PRED KONGRESOM

Že večkrat smo pod tem naslovom beležili glavni kongres slovenske stranke v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Sicer pa misli, ki bodo sledile, niso vedno iste, čeprav so isti ideali Slovenske skupnosti, ki prav oz. s samim svojim obstojem častno in hvalevredno obeležuje slovensko samostojno politično prisotnost. Zato pa tudi razmišljanje, ki temu sledi.

Nepogrešljiva je politična vloga slovenske stranke v Italiji. Stranka, ki pod starim simbolom lipove vejice že vsa povojna desetletja aktivno spremlja javno življenje naše manjšine. In to je ista lipova vejica, ki je že v polpretekli dobi (med obema vojnama) zajemala skoraj celotno slovensko narodno skupnost v Italiji. To tudi za parlamentarne volitve sredi 20. let v politični manjšinski povezavi z južnotirološko planiko.

Danes so časi gotovo drugačni. Iste oz. podobne pa ostajajo situacije, v katerih se nahajajo danes manjšine v Italiji. Če sta francoska in nemška manjšina tako ali drugače zelo dobro zaščiteni, pa to za nas Slovence vsaj zaenkrat še ni. Imamo sicer že zaščitni zakon (oz. kar dva!), nimamo pa še dejanskega premika naprej. In prav zato je danes nujno potrebna slovenska politična stranka kot pristen izraz manjšine.

Slovenska stranka v naši deželi je šla skozi različne faze svojega obstoja. V dobi med obema vojnama je šlo predvsem za nastope na političnih volitvah pod znakom lipove vejice. Poglejmo samo na veliko in dragoceno delo, ki so ga opravili naši pogumni poslanci v rimskem parlamentu, tako zlasti Virgil Šček, Josip Vilfam in Engelbert Besednjak. Njihovi politični nastopi so pravi izraz slovenske zavesti v Italiji. Morda se tu nekoliko ponavljamo, vendar pa mislimo, da je prav zlasti v teh važnih trenutkih spomniti na določene izbire.

Prav tako pomembno je tu podčrtati današnje glavne vrednote, ki jih Slovenska skupnost vse od prvih povojnih časov (tudi v prejšnjih razmerah) zagovarja. To so zlasti demokracija, pluralizem, narodnoobrambno delovanje in še zlasti ideja samostojnega političnega nastopanja - vse danes še kako aktualne teme. Na teh idealnih vrednotah lahko mi danes gradimo svoj narodnopolitični "credo". Ta je in najbo še naprej vodilna miselnost usmeritev slovenske stranke.

Pa še manjšinska in evropska povezava. Ko je še pred leti v času pred prvimi evropskimi volitvami SSK vstopila v to širšo areno manjšin v Italiji, je to storila zelo odgovorno in resno. Prav s svojo odprto, evropsko in manjšinsko politiko je slovenska stranka angažirala velike manjšinske stranke, kot sta južnotirološka SVP in aostanska UV, da sta nato vztrajno delovali (zlasti v parlamentarni debati) v prid našemu zaščitnemu zakonu.

Dandanes je sicer stranka morda v nečem klonila pred novimi razmerami, ko je v boju za slovenske pravice prišlo do vse večje vloge civilne družbe. Tako sta seveda obe krovni organizaciji prevzeli neko vodilno vlogo v tem procesu. Zato pa vseeno edina slovenska stranka v Italiji ne izgublja svoje vloge, saj med drugim kot edina slovenska politična sila nastopa v taki ali drugačni obliki na vseh volitvah.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA / PROSLAVA IN PREDSTAVITEV ZBIRKE

"RAZPIHAJMO PEPEL!"

DANIJEL DEVETAK

Goriška Mohorjeva družba bo čez dve leti praznovala 80 let obstoja in delovanja. In še vedno opravlja s svojimi knjižnimi izdajami nezamenljivo vlogo utrjevanja narodne in kulturne zavesti ne le na zahodnih obronkih slovenstva, ampak tudi, kar največ zmore, tudi vsem rojakom v matici in po svetu, saj je skozi desetletja našla pot v slovenske domove po vseh celinah in vanje vnašala ljubezen do naše lepe slovenske besede. Prav z namenom nuditi kakovostno branje po dostopni ceni je Mohorjeva družba nastala pred 150 leti v Celovcu; kasneje sta se pridružili še "sestri" v Celju in Gorici. To je torej najstarejša slovenska založba, ki še vedno ostaja zvesta koreninam in ohranja živega duha dalekovidne izvorne zamisli bl. škofa Slomška in njegovih sotrudnikov.

Goriška Mohorjeva družba se je hotela letos na posebno prazničen način spomniti obletnice s slovesno proslavo, ki je bila v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v petek, 23. novembra. Lepa in prostorna dvorana je bila tokrat premajhna za

FOTO BUMBACA

množico, ki jo je kmalu napolnila do zadnjega kotička. Naj omenimo vsaj nekaj pomembnih osebnosti iz političnega, cerkvenega in kulturnega sveta, ki so kot gostje počastile visoki jubilej in potrdile svečanost dogodka; v prvih vrstah so sedeli goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, senator Miloš Budin, goriški župan Gaetano Valenti, predsednik pokrajinskega sveta Stefano Pizzin, ravnatelj Mohorjeve iz Celovca dr. Anton Koren in predsednik iste hiše msgr. Jože Kopeinig, ravnatelj Celjske Mohorjeve Janko Jero-

men in predsednik Jože Planišek; veseli smo bili prisotnosti številnih naših književnikov in sploh izobražencev ter zastopnikov najrazličnejših društev iz vsega zamejstva, profesorjev iz škofijske gimnazije v Vipavi, časnikarjev in duhovnikov iz Ljubljane in z vsega matičnega ozemlja. Ogromno je bilo tudi navadnih ljudi, tistih, ki so jim zlahka sadovi truda naše založbe namenjeni v prvi vrsti, saj so bili prav oni že od nastanka Mohorjeve družbe v mislih ustanoviteljev te hiše.

STRAN 3

PO TRŽAŠKEM VRHU SREDNJEVROPSKE POBUDE

VELIKO STIKOV, VELIKO BLIŠČA

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Vrh predsednikov vlad ter zunanjih in gospodarskih ministrov držav članic Srednjeevropske pobude, ki je potekal prejšnji teden - od 21. do 24. t.m. - v Trstu, je bil v znamenju velikega števila stikov med dele-

gacijami in gospodarstveniki posameznih držav (a stiki, je bilo rečeno, so pomembni, saj prek stikov in srečevanj pride mo tudi do konkretnih rezultatov). Poleg tega je srečanje spremljal blišč, s katerim se je

predsedujoča država Italija - in seveda v prvi vrsti njen premier Silvio Berlusconi - hotela pokazati pred drugimi. Pri tem je prišlo tudi do res neokusnih izbir, kot je bil tisti veliki napis - Italian Presidency - ki je kraljeval na pročelju Pomorske postaje in tudi drugje: dobro, se je marsikdo spraševal, Italija predseduje, a čemu, če je bil simbol SEP skoraj popolnoma izbrisan? Pomenljivo je tudi dejstvo, da potem ko se je v petek, 23. t.m., končal vrh premierov, je bila odpravljena večina varnostnih ukrepov in drugih služb, kljub temu da je ekonomski forum potekal še naslednji dan, 24. t.m. V programu za tisti dan je med drugim pisalo, da bo tiskovno središče odprto do 17. ure...

STRAN 3

KLONIRANJE ČLOVEKA

NEDOPUSTNO!

V soboto, 24. t.m., je v trenutku obšla ves svet vest, da so v nekem ameriškem zasebnem podjetju, ki se ukvarja z genetskimi raziskavami, pred časom že klonirali človeški zarodek.

Iz ameriškega podjetja Advanced Cell Technology (odslej ACT) so sporočili, da so iz organizma odraslega človeškega telesa vzeli nekaj celic, jih v laboratorijih prestrukturirali po že znanem postopku, s katerim so pred leti v Veliki Britaniji prišli do klonirane ovce Dolly, in tako prišli do prvega kloniranega človeškega zarodka-embrija, katerega rast pa so zaustavili že pri šestih celicah. Podpredsednik zdravniško-medicinskega podjetja ACT Robert Lanza je v izjavi za tisk še povedal, da podjetje ACT nima nobenega namena klonirati človeških bitij, da pa bi po tem postopku lahko prišli do novih terapij, s katerimi bi zdravili hude bolezni, kot so sladkorna bolezen-diabetes, možganska in srčna kap, rak, AIDS in vse tiste bolezni, ki imajo za posledico razpadanje živčnega sistema (Parkinson in Alzheimer). Po njegovih besedah naj bi tako dosegli, da bi v njihovem in ne samo njihovem podjetju imeli nekakšne tovarne osnovnih človeških celic, ki jih poznamo tudi pod vzdevkom staminalne celice.

Ker smo mnenja, da moramo govoriti preprosto tudi o zapletenih stvareh, bomo zapisali, da so v ZDA naredili tisto, česar smo se vsi bali, nekateri pa so si to zelo želeli: iz odraslega človeka so vzeli celico, jo v laboratoriju predelali tako, da se je sama začela razvijati kot zarodek, iz katerega bi lahko zraslo novo človeško bitje. Jasno je, da je postopek bolj zapleten, a v bistvu gre za to, da se iz celice že obstoječega človeškega telesa naredi človeški zarodek, ki ima iste kromozomske lastnosti kot telo, iz katerega smo vzeli celico. Dodali so, da tega ne počno zato, da bi naredili nove klonirane ljudi, kot so pred časom naredili ovco Dolly, ki je bila do potankosti enaka ovci, kateri so vzeli celico zanjo, dejansko njena fotokopija. Povedali pa so, da te raziskave pomenijo, da bo človek lahko v laboratoriju izdeloval dele telesnih organov, pravzaprav najprej celice in tkiva, ki mu bodo potrebni v zdravstvu.

STRAN 3

JURIJ PALJK

OB 70-LETNICI SMRTI NADŠKOFA SEDEJA
"Nasprotnikom slovenstva oziroma nasilnim asimilatorjem je bil največji trn v peti nadškof Sedej zaradi svojega ugleda in neodtujljivih pravic Cerkve do krščanske vzgoje otrok v maternem jeziku. Ko so pregnali slovenski jezik iz šol in sploh iz javnosti, je ta ostal edino v zavetju Cerkve, kjer ga je branil nadškof Sedej. Verouk v slovenščini v cerkvah je v dejanskih razmerah pomenil edino šolo maternega jezika."

TOMAŽ PAVŠIČ, "FRANČIŠEK B. SEDEJ, KNEZ IN NADŠKOF GORIŠKI", ZALOŽBA BRANKO-ZALOŽNIŠTVO JUTRO 2001

- 02 Alojz Tul
OZADJE ZASTOJA V ODNOSIH ITALIJA-HRVAŠKA
- 02 Breda Susič
ISKANJE POTI MIRU
- 02 Janez Povše
PRAZNIK TUDI GORIŠKE MOHORJEVE
- 05 Janez Juhant
REVOLUCIJA
- 07 Matjaž Rustja
KAMEN...: KORAK DO STALNE RAZSTAVE JE KRATEK

- 09 Marija Milič
DIJAKI TRGOVSKEGA ZAVODA ŽIGA ZOIS PIŠEJO
- 11 Harjet Dornik
ODSLEJ HOJA PO VRVI
- 12 Peter Špacapan
IZLET V STRASBOURG
- 12 Jurij Paljk
O MOLKU
- 13 Marjan Drobež
OBŽALOVANJE TRAGIČNIH DOGODKOV...

PROBLEM VRAČANJA NEPREMIČNIN

OZADJE ZASTOJA V ODNOSIH MED ITALIJO IN HRVAŠKO

ALOJZ TUL

Ob obisku italijanskega predsednika Ciampija na Hrvaškem v začetku oktobra je kazalo, da so izravnavna vsa nesoglasja med državama, tako da je bilo pričakovati skorajšen podpis pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju, ki naj bi nekako potrjevala povsem urejene medsebojne odnose in postavila solidne temelje za vsestransko bodoče sodelovanje. To novo ozračje so z vidnim zadovoljstvom poudarjali tako diplomati kot mediji na obeh straneh. Iz poznejšega poteka dogajanja pa smo zvedeli, da je besedilo omenjenega dogovora ostalo nedorečeno v tistem delu, ki govori o nedeskriminatorsnem pridobivanju nepremičnin na Hrvaškem za tuje državljane v skladu z nedavno podpisano pogodbo o pridružitvi Hrvaške k Evropski uniji. V ostalem pa bosta obe strani spoštovali doslej sklenjene in veljavne mednarodne pogodbe, pri čemer sta mišljena predvsem Osimski sporazum in rimski dogovor o izplačilu odškodnine za imetje italijanskih optantov z ozemlja, ki je bilo priključeno bivši Jugoslaviji. Uradna italijanska diplomacija na vrhu je bila pripravljena podpisati takšen dogovor, a se je znašla pred močnim pritiskom ezulskih organizacij, ki zahtevajo, da jim hrvaška država omogoči spet pridobiti zapuščeno imovino na osnovi zakona o denacionalizaciji, ki ga pripravlja hrvaški parlament. Oporo so dobili pri podpredsedniku vlade Finiju, voditelju Nacionalnega zavezništva. Le-ta je od Berlusconijskega dosegel, da ne podpiše pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju s Hrvaško brez pristanka ezulskih predstavnikov.

Do srečanja med ezulskimi predstavniki in vlado je prišlo minulega 19. novembra v Rimu. O sklepih srečanja so nato krožile v medijih različne razlage, ki za samega zunanega ministra Ruggiera niso verodostojne, zato jih je v razgovoru s časnikarji med nedavnim srečanjem Srednjeevropske pobude v Trstu v bistvu zavrnil. Dejal je namreč, da vlada je na stališču, da se morajo sprejete pogod-

be spoštovati, kar pomeni, da se vprašanje zapuščene imovine več ne odpira. Zato je bilo sklenjeno, da se ustanovi posebna komisija pravnih izvedencev, ki naj ugotovi, ali bi Hrvaška lahko vrnila bivšim optantom nepremičnine, ki niso zajete v dosedanjih sporazumih o odškodnini. Zato podpis sporazuma o prijateljstvu s Hrvaško ni zamrznjen, temveč samo odložen, dokler se ne pojasnijo določene stvari.

KAJ PRAVI HRVAŠKA STRAN

Hrvaška stran vztraja na stališču, da je izdelani sporazum o prijateljstvu pripravljen za podpis in da bo do njega prej ali slej prišlo. Hrvaški premier Ivica Račan je na omenjenem tržaškem vrhu Srednjeevropske pobude obžaloval, da ni prišlo do dvostranskega srečanja z italijansko stranjo, ki bi lahko prispevalo k razčiščenju medsebojnih odnosov; Hrvaška namreč namerava spoštovati vse veljavne mednarodne sporazume. Z zadovoljstvom je ugotovil, da je podobno stališče izrazilo predsedstvo italijanske vlade v uradni izjavi po srečanju z ezulskimi predstavniki. Ostaja pa dejstvo, da se podpis sporazuma o prijateljstvu stalno odlaga. V ozadju zapleta je vprašanje vračanja nepremičnin italijanskim optantom v takšni ali drugačni obliki, kar je za hrvaško stran nesprejemljivo, italijanska stran pa si ga ne upa odločno presekati zaradi trmaste nasprotovanja begunskih organizacij.

ODLOČILEN PREOBRAT V AFGANISTANU?

PRED NOVIMI IZZIVI

Talibanski režim je konec prejšnjega tedna dejansko izgubil oblast v Afganistanu, saj so njegovi nasprotniki - mudžahidi - ob znatni pomoči ameriških in angleških bombnikov in pripadnikov elitnih enot - zavzeli vsa večja mesta v državi, s prestolnico Kabulom vred. Talibani in "arabski prostovoljci", ki so nekakšna tujska legija, se, kot kaže, upirajo le še na območju Kandaharja na jugu države. V tem pogledu pa je v ponedeljek, 26. t.m., v Washingtonu padla pomembna odločitev. V boju proti talibanom in njihovim pomagačem so začeli sodelovati tudi ameriški marinci. Gre za skupno 2.000 mož, posebej izvežbanih za gverilsko vojskovanje. Njihova naloga pa je predvsem lov na voditelja teroristične organizacije Osama Bin Ladena in njegove najozlje sodelavce, ki se baje skrivajo na bližnjem goratem območju. Tu naj bi bilo nekaj dobro zavarovanih in ustrezno opremljenih bunkerjev. Ob tej priložnosti so ameriški predsednik Bush in njegovi najozlje sodelavci spet poudarili, da nadaljnja usoda Afganistana ni njihova prvenstvena skrb, ker hočejo le primerno kaznovati vse tiste, ki so odgovorni za atentat 11. septembra v New Yorku, kjer je pod ruševi-

nami obeh znanih stolpnic našlo smrt na tisoče ameriških državljanih. Če bi ujeli Osama Bin Ladena in njegove najozlje sodelavce, bi seveda zadali hud udarec celotni njihovi teroristični organizaciji, katere veje segajo v domala vse bogate in razvite države po svetu.

Pomembno novost in pravzaprav senzacijo predstavlja prihod kakih sto ruskih vojakov v Kabul. Uradno so sporočili, da je njihova naloga obnoviti rusko veleposlaništvo v afganistanski prestolnici. Vsekakor je ruska prisotnost v Afganistanu pomembna politična novost, ki bo gotovo vplivala na nadaljnji razvoj dogodkov.

O nadaljnji usodi Afganistana je v torek, 27. t.m., bil govor v Königsbergu v Nemčiji, kamor je Organizacija združenih narodov povabila predstavnike vseh narodnostnih oz. plemenskih skupin v državi. OZN predlaga, naj bi na tem srečanju skušali sestaviti skupno prehodno vlado, katere glavna naloga bi bila skrbeti za mir in preprečiti bratomorno klanje. Združeni narodi pa bi s svojimi humanitarnimi ogranicami vsestransko pomagali sestradanemu ljudstvu, množicam beguncev in bolnikom ter ranjenikom.

Velika nevarnost so tudi in predvsem mine in drugo smrtonosno orožje, ki je bogato posejano po deželi, v kateri vojna traja že dve desetletji. "Afganistan ostaja, ker je vedno bil v zadnjih desetletjih. Za to deželo so negotovost, dnevnega tveganja, lakota in neprestano streljanje podnevi in ponoči nekaj endemičnega", je napisal dopisnik italijanske ilustrirane revije L'Espresso.

DI

BLIŽNJI VZHOD

ISKANJE POTI MIRU

BREDA SUSIČ

V ponedeljek sta na Bližnjem vzhodu prispela ameriška posrednika Anthony Zinni in William Burns, ki sta od predsednika Busha prejela mandat, da dosežeta dogovor o trajnem premirju v regiji. V torek sta se srečala z izraelskim prvim ministrom Sharonom in zunanjim ministrom Peresom, za sredo pa je napovedan sestanek s predstavnikoma Palestincev.

Ameriški državni sekretar Colin Powell je v ponedeljek, 19. t.m., v govoru na univerzi v Kentuckyju razčlenil ameriško stališče do problema Bližnjega vzhoda in ponovil, da se ZDA zavzemajo za ustanovitev dveh ločenih držav na podlagi resolucij OZN 242 in 338. Najtežja faza pri uresničevanju tega cilja je vsekakor začetna vzpostavitve trajnega premirja, ki ga morata doseči Burns in Zinni. Slednjemu je po poročanju medijev naročil, naj ostane v regiji, dokler ne bo dosegel zaželenega rezultata. Do tega pa ne bo lahko prišel: Sharon je v izraelsko pogajalsko skupino imenoval same zagovornike trde linije proti Palestincem. Nalašč je pri tem "pozabil" na Peresa, ki zagovarja kompromisne rešitve. Ponovil je stališče, da Izrael pred obnovo pogajanj od Palestincev zahteva sedemdnevno popolno prekinitev ognja.

V zadnjih dneh pa se nasilje še zdaleč ni poleglo. V torek, 27.

t.m., sta dva Palestinca streljala na množico na avtobusni postaji in tržnici v mestu Afula. Pri tem so ubili eno in ranili dvajset oseb. Malo pred prihodom ameriške misije je v ponedeljek 24-letni Palestinec v Erezu, na meji med Gazo in Izraelom, izvedel samomorilski napad, v katerem sta bila huje ranjena dva izraelska vojaka. V soboto pa je prišlo do več palestinskih napadov na izraelska naselja. Pri tem je na območju Gaze umrl Izraelec. Najhujša dogodka prejšnjega tedna pa sta bila smrt petih palestinskih otrok ter napad izraelskega helikopterja na taksi, v katerem so izgubili življenje trije aktivisti Hamasa. Otroci so se 22. t.m. v bližini neke šole v begunskem taborišču Han Junis na jugu Gaze igrali z izraelsko bombo, ki je pri tem eksplodirala in jih ubila. Izraelska vojska je prvič prevzela odgovornost za incident oz. smrt nedolžnih otrok. Poglobljena raziskava, ki jo je naročil sam notranji minister Ben Elizer, je namreč ugotovila, da je izraelska vojska skrila granato v bližino šole, ker je ugotovila, da s tiste točke Palestinci večkrat streljajo na izraelske cilje. Granato pa so po nesreči odkrili otroci. Umor treh predstavnikov Hamasa nedaleč od Nablusa na Zahodnem bregu 23. t.m. pa je bil nameren, saj naj bi šlo po mnenju predstavnikov vojske za nevarne teroriste, med katerimi je bil eden na samem vrhu izraelskega seznama najbolj iskanih palestinskih aktivistov.

Kljub vsemu pa je le prišlo tudi do nekaterih majhnih korakov v smeri pomiritve. Izraelska vojska je namreč v noči na torek umaknila svoje tanke iz Jenina, ki je bilo še zadnje palestinsko mesto (ki spada pod cisjordanski teritorij A), to se pravi pod palestinsko upravo), ki so ga Izraelci zasedli po umoru ministra Zeevija 17. oktobra.

S 1. STRANI

PRED KONGRESOM

S temi mislimi in željami pozdravljamo sedanji deželni kongres Slovenske skupnosti. Prepričani smo, da lahko slovenska stranka v spremenjenih razmerah še vedno veliko naredi za razvoj naše narodne skupnosti.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

PRAZNIK TUDI GORIŠKE MOHORJEVE

Jubilej, kakršen je 150-letnica ustanovitve Družbe sv. Mohorja, je prav gotovo v vseh smislih izjemno pomemben dogodek. Najprej je posvetitev Antonu Martinu Slomšku in njegovim somišljenikom, ki so prispevali izvorno idejo, vanjo dejavno vjeli ter jo uresničili. Potem je tu ogromen odziv med slovenskim ljudstvom, ki je v tovrstnih knjigah našlo priložnost za branje in razmišljanje o svojem življenju. Prastara modrost namreč pripoveduje, da je vsakršna knjiga z izbranim namenom priložnost za duševno obogatitev ter samoprepoznanje bralca, ki jo vzame v roke. Dalje ni mogoče mimo dolgega in vztrajnega nizanjanja let, ko je Mohorjeva družba, kasneje razvejana v kar troje lastnih izvirov, nizala letnik za letnikom, knjigo za knjigo, pisca za piscem. Strmjeno izhajanje je na ta način v potekanju časa pridobivalo na teži in pomenu ter postalo živ spremljevalec naših ljudi, istočasno pa tudi pričevalec izročila prejšnjih rodov.

Še posebej je delovanje vseh treh družb, med njimi tudi Goriške Mohorjeve, doživelo svojo osmislelivo prav v zadnjem desetletju, ko so nastopili novi časi, bolj naklonjeni zgodovinskemu spominu. Zadnje desetletje je tako nam vsem omogočilo odkrivanje in okrepljeno zavedanje naših korenin, naše preteklosti in našega prihajanja iz zgodovine v prihodnost. Poleg tega se je v tem času odprla srečna možnost za upoštevanje vseh različnosti in drugačnosti, ki krasijo tudi naš narod in jih je še kako

smotno nanizati eno poleg druge, nikakor pa dajati prednost zgolj eni med njimi, kaj šele katero med njimi potisniti ob stran ali jo izločiti. Prav v tej točki so lahko Mohorjeve družbe v najnovejšem času celokupno slovensko zavest okrepile in to prav s svojimi bogatimi rezultati dela dolгих in plodnih desetletij.

In ko gledamo na delovanje 150 let, si ne moremo kaj, da ne bi pripisali vsem trem vejam Mohorjeve družbe velikanske možnosti tudi v prihodnosti. Trojna razvejanoost se namreč vsekakor zdi učinkovita ter lahko na občuten način izraža vendar različne odtenke slovenstva, nov čas s svojimi spremembami in odprtimi vprašanji pa kar kliče po njegovem odlikavanju in prepoznavanju ter seveda odkrivanju vseh starih poti, ki bodo lahko koristne ne samo za slovenski narod, pač pa kar za vse narode. V tej točki velja osvetliti nagib, ki je bil Mohorjevim družbam po potrebi lasten še mnogokrat, namreč željo po plemeniti sramitvi ljudskega in intelektualnega slovenskega izročila. V spoju obeh izročil je na neizpodbiten način mogoče zajeti prav vse vidike življenja in bivanja, vidike, ki dandanes nikakor niso lahko zaobjemljivi in zahtevajo napor prav vseh človekovih zmožnosti. Mohorjeve družbe imajo torej pred seboj na široko odprte poti in prav gotovo se bodo nanje odpravile z isto požrtvovalnostjo, s katero so svoje poslanstvo opravljale že doslej.

SLOVENSKA SKUPNOST

prireja svoj

11. deželni kongres

URESNIČITI ZAŠČITO ZAJAMČITI ZASTOPSTVO

v soboto in nedeljo, 1. in 2. decembra 2001, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, Drevored 20. septembra 85.

Začetek v soboto ob 16. uri z nastopom Okteta Vrtnica pod umetniškim vodstvom Aleksandre Pertot.

VABLJENI!

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava.noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

S 1. STRANI

"RAZPIHAJMO PEPEL!"

Omenimo, da je nekaj ur pred proslavo prišel na sedež GMD v Gorici fax iz urada predsednika Republike Slovenije, s katerim je Milan Kučan ob jubileju čestital predsedniku GMD in mohorjanom. Pozdrave in čestitke so poslali tudi predsednik SAZU dr. France Bernik, generalna konzulka RS Jadranska Šturm Kocjan in mnogi drugi.

Večer je po pozdravu prof. Marije Češcut, neurtodne kulturne delavke in pri GMD snovalke vedno novih načrtov, uvedel mešani pevski zbor Lojze Bratuž, za naše mesto in goriške Slovence posebno pomemben sestav, ki spremlja naša kulturna prizadevanja v mestu že pet desetletij; pod vodstvom Bogdana Kralja je zapel tri pesmi.

SLAVNOSTNI NAGOVOR

Na oder je nato stopil msgr. Oskar Simčič, predsednik GMD, ki je s svojim nagovorom dal ton prireditvi. Njen pomen je označil takole: "Ta pomembni jubilej Mohorjeve družbe je močan klic mohorjanom, da ponovno vstopijo, če se lahko izrazim s Cankarjevim simbolom, v skrito kamricu njenega sveta, kjer so shranjeni misli, trud, veselje, upi tolikih odličnih otrok slovenske matere, da razpihajo pepel, ki se je nad tem duhovnim bogastvom nabral, ter z njihovo vero, z njihovim pogumom in z našemu času odgovorjajočimi prijemi odgovorijo na današnje in prihodnje izzive, pa tudi na tiha hrepenenja slovenskega občestva." In še enkrat je pozval: "Razpihajmo pepel predvsem z začetnih korakov, nato pa zlasti iz dramatičnih trenutkov, ki jih je Mohorjeva delila s slovenskim ljudstvom v duhovni in politično kulturni zmedenosti prvih poveljnih časov tako po prvi kakor po drugi svetovni vojni; po prvi, ki je politično-ozemeljsko razdelila slovensko družino in z njo tudi Mohorjevo družino; po drugi, ki je tudi Mohorjevo družbo hudo prizadela z revolucionarnim ideološkim enoumjem." Z velikim zaupanjem v poslanstvo družbe je msgr. Simčič še dejal: "Če se ozremo v izvir Mohorjeve družbe, nam takoj pade pred oči, kaj vse lahko stori peščica ljudi z velikim umom in še večjim srcem, intimno povezanih z ljudstvom, iz katerega so izšli, in zato jim je draga duhovno kulturna rast ne le nekaterih izbrancev, marveč vsega naroda." Pri začetnikih Mohorjeve družbe občuduje msgr. Simčič zlasti skrb za vse bivanjske razsežnosti posameznika, "da se reši celostni

človek". V tej kulturni akciji so bile soudeležene tudi župnije, ki so postale nekake knjižne agencije. "To pa je nekaj zares edinstvenega v kulturni zgodovini Evrope," je ugotovil govornik.

Goriška Mohorjeva družba je po besedah msgr. Simčiča nastala leta 1923 prav "iz skrbi, da blagoslov mohorjanskega sporočila ne zamre v novih razmerah, v katerih se je znašel in zaprl primorski prostor." Prav je tudi, da tokrat omenimo prve stebre goriške založbe, podpisnike na ustanovitvenem progasu; to so bili: dr. Josip Ličen, Alojzij Novak, Venceslav Bele, Stanko Stanič, inž. Josip Rustja; odgovornost za kulturno politiko GMD so zapovrstjo sprejemali Venceslav Bele, Filip Terčelj, dr. Janko Kacin, dr. Anton Kacin. Kot je poudaril govornik, je nadškof Sedej sprejel GMD med cerkvene bratovščine "in jo s tem, vsaj deloma, zavaroval pred fašističnim nasiljem". O pojojnem obdobju je msgr. Simčič povedal, da je GMD počasi, "v luči znamenj novega časa", širila krog svojega zanimanja in iskala sodelavce ne le v zamejstvu, ampak tudi v matici in med zdomci. Kot najlepši izraz novega duha je navedel sestavo Primorskega slovenskega biografskega leksikona.

Nato je msgr. Simčič nagovoril z nekaj mislimi tudi italijansko govoreče goste v dvorani. Poudaril je, da so oblasti med vojnama ovirale dejavnost GMD, češ da gre za motilni element družbenega življenja. Izrazil je zadovoljstvo nad vedno večjo skupino Italijanov in Slovencev dobre volje, ki si prizadevajo v smeri iskrenega in prisrčnega sožitja; omenil je dva "draga ita-

lijanska, oz. furlanska, prijatelja," pesnika Celsa Macorja in nadškofa Petra Cocolina, ki sta spodbujala mohorjane, naj začnejo zavestno približevati slovenski svet sosedom italijanskega jezika. In tako so nastala, zlasti v zadnjih letih, odlična dela, ki razkrivajo našim sodržavljanom bogati svet našega sedanjega in preteklega kulturnega življenja.

Ob koncu se je msgr. Simčič še vprašal o pomenu Mohorjeve družbe danes in o "razkošnosti" treh družb v razmeroma majhnem slovenskem kulturnem prostoru. Tri hiše obstajajo, "da bi ohranili mohorjansko izročilo in sporočilo v razmerah, ki so nam bile vsiljene". Med njimi obstaja zgledno sodelovanje, ki se lahko samo še stopnjuje. Glede prvega vprašanja pa je govornik menil, da "pluralnost kulturnih ponudb, še zlasti protislovnih, kliče po primerni kulturni prisotnosti krščanskega pogleda na svet".

PREDSTAVITEV ZBIRKE

Po slavnostnem nagovoru je prof. Marija Češcut uvedla predstavitev knjižne zbirke za leto 2002. Štiri avtorje oz. urednike je povezoval tajnik GMD, časnikar Marko Tavčar. O knjigah bomo podrobneje pisali v naslednjih številkah našega tednika.

Koledar, že enaindesetdeseti, je predstavil dr. Jože Markuža in povedal, da vsebuje na 262 straneh kar 70 zapisov, poročil in pričevanj o krajevni in vesoljni Cerki ter o naših družtvih; obravnava najrazličnejše tematike, od zaščitnega zakona prek skavtizma do čebelarstva, pa tudi zapise o pomembnih jubilejih. Pri njegovi sestavi je sodelovalo 46 piscev, platnico in koledarski del je oblikoval Ivan Žerjal.

O delu Anton Kacin. 1901-1984, ki je izšlo kot dvanajsta knjiga zbirke Naše korenine (grafično opremo je pri-

FOTO BUMBACA

speval Pavel Medvešček), je spregovorila prof. Marija Kacin. V imenu sestre, brata in svojem je najprej izrazila hvaležnost založbi, ki je ob stoletnici očetovega rojstva izdala spominski zbornik, in Marjanu Breclju za dragocene nasvete. V nekaj kratkih mislih je na učinkovit način prikazala nekaj področij dejavnosti, ki so bila dr. Antonu Kacinu, poleg šolstva, posebno pri srcu. Pokojni je ogromno naredil prav za GMD, saj je začel delovati v njej že nekaj let po njenem nastanku in bil od junija 1928 dalje kar 31 let urednik družbenih publikacij; to so bila za založbo tudi doslej najtežja leta, posejana z danes skoraj nepojmljivimi težavami. In vendar ne dr. Kacin ne drugi sotrudniki niso izgubili vere v prihodnost. Prof. Marija Kacin je tudi omenila vlogo, ki jo je imel dr. Kacin kot dolgoletni predsednik odbora za gradnjo Katoliškega doma, za kar je žrtvoval ogromno energij, časa in sposobnosti.

O knjigi Očetovstvo malo drugače, ki se predstavlja v zanimivi in vedri zeleni obleki (platnica in vinjete so delo Davorina Devetaka), je nato povedal nekaj misli avtor in naš kolega Jurij Paljk. Gre za izbor nekaterih oddaj iz istoimenskega niza, ki ga je v zadnjih letih pošiljal v eter Radio Trst A; kot je poudaril Marko Tavčar, je ta naša ustanova tako še enkrat potrdila spodbujevalno vlogo v našem prostoru. Paljk je prisotne pozdravil v slovensčini, italijansčini in furlanščini, saj so vsi trije jeziki del njegovega vsakdanjega življenja; prav to opisuje na enostaven način v nekakšnih krajših "slikah" z vsebinami, ki vabijo k razmisleku. Iz osebne izkušnje je povedal, da gleda na prepletanje treh kultur v svojem življenju kot na veliko bogastvo: "Samo spoštovanje je potrebno." Na osebni način pripoveduje o razpetosti med delom

in družino, med tem, kar moramo delati, in tem, kar bi radi. "Pisal sem samo to, kar živim," je povedal. In marsikdo ve, da je oddaja naletela na večji odziv, kot si ga je radijska urednica Rosana Pasarit prvotno pričakovala.

Četrta knjiga iz zbirke nosi naslov Sonjine slaščice in podnaslov Dobrote iz Števerjana v Brdih. Sestavili sta jo gospa Sonja Marija Maraž Bednarich in hčerka Irena; v prikupni knjižici, ki je lani izšla v italijansčini, sta zbrali okrog 70 briških in sploh primorskih receptov, ki so se ohranili po ustnem izročilu iz roda v rod. Kot je povedala mlada avtorica, je knjiga naletela na velik odziv, zato se je zahvalila založbi, da je omogočila slovensko izdajo. Zaslugo za nastanek dela pa nosi predsednik zadruga Vini Collio Marco Felluga, ki je v sladkih dobrotah, zaradi katerih je ga. Sonja znana v Števerjanu, prepoznal bogato zakladnico in specifično več pretakajočih se kultur v naših krajih.

Gospa Sonja je na koncu prisrčno povabila vse prisotne v bližnjo telovadnico na skrbno pripravljeno družabno srečanje. Vsakdo je tako lahko okusil vsakovrstne slaščice, ki jih je sama in s pomočjo lepega števila števerjanskih gospodinj pripravila z veliko ljubeznijo za to priložnost. Okrog bogato obloženih miz se je v prijetnem vzdušju in z velikim zadoščenjem zgnetlo ogromno ljudi. Tudi to je bil res lep trenutek, ki je kronal praznično proslavo. In marsikdo je ob koncu s hvaležnostjo pomislil ne le na spretne roke števerjanskih gospodinj, ampak tudi na nesebično razdajanje in vztrajnost preteklih in sedanjih mohorjanov ter njihovih sotrudnikov, ki so vajeni delati v skromnosti in tišini. Za vse nas in za prihodnje rodove.

FOTO BUMBACA

S 1. STRANI

VELIKO STIKOV

Tisti redki časnikarji, ki smo tja zašli v soboto (večina jih je namreč že odšla dan prej, po Berlusconijevem odhodu), smo že pred 13. uro odkrili, da so uslužbenci npr. že izklopili vse računalnike...

Če pa pustimo ob strani te in druge opazke, moramo zabeležiti izredno zadovoljstvo italijanskega predsedstva, po katerem je vrh, združen z ekonomskim in mladinskim forumom in ob robu katerega je prišlo tudi do srečanja premierov in zunanjih ministrov t.i. štirilaterale - Italije, Slovenije, Madžarske in Hrvaške - doživel velik uspeh. Udeležilo se ga je okoli 1.700 ljudi med delegati, časnikarji, podjetniki, zastopniki državnih in drugih organizacij itd. Prisotni državni voditelji so potrdili željo, naj Evropa diha z obema deloma pljuč, vzhodnim in zahodnim, in da mora torej v Evropsko zvezo vstopiti tudi Rusija (slednja je - čeprav ni članica SEP - bila prisotna s svojo delegacijo na srečanju gospodarskih ministrov). Pri širitvi oz. ponovni izgradnji Evrope ima ravno SEP zelo važno vlogo, v njenem okviru pa države, ki so danes kandidatke za vstop v EZ (kot npr. Slovenija): ta njihova vloga sestoji v tem, da na poti evropske integracije

pomagajo ostalim državam, ki se nahajajo še daleč od tega cilja. Sodelovanje je pomembno tudi na področju boja proti terorizmu, še zlasti po tragičnem newyorškem atentatu 11. septembra letos. Cilj je skupna in harmonična rast vseh evropskih držav, ki naj bo na gospodarskem področju predvsem v znamenju prostega trgovanja, čim številnejših tujih investicij, izgradnje potrebnih infrastruktur in pospeševanja zasebnih gospodarskih pobud. Pri tem je po mnenju italijanskega predsedstva prišlo do kakovostnega skoka, saj se je politika približala gospodarstvu, kar je pozitivno: politika in gospodarstvo namreč morata sodelovati. Med sicer redkimi otipljivimi rezultati tržaškega vrha je treba vsekakor omeniti sklep, naj ravno v Trstu pride do ustanovitve univerzitetnega središča za mlade iz držav članic SEP. Sicer je italijansko predsedstvo SEP prejelo marsikatero priznanje, da je dalo zagon tudi nevladnemu sektorju: dokaz za to naj bi bil tudi krstni nastop Mladinskega foruma, na katerem so se udeleženci izrekli za aktivno vlogo mlade generacije. Kot drug otipljiv rezultat pa lahko imamo tudi odločitev, da bo poveljstvo mešane italijansko-slovensko-madžarske brigade v Vidmu.

Hkrati z vrhom predsednikov vlad in zunanjih ministrov je potekal tudi

Ekonomski forum. To je bila predvsem priložnost, da se opravi pregled stanja gospodarstev držav članic SEP in trenutnega položaja nekaterih pomembnih mednarodnih projektov, kot so npr. oblikovanje evropskih koridorjev (zlasti 5. koridorja), povezovanje severnojadranskih pristanišč, čezmejno sodelovanje itd. Dana je bila tudi priložnost, da se opravi pregled manjšinske dimenzije na gospodarskem področju: gospodarstvo slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Sloveniji sta orisala Edi Kraus in Maurizio Tremul, ob robu foruma pa je slovenska ministrica za gospodarstvo Tea Petrin obiskala sedež Slovenskega deželnega gospodarskega združenja in se razgovarjala s slovenskimi gospodarstveniki v Italiji.

Ko smo že pri manjšinah, ne moremo seveda mimo Berlusconijevih zagotovil, da bo Italija začela izvajati zaščitni zakon za Slovence v Italiji že pred Valentinovim prihodnje leto. To je obveza, je dejal Berlusconi med tržaškim vrhom SEP, čeprav je obenem opozoril, da je izvajanje bolj naloga pristojnih ministrstev kot pa predsedstva vlade. Slovenski premier Janez Drnovšek pa je po srečanju s predstavnikoma manjšine na slovenskem konzulatu dejal, da bo Italijo očitno potrebno še enkrat opozoriti na njene dolžnosti do

slovenske manjšine, saj so to resne stvari, ki jih ne gre prezreti. Mimo teh vsekakor pozitivnih, čeprav precej ohlapnih premikov, pa bi med zasедanjem SEP naša skupnost lahko bila dejavnija pri izpostavljanju svojih težav. Veliko število predstavnikov različnih držav, da o časnikarjih ne govorimo (po ocenah organizatorjev naj bi jih bilo okoli 350, če ne še več), je namreč predstavljalo velik izziv, da bi mednarodno javnost, pa čeprav le tisto srednjeevropsko, opozorili, da ima Italija v odnosu do nas kar nekaj neporavnanih računov in dolgov, še zlasti če se zavedamo, da v letošnjem letu naše najpomembnejše ustanove niso prejele niti lire in da resno tvegajo prenehanje delovanja oz. zaprtje s posledično izgubo službe za veliko število ljudi. Bralce naj spomnimo, da je ob priložnosti podobnega vrha l. 1994 (bilo je v času prve Berlusconijeve vlade) Slovenska skupnost priredila protestno manifestacijo na tržaškem nabrežju. Tokrat pa nismo sestavili niti lističa v angleščini, ki bi goste iz tujine opozoril na naše vprašanje. S tem se seveda ne sme izničiti delo predstavnikov manjšine, ki so, kar se tiče srečanja z vladnimi predstavniki, naredili svoje. A glede na kuliso, ki se je ponujala, je bilo zamujenih priložnosti kar precej.

S 1. STRANI

NEDOPUSTNO!

Gotovo smo veseli dejstva, da so se vsaj znanstveniki iz podjetja ACT oglasili in javnosti povedali, da so se že vrsto let ukvarjali s tem, kako bi klonirali človeka, saj nismo verjeli trditvam, da se to kljub svetim obljubam ne bo počelo. Svetu so sporočili, da je možno poseči v naravni red in ga spremeniti.

Vest je sprožila val nasprotovanj in ogorčenja, a tudi odobravanja tistih, ki vidijo v tem početju neslutene možnosti podaljševanja in olajševanja življenja. Vest pa odpira vrsto etičnih in moralnih vprašanj, ki so temeljnega pomena za obstoj vsakega človeka, ne glede na njegovo versko ali drugačno prepričanje. Če smo veseli, da odslej vsaj ne bo več sprenevedanj, češ da se človek ne da klonirati, pa smo zgroženi nad dejstvom, da se v naši razviti družbi lahko posega v samo bistvo človeškega in naravnega, v za nas svete stvari. Vsako, prav vsako človeško življenje je namreč sveto in zato smo še kako zaskrbljeni, kaj se bo s človekom dogajalo v prihodnje. Gotovo so to stvari, o katerih ne bi smeli odločati le poštene ali nepošten znanstveniki in niti ne samo del naše družbe, pa četudi je to najbogatejši in najbolj razviti del.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

1. ADVENTNA NEDELJA

"Pridite, hodimo v Gospodovi luči." (Iz 2, 5)
 "Mir naj vlada v tebi!" (Ps 122, 8)
 "Dan se je približal... Živimo pošteno, dnevu primer-
 no." (Rim 13, 12.13)
 "Bodite torej budni, ker ne veste, katerega dne pride vaš
 Gospod." (Mt 24, 42)

Ura je že, da se zbudimo iz duhovnega spanja (Rim 13, 11), ker smo dočakali adventni čas, ki naj nas na nov način poži in prenovi. Tudi skrajšanje telesnega spanja nas more kot otipljiva pokora v pričakovanju novega stvarjenja približati nedostopni luči, v kateri prebiva Bog (1 Tim 6, 14 nss). Toda v prvi vrsti nas sv. Pavel želi zbuditi iz spanja vsakršne hudobije (Rim 13, 13) in zaverovanosti v ta svet, ki mine.

Katekizem nas spominja, da Cerkev vsako leto obhaja adventno bogoslužje in s tem udejanja pričakovanje Mesija. Verniki se povezujemo z dolgo pripravo na prvi Odrešenikov prihod, tako da hkrati obnovljamo goreče hrepenenje po njegovem drugem prihodu (Raz 22, 17; KKC 524).

Dodajmo še tretji Gospodov prihod, namreč stalni prihod v čuječnosti, treznosti in vztrajnosti v dobrem. Kar vse lahko objavemo v Zornice, četudi jih verjetno že povsod obhajamo zvečer. Saj pričakujemo veliko luč (Iz 9, 1) v temi tega sveta po mučni, dolgi noči, ki ji pravimo preizkušnja našega življenja in naša grešnost.

Skupina mladih bi lahko v vsaki župniji pripravljala nedeljsko bogoslužje še med tednom. Posvetila naj bi se bolj skrbni pripravi otrok na prve zakramente. Obiskali naj bi bolnike, ki so doma, da bi jim darovali lepo besedo kot spomin na Jezusovo izredno ljubezen do bolnega in kakorkoli trpečega človeka.

Tudi molitvena ura naj pride bolj do veljave, saj molitev vse premore (Mt 6, 5 nss; 7, 7 nss; Lk 11, 9 nss; Jak 5, 16).

Adventni venec, ki naj bo umetniško izdelan, naj nam prikljče v spomin stvarjenje, učlovečenje, odrešenje, sodbo-konec sveta hudobije. Vsaka sveča na njem naj poleg Jezusa ponazarja tudi nas, ki postopoma odkrivamo, v štirih nedeljah, rojstvo Boga v nas z dobroto, ljubeznijo, usmiljenjem. Premagujemo namreč sebičnost, se trudimo za življenje po ljubezni.

Dobra spoved nas bo odprla za ponižno služenje drugim, še najprej domačim. Začnimo s poboljšanjem v eni sami stvari: da npr. raje dajemo, kot prejemamo. Tudi otroke uvajamo v to. Pokažimo jim tudi pot do oltarja, tako da strežejo pri bogoljublju, a da tudi berejo, pojejo v zboru.

Ker Bog prihaja k nam na sto in sto načinov, naj bi ga prepoznavali v vsakdanu, v naši notranjosti najprej, v dogodkih krutosti vojne, lakote, v terorju. Saj Bog prihaja zato, da nas rešuje iz vsega tega in nas naredi delavne za lepši svet. Ta pa naj odraža vsaj malo novi svet, novo nebo in novo zemljo, kjer prebiva pravičnost (Raz 21, 1. 5: "Glej, vse delam novo"; 2 Pt 3, 13).

Posebno nedeljska sv. maša ali evharistija naj nas zbujata za veselo pričakovanje srečanja z Bogom iz oči v oči.

V starem Rimu so ob prihodu cesarja na obisk v javnosti ali v kakem mestu postavljali slavoloke, tudi iz kamna, ki so ostali do danes; speljali so nove ceste ali popravljali stare. Taki obiski so prinašali tudi neko blaginjo s seboj. Pred leti, ko je prišel na obisk v Slovenijo etiopski cesar Haile Selassie, so prenovili in asfaltirali vso cesto od Bovca do Trente, kar je seveda pomagalo k lepi, a predvsem še varnejši vožnji po njej.

Drugod po svetu so ob takih priložnostih podeljevali privilegije ter financirali javne zgradbe. Obisk kralja ali vladarja so uporabljali tudi za prošnje, ker so vladarju odkrivali svoje potrebe in skrbi.

Podobno naj bi ob prihodu kralja kraljev poživili molitev in prošnjo za ljubezen. Sv. pismo nas pri tem opozarja na čuječnost, ko pravi po Jezusovih ustih: "Kakršni so bili namreč Noetovi dnevi, tako bo tudi ob prihodu Sina človekovega. Kakor so namreč v tistih dneh pred potopom jedli in pili, se ženili in se možile do dne, ko je šel Noe v ladjo, in niso spoznali, dokler ni prišel potop in vse odnesel, tako bo tudi ob prihodu Sina človekovega... Bodite torej budni, ker ne veste, katerega dne pride vaš Gospod... kajti ob uri, ko ne pričakujete, bo prišel Sin človekov" (Mt 24, 37 nss).

Papež nas je tudi povabil, naj bi 14. decembra s postom, združeni tudi z muslimani, ki veliko dajo na post, ganili Boga, da bi nam podelil mir, v januarju 2002 pa se bodo zopet zbrali predstavniki raznih veroizpovedi v Assisiju in prav tako prosili za mir v svetu.

Mladina po svetu se povezuje, da se pripravi na veliko srečanje mladih poleti 2002 v kanadskem Torontu. Zato veliko moli in se pogovarja o miru.

Vse adventno pričakovanje je namreč usmerjeno v Jezusa, ki ga že prerok Izaija imenuje "Čudoviti svetovalec, Močni Bog, Večni Oče, Knez miru" (Iz 9, 5).

Zato naj bo to pričakovanje vztrajno, čuječe in trezno. In naj že zdaj vsaj delno odkriva Jezusa, ki biva med nami, še posebej v evharistiji - maši in v tabernaklju, saj molimo: "Ki v podobi kruha tajno bivaš res", a predvsem po ljubezni do Boga in do človeka, ki jo poraja prav evharistija.

Advent naj bo eno samo hrepenenje po Bogu: "Amen, pridi, Gospod Jezus!" (Raz 22, 20).

ŠTIRJE NOVI BLAŽENI IN PRVI DOKUMENT PO INTERNETU

PAPEŽ SPET MOLIL ZA MIR

JURIJ PALJK

Minulo nedeljo, 25. t.m., je sveti oče Janez Pavel II. ponovno molil za mir v svetu in spet je o miru spregovoril z morda najbolj gledanega in poslušane prizerišča. Govorimo seveda o že tradicionalni molitvi angelskega čiščenja, ki jo ob nedeljah prenašajo v svet domala vse večje televizijske in radijske hiše, ko papež po molitvi ali tik pred njo nagovori zbrane vernike na Trgu sv. Petra z dobro znanega balkona.

Preden bi zapisali kaj več o nedeljskem nagovoru svetega očeta, povejmo, da imajo nekateri ljudje v svetu sedanjega papeža predvsem za starega moža, ki venomer govori lepe besede o miru in spravi med ljudmi, o resnici in pravici, o dostojanstvu, ki ga zahteva za vsakega, tudi najmanjšega človeka na svetu. Tako se dogaja, da boste prebrali v časopisih naslove, ki že dajo vedeti, kako se je sveti oče "vrnil k njemu ljubemu miru v svetu", o katerem venomer govori. Kot da bi šlo za staro melodijo, za ničkolikokrat slišano staro ploščo, ki je že tako oguljena, da je ne moremo več poslušati! Papežu in njegovim pozivom za mir se tako dela velika krivica in vsako omalovaževanje njegovih besed je seveda samo voda na mlin vsem tistim, ki si ne prizadevajo za mirno reševanje mednarodnih sporov, ampak neti jo sovraštvo med ljudmi. V trenutku, ko bi sveti oče, ki je res predvsem Petrov naslednik na čelu Cerkve, a tudi izjemno vplivna mednarodna osebnost, prenehal govoriti o miru in drugih pomembnih rečeh, ki so v prid vsega človeštva, bi izgubili svoj glas predvsem revni, zaničevani, tlačeni in šibki, lačni in žejni pravice, ki jih je na sve-

tu več, kot smo si sami pripravljeno priznati, gotovo pa sestavljajo večino človeštva. Gre za vse tiste ljudi v svetu, ki nimajo glasu, ker jim ga nihče v naši družbi noče dati. Že sedanja vojna v Afganistanu govori o tem, kako krivičen je naš zahodni svet, ki sam zase trdi, da je edini pravilen in pravičen. Krivice in grozodejstva talibanov, muhahedinov in drugih krvnikov v Afganistanu je naš razviti svet prenašal desetletja, kot mirno prenaša grozodejstva drugod v svetu, in to vse do takt, ko se ta grozodejstva ne dotaknejo najbogatejšega in najmočnejšega. Papež pa ne, papež se vedno in od vedno zavzema za mir in za najšibkeje v svetu!

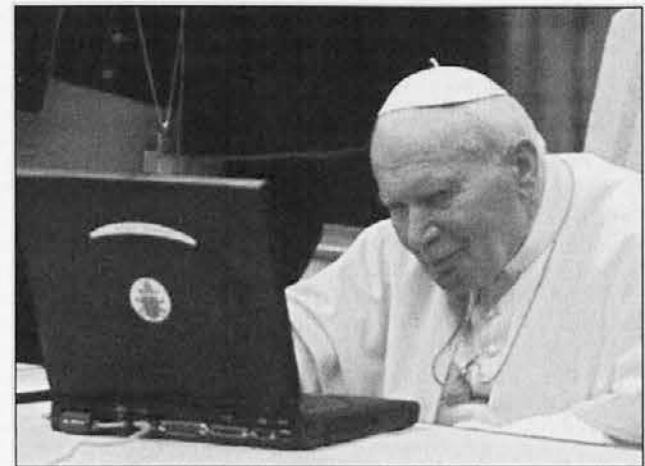
Sedanji poljski papež je eden redkih ljudi v svetu, ki nenehno ponavlja, da je trajen mir edino zagotovilo za dobrobit vsega človeštva, da je pravična porazdelitev naravnih virov in drugih, tudi z delom narejenih človeških dobrin, edina pravična stvar, na kateri bi se lahko zgradil poštenjši in predvsem pa pravičnejši svet. Prepričani smo, da se sveti oče Janez Pavel II. sam zaveda, kako so njegove besede lahko večkrat sprejete kot še ena "pobožna želja", ki nima nobenega neposrednega, predvsem pa ne takojšnjega učinka na razmere v svetu. Toda sveti oče tudi ve, da bi bila krščanska vera brez dejanj, ki morajo slediti Kristusovemu nauku, prazna, da bi sam bil na čelu Cerkve v svetu nesprejet in bi njegove besede ne imele velikega pomena, če sam ne bi stal za evangelijem in za krščansko vero. Prav vera v Boga od njega zahteva, da si nenehno prizadeva za mir v svetu, ker papež verjame, da je vsak, prav vsak človek narejen po Božji podobi in zato Boga in predv-

sem pa sočloveka vreden. Tudi in morda še najbolj vsi lačni, šibki, vsi trpečji ljudje. Tudi zato so neupravičene vse tiste kritike svetemu očetu, češ da se s svojim zavzemanjem za mir ponavlja. Kot da bi bil mir neka večna stvar, kot da bi ne vedeli, kako pomemben je mir!

Zato zvenijo naravnost preoško papeževe besede v nedeljo, ko je dejal: "Ne smemo se naveličati in utruditi in moramo zato nenehno moliti za mir, ki je velik dar. In vse človeštvo potrebuje ta veliki dar! Prav za mir bomo molili v Assisiju 24. januarja prihodnje leto na medverskem srečanju in tudi na postni dan letos, 14. decembra."

PAPEŽ POSLAL DOKUMENT
PREK INTERNETA!

Sveti oče je bil vidno zadovoljen, ko je v petek, 23. t.m., iz svojih uradov v Vatikanu preko svetovnega spleta-interneta z majhnega prenosnega računalnika poslal v Oceanijo in v svet pomemben dokument. Gre za pomemben postsinodalni dokument, ki nosi naslov Ecclesia in Oceania. Dokument je namenjen vsem Cerkvam in vsem ljudstvom Oceanije, saj se v njem papež zavzema brez zadržkov za ohranitev in razvoj staroselecev-aborigenov, ko poziva vsa ljudstva in ves svet za ohranitev neokrnjene narave v Oceaniji; mimogrede pa ne po-

Papež je v nedeljo zjutraj tudi proglasil štiri nove blažene, to so italijanski škof Giuseppe Marelli (1844-1895), Španka Paula Montal Fornes de San Jose' de Calasanz (1799-1889), Francozinja Leonje Françoise de Sales Aviat (1844-1914) ter Nemka Maria Crescentia Hoss (1682-1744). Z minulo nedeljo se je zaključilo cerkevno leto, saj je prihodnja nedelja prva adventna nedelja, t.j. prva nedelja v novem cerkvenem letu.

zabi niti na to, da odločno ozi- gosa shranjevanje jedrskih odpadkov v teh krajih.

Govori se, da je sv. oče hotel osebno izročiti pomemben dokument cerkvenemu vrhu v Oceaniji, a so mu zdravniki odločno odsvetovali dvajseturno vožnjo z letalom. Zato je padla odločitev, da se prvič v zgodovini važen cerkven dokument pošlje po elektronski pošti, kar je sveti oče rad storil.

KOPRSKI POMOŽNI ŠKOF JURIJ BIZJAK SPET NA PROSEKU

VLOGA IN POMEN PREROŠTVA
V SVETEM PISMU

MATJAŽ RUSTJA

V četrtek, 22. novembra, je potekalo v župnijski dvorani na Proseku tretje srečanje na temo Sveto pismo: bajka ali resnica? Pobudo za mesečne sestanke o spoznavanju temeljev naše vere je dal domači župnik dr. Jože Speh. Potem ko je na prvem srečanju govoril tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, je bil gost drugega večera koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak, ki je s primorsko sproščenostjo in izredno strokovno podkovanostjo tako pritegnil slušatelje, da je bil nastop v drugo skorajda pričakovan.

Četrtkovo razmišljanje je dr. Bizjak usmeril v spoznavanje vloge in pomena preroštva v Svetem pismu. Iz Stare zaveze poznamo šestnajst preroških knjig, ki nas vodijo po poteh iskrene vere in starih miselnih svetov, polnih prispodob in simbolike, ki utirajo pravo pot ob prihodu Jezusa Kristusa.

Sveto pismo nam daje tri primere preroštva. V prvo skupi-

no prištevamo preroke, ki so zapisovali božji nauk in tako spreminjali Gospodove besede v pisno obliko. Preroki, ki so samo ustno oznanjali in utrjevali vero v Najvišjega, se v drugi skupini odlikujejo po neposrednem in živem vsakdanu s sočlovekom, ki je tako v preroku doživel iskreno življenje v veri. Janez Krstnik, prerok na prelomu med Staro in Novo zavezo, ki zapira mogočna vrata starega oznanila in kaže na Kristusa Rešenika, se nam v vrstah prerokov, ki jim je bila beseda prvi vir oznanjenja, prikazuje v najsvetlejši luči odločne vere. Tretjo vrsto prerokov odlikujejo voditelji ljudstva. Mojzesova moč nas še danes močno prevzema. Govoril je z Gospodom od obličja do obličja, z zagnanostjo je učil ljudstvo in si prevzel nečloveško breme vrnitve naroda na domačo zemljo. V generacijah kulture, ki je imela do transcendence le boječo besedo upanja in prizanesljivosti, je vzbujal občudovanje in hvaležnost. Ljudem je pokazal moč

Boga, kateremu se pokorijo tudi naravne sile, in tako slepo izpolnjeval Gospodovo voljo.

Grožnje ali tolažbe pa delijo vse preroke v dve skupini. Če je ljudstvo zahajalo na stranpota, je prerok govoril z grožnjami in obljubljal rešitev v pravi veri. Če pa je bilo ljudstvo v stiski, je odločno nastopila preroka človečnost s tolažbo o boljši prihodnosti. Temeljne značilnosti prerokov pa predstavljajo simbolna dejanja: kar so napisali ali oznanili, so tudi uprizarili ali ponazorili, ker sta tako bili dani besedi prav posebna teža in jasnost. Izaija je bil na primer slab oblečen, da bi prikazal betežnost izgnanstva, Jeremija je v trohnečem pasu videl odpadanje ljudstva od telesa vere.

Preroki so bili poklicani od Boga na različne načine (zelo pogosti so klici v sanjah). Zasedrani v stiku z Bogom, so izpolnjevali odgovorno poslanstvo med ljudmi in božjimi načrti. V četrty Mojzesovi knjigi je Bog govoril o preroški službi in z ne-

izprosnimi besedami (če se bodo prerokke izpolnile, sem nemo govoril, če pa se ne bodo, si prerok kriv) naložil v srca prerokov trepet in strah, da se mnogi niso čutili kos nalogi.

Zanimiva in skrivnostna vloga prerokov v Svetem pismu je izzvala široko debato, ki je obogatila predavanje in tako bolje osvetlila zahtevno tematiko.

ZA ZGODOVINSKO RESNICO IN MIR V SLOVENIJI

REVOLUCIJA

JANEZ JUHANT

vrat. Revolucija za razliko od demokracijskih nenasilnih sprememb uvaja novo stanje z nasilnimi sredstvi: morijo, požigajo, ropajo, "ne da bi izbirali sredstva in metode", vse je dovoljeno. V tem smislu je 29. marca leta 1942 Kardelj med drugim napisal Titu tudi: "Naše varnostne službe se vsi bojijo kot hudiča." Vse, kar je bilo na poti revolucionarjem, je namreč padlo pod streli vosovcev: učitelji, duhovniki, župani, premožni kmetje, obrtniki, skratka samostojni, zavedni Slovenci sploh, med njimi tudi Lambert Ehrlich, ki je svaril pred komunistično revolucijo. Zaradi nje so med drugo svetovno vojno in po njej padale žrtve, ne da bi jim dokazali krivdo, to pa skušajo zamegliti nasledniki revolucionarjev s krivičnimi in neutemeljenimi označbami kot kolaboracija in podobno.

Zato bo uradno besedilo Vlade, ki govori o revoluciji, imelo tudi pravne posledice. Ne gre za problem zgodovinske resnice in sprave, pač pa za legitimnost demokratične države Slovenije, ki mora urediti in enkrat za vselej dati dogodkom prava imena, in to so revolucija, izvensodni poboji, brezpravno stanje komunistične oblasti. To pomeni tudi zaključke revolucionarne zgodbe in konec metod in sredstev, ki so bila značilna za revolucionarno komunistično obdobje.

Slovenija je veliko izgubila z revolucijo. Deset tisoči so izgubili življenja, zapustili so morali domovino, izgubili so svoje premoženje. Revolucionarno pustošenje in morije po vojni so uničevale kulturne in gospodarske pridobitve, predvsem pa pehale ljudi v smrt ali izgnanstvo ter jih duhovno pohabile. Tisti, ki so to počeli, so v glavnem govorili slovensko, kot poročajo

preživeli, zato so ponižujoče in zavajajoče besede Janeza Stanovnika, da so to počeli tuji. Predvsem se je to dogajalo pri nas. Tako govorjenje potrjuje, da posledice revolucije še trajajo. Laž in zavajanje sta zagospodarila v deželi in ni čudno, da bi se nekateri še kar naprej sprenevedali, kljub temu da evropske demokratične norme terjajo jasne besede in pravna dejanja. Razumemo, da je v zadregi celo predsednik države, saj je bil nekdanji šef Centralnega komiteja partije. Ne razumemo pa, da noče postati šef demokratične in pravne države.

Seveda, če so vladale v komunizmu revolucionarne metode kot laž, prevara, goljufija, predvsem pa 'virtuozna propaganda', s katero je mogoče prikriti vse, potem ni čudno, da se nasledniki še vedno poslužujejo teh metod. Zato bo pot od uradno zapisane besede revolucija do pravne države še dolga. Lahko bomo dobili nove spomenike, vendar se ljudje, navajeni revolucionarnih metod, upirajo pravni državi in demokratičnemu redu. Takim je tudi vseeno, ali bodo na Primorskem imeli v lasti našo banko Italijani, kakor po vojni ni bilo mar revolucionarjem za slovensko obalo v odnosu do Italije ali Hrvaške, važno je bilo le revolucionarno vladanje. Takih ne skrbijo nacionalni, pač pa le osebni interesi, zato jim je vseeno, kdo bo imel slovenske pivovarne ali druga podjetja. Seveda to ni le slovenski problem, žal pa imamo Slovenci nesrečo, da del oblastne elite misli revolucionarno, kar pomeni le za svoje interese, ne pa za interese naroda. Zato je tudi ne skrbi, da se država zadoljuje, kot kažejo podatki v zvezi s proračunom, in bodo prihodnje generacije obremenjene z dolgovi ter nas bodo gošpodarsko še bolj obvladovali

tujci, Slovenci pa jim bomo podložniško služili. Da si take elite pravnega reda ne želijo, potrjuje tudi zaplet zaradi vodstva parlamentarne komisije o ozadju napada na novinarja Petka.

Tudi Slovenci imamo primer kravje bolezni BSF. Težko je danes oceniti njene vsestranske zdravstvene politične, trgovske in socialno-prestižne razloge. Dejstvo je, da vedno ponavadi najbolj trpi in nosi posledice mali človek. Podobno kot je to v primeru terorističnega napada na center v New Yorku ali pa še bolj ameriških napadov na Afganistan ali ruskih na Čečenijo. Kljub temu da veliki in močni vedno, celo v demokraciji, kaj šele v revoluciji, radi delajo po interesih moči in prisile, se takšna logika dolgoročno maščuje. Za spoznanje, da ne gre sveta urediti s silo, pa je potrebna kultura nenasilja in strpnosti, ki pomeni resnično spoštovanje predvsem malega in nemočnega človeka, še posebej če se bori za resnico in pravičnost. Tako so ob izjavi Vlade o revoluciji zdaj na potezi sodstvo in tožilstvo, posebno vrhovna tožilka Zdenka Cerar, pa tudi predsednik države in varuh človekovih pravic.

Treba bo torej ne le postaviti spomenik žrtvam revolucije, pač pa urediti stanje v državi ter končati revolucionarno obdobje in ljudem privoščiti mir. Privoščiti je treba mir tudi tistim, ki imajo slabo vest, in sicer tako, da nam to po demokratičnih in pravnih načelih uradno povedo, kako je s tem, in nas prenehajo vznemirjati s stalnimi revolucionarnimi posegi v naš formalni demokratični red. Le tako si bomo lahko Slovenci o sv. Martinu nalili čistega vina o svoji sedanjosti in preteklosti. Vsi si, upam, tega iskreno želimo, mladim pa bo takšna popotnica tudi najboljša dediščina za prihodnost in seveda tudi za Evropo brez meja, pregrad in predsodkov.

SVETNIK TEDNA

26. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

LEONARD PORTOMAVRIŠKI, REDOVNIK

Križev pot je pobožnost, ki naj bi kristjanom vedno govorila, da je krščansko življenje hoja za Kristusom, ki je dejal: "Če hoče kdo priti za menoj, naj se odpove sebi in vzame vsak dan svoj križ ter hodi za menoj" (Lk 9, 23). Pobožnost križevega pota, priljubljeno zlasti v postnem času, so pospeševali frančiškani, ki so prišli v Sveto deželo okoli leta 1280. V tem se je posebno odlikoval današnji godovnjak sv. Leonard Portomavriški, imenovan tako po svojem rojstnem kraju v italijanski pokrajini Liguriji. Napisal je lepa premišljevanja za molitev križevega pota. Eno od teh molimo še danes, kadar molimo daljši križev pot, pri katerem nekaj molitvenik (ali bravec), nekaj pa odgovarjajo ljudje.

Ta svetnik se je rodil 20. decembra 1676 v mestu Porto Maurizio ob ligurski obali, ki se danes imenuje Imperia. Njegovo krstno ime je bilo Paolo Casanuova. Bil je zelo nadarjen fant in oče, pomorski kapitan, ga je poslal v Rim študirat medicino. Paolo pa se je natihoma pripravil na redovniški poklic. Ko mu je bilo enaindvajset let, je vstopil k frančiškonom in dobil ime Leonard a Porto Maurizio (Portomavriški). Po mašniškem posvečenju je bil nekaj časa profesor modroslovja v samostanski šoli, vendar ga je mikalo, da bi odšel v misijone. Želja se mu je izpolnila le deloma: s tridesetimi leti je nastopil naporno in odgovorno poslanstvo ljudskega misijonarja v domovini, ki ga je z veliko gorečnostjo opravljal vse do konca svojega življenja. Brž na začetku je nevarno zbolel. Ko ni bilo več upanja, da bo ozdravel, se je zaobljubil Materi božji, da se bodo zadnjega diha posvečal reševanju grešnikov z ljudskimi misijoni, če ozdravi. Marija je njegovo prošnjo uslišala, on pa je držal svojo besedo.

Pridigal je tako prepričljivo in s tako vnemo, da so bili ljudje pretreseni. Med pridigami je pogosto objel veliko razpelo s križanim tako prisrčno, da so navzoči jokali, prosili Boga usmiljenja. Še tako zakrknjene grešnike je znal ganiti, da so se spreobrnil. Na vsa moč je pospeševal pobožnost križevih potov. Dajal je pobudo za opravljanje večerne molitve, ki se je ukoreninila marsikje, tudi pri nas.

Vse življenje ga je usmerjala misel: božji Sin je umrl zame. Iz te misli je izhajalo njegovo priporočanje ljudem, naj pogosto premišlujejo Gospodovo trpljenje, najlaže pa to opravijo, če molijo križev pot in v mislih spremljajo trpečega Jezusa od postaje do postaje. Po Leonardovi zaslugi se je pobožnost križevega pota tako razširila, da danes skoraj ni katoliške cerkve, v kateri ne bi imeli podob 14 postaj križevega pota.

Kot ljudski misijonar je Leonard Portomavriški v štiridesetih letih prekriziral Italijo in Korziko. Nikoli ni mislil nase, na svoj počitek, na zdravje ali kakšno udobje. Umrl je 26. novembra 1751 v samostanu San Bonaventura v Rimu. Tam še danes časte razpelo s križanim, ki ga je Leonard nosil pri spokornih procesijah. Za svetnika je bil razglašen leta 1867.

RADIO OGNJIŠČE:

NAPOVED

Regionalni primorski program iz kopskega studia se začena vsak dan ob 16.

uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem.

Vsak ponedeljek je ob 16. uri tedenska informativna oddaja *Primorskih minus sedem*, ob 17. uri pa hudomušna glosa, ki jo pripravlja Jurij Paljč.

Začela se je nova akcija za izbor "naj osebnosti" Primorske 2001. Glasujete lahko po telefonu vsak ponedeljek od 17. do 17.40 (tel. št. 00386 56 281 114) ali po pošti: Radio Ognjišče, Osebnost Primorske, p.p.114, 6001 Koper, Slovenija.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5 - Sv. gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst). POZOR: Oddajnik na Tinjanu je po novem močnejši, tako da je sluhnost na Tržaškem boljše kot prej!

SVETOVNI DAN MLADIH 2002 V TORONTU

Goriška nadškofija se pripravila na Svetovni dan mladih (SDM), ki bo v Torontu (Kanada) od 18. do 28. julija 2002. Podrobno poročilo s številnimi informacijami lahko dobite v številki Novega glasa z datumom 17. oktobra 2001. Vsekakor bomo o morebitnih spremembah ali novostih glede

SDM še poročali. Vse informacije dobite pri patru Mirku Peliconu DJ, ulica Nizza 36, 34170 Gorica, prenosni telefonček številka 340 7104932, naslov e-pošte: pelicon@email.si.

PRAZNOVANJE SV. ANDREJA V ŠTANDREŽU

Za praznovanje zavetnika svetega Andreja so v Štandrežu poskrbeli za celo vrsto srečanj in iniciativ. V nedeljo je bila v sodelovanju z domačimi društvi in rajonskim svetom zelo uspela "Štrudelada" po ulicah in trgih, štrudel pa je na koncu štel celih 112 metrov. V petek bo od 18. do 19.30 ure spovedovanje, sledila bo maša. V soboto ob 20.30 bo v veliki dvorani župnijskega doma koncert Saše in Roberta z Novo zapovedjo pod pokroviteljstvom goriške pokrajinske uprave. V nedeljo bo ob 10.30 maša, ki jo bo daroval g. Franci Trstenjak, glavni urednik Radia Ognjišče, ob 11. uri bo v veliki dvorani župnijskega doma nagrajevanje otroškega slikarskega natečaja, ob 11.30 pa na trgu blagoslovitev prapora krajevne skupnosti Štandrež. Ob 16.30 sledijo praznične večernice ter ob 17. uri v spodnji dvorani župnijskega doma družabnost. V ponedeljek bo ob 20.30 v mali dvorani župnijskega doma dr. Simon Špacapan spregovoril na temo *Kako živeti z rakovo boleznijo*. Vsi prisrčno vabljeni!

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (8)

ZVONE ŠTRUBELJ

2. JUG SVETA - JUŽNA AMERIKA, AFRIKA, DEŽELE DALJNEGA VZHODA

Če severno poloblo človeštva teži orientacijska in etična kriza, je jug sveta v znamenju revščine, zatiranja in človeške odtujenosti. Boj za človeka vredno življenje je tudi boj za Boga. Na splošno lahko rečemo za južno Ameriko in Afriko, da raste socialna in družbena zavest širokih mas, ki so podrejene manjšim dominantnim skupinam ljudi, ki vodijo politiko. Vse bolj raste potreba po novi mednarodni ekonomski ureditvi, ki bi podprla pravičen boj za enakopravnost ljudi in s tem pomagala revnim narodom na jugu poloble k dostojnejši ravni življenja. Generalne škofovske konference južne Amerike so svetu posredovale ta protestni glas množic: v Medellinu v Kolumbiji l. 1968, v Pueblu v Mehiki l. 1979, v Santo Domin-

gu l. 1992. Rdeča nit je bila celostna promocija človeške osebe in potrebna inkulturacija za novo evangelizacijo. Sinoda za Afriko, ki je bila v Rimu l. 1994, je izvenela na isto temo: Cerkev naj bo glas tistih, ki glasu nimajo! Združenje azijskih škofovskih konferenc je imelo svoje prvo srečanje na Tajskem l. 1994. Poudarilo je, da biti krščanska Cerkev v Aziji pomeni aktivno soudeležbo vseh kristjanov v službi življenja, v promociji človeka kot bitja z neodtujljivim dostojanstvom.

V južni Ameriki je že dalj časa na pohodu teologija osvoboditve, ki želi motivirati kristjane in krščanske skupnosti za prednostno izbiro, službo revnim in zatiranim. Znane so debate in kontroverzije okrog tega. Proti preveč socialnemu in političnemu konceptu osvobajanja je l. 1984 v Rimu, v okviru kongregacije za vero izšel precej oster dokument *Libertatis nuntius*, ki ga je ista kongregacija dve leti ka-

sneje omilila z dokumentom *Krščanska svoboda in osvoboditev*. Papež Janez Pavel II. je iz tega dokumenta citiral brazilskim škofom tole misel: "Smer te teologije ni le primerna, ampak tudi koristna in nujna". To kaže na osrednji problem, ki ga ta teologija obravnava: problem revščine, neznanja, zatiranja. "Reverso della storia", to je krilatica teologije. Brati zgodovino s hrbtno strani, iz spomina večstoletnega zatiranja, iz bolečine množic, iz prizadevanja in upanja najbolj šibkih in zapostavljenih, z vidika njihovih sanj po boljši prihodnosti. V ta kontekst, in ne v kontekst evropske filozofije in teologije, ki ima slovarje še vedno polne racionalistične epistemologije, naj se vpiše odrešilna božja zgodba, ki jo je s pogumom uresnil Jezus Kristus. V zadnjih dveh desetletjih se je raziskovanje teologije osvoboditve usmerilo v poglobljanje korenin krščanske tradicije in v duhovno izkustvo španskih mistikov 15. stol., Terezije Avilske, Janeza od križa, Ignacija Lojolskega, ki se je razširilo z misijonarji, ki so se pridružili osvajalcem in se nato od njih osamosvojili. Ta duhovnost je ovrednotila trpljenje revnih in preganjenih starosecev in pokazala, da je Bog Jezus Kristus na strani slabotnega, izkoriščanega in kliče k spreobrnje-

nju izkoriščevalca in močnejšega.

V Afriki in v deželah Daljnega vzhoda je zelo intenziven proces inkulturacije vere, ki ga spremlja tudi prizadevanje za socialno in družbeno pravičnost. Gre za dežele odvisnosti in revščine. Prav to so bili razlogi za rojstvo Ekumenskega združenja teologov tretjega sveta, ki se je prvič srečalo v Tanzaniji l. 1976 in v okviru katerega nastaja teologija tretjega sveta. Od tedaj so bile že štiri generalne konference: 1981 v New Delhiju v Indiji, 1986 v Oaxtepecu v Mehiki, 1992 v Nairobiju v Keniji in 1996 v Manili na Filipinih. Kako naj se opredeli teologija za krščansko, če ne govori in kriči o krizanju celih narodov in če prezre njihovo potrebo po vstajenju? To je bila ena od tem teh srečanj. Druga je vedno na dnevnem redu: izziv avtohtonih kultur za krščansko vero. Prav tako ekonomska globalizacija, ki prinaša nova ekonomska razmerja v tretjem svetu. Vstaja vprašanje, kako iti iz kolonialnega krščanstva, ki je bilo evrocentrično. To v Afriki poudarjata katoliški teolog Jean-Marc Ela in anglikanec John Mbiti. Prve korake afriške teologije spremlja zelo dobra teološka revija, nastala v Kinshasi, v Kongu: *Revue Africaine de Theologie*.

DALJE

5

ČETREK, 29. NOVEMBRA 2001

FRANČIŠEK B. SEDEJ V BESEDI SODOBNIKOV (2)

LOJZKA BRATUŽ

Tržaška Mladika je leta 1972 objavila govor, ki ga je imel prof. Rado Bednarik za Radio Trst A. V njem je obujal spomine na nadškofa Sedeja, zlasti tople spomine na "Sedeja človeka, kolikor mi je bilo dano ga od blizu poznati, kar si moram šteti v veliko čast". Bednarik se med drugim spominja, kako je Sedej "tega ali onega mladega izobraženca poklical k sebi in mu, kot nekoč meni, predsedniku Slovenske dijaške zveze, v resnem okolju škofijskih dvoran resnobno dal nauke o pravi narodnosti, krščanski in občestveni smeri". Prav tako se spominja zanimivega srečanja v Podsobotinu. "Nekega jesenskega dne je poslal svojega majordoma Jomana k meni z vabilom, naj prideva z znanim glasbenikom Lojzeto Bratužem v Podsobotin na pomenek. Nadškof se je že pripeljal v karosi. Razgovor je tekkel v župnikovi sprejemnici. Najprej o petju. Navzočemu organistu in Bratužu je priporočil zlasti cecilijansko petje. Po daljšem razgovoru je Bratužu naznanil, da bo prejel imenovanje za profesorja petja v malem semenišču in za nadzornika cerkvenih zborov. Kar brž je odločil, potem ko je kako zadevo premislil. Razgovor se je pletel še celo uro potem, ko smo z nadškofom peš hodili ob Pevmici do glavne ceste, kjer ga je čakala kočija. Po domače smo se pogovarjali kot s kakim podeželskim župnikom."

Dr. Ivo Juvančič je v Goriškem letniku 1974 objavil daljši prispevek *Dr. Frančišek B. Sedej in fašizem*. O nadškofovi odločnosti tudi takrat, ko je bil že bolan in skrušen od krivic, priča tudi naslednji odlomek. "Pred božičem leta 1930 je v goriški stolnici bil italijanski misijon za vernike. Župnik cerkve sv. Ignacija na Travniku, ki je

bila znana od davna kot cerkev Slovencev, čeprav je bila tam le ena slovenska pridiga, ob nedeljah ob 6. uri (tudi krščanski nauk vsako nedeljo ob 15. uri v slovenščini), je bil po starih pravzaprav slovenskega pokolenja. Ambient, zrasel je v predmestju sv. Roka, ga je napravil za Italijana, čeprav je sam vsako nedeljo imel ob 4. še krščanski nauk v furlanščini. Menil je, da je prav, če istočasno kot v stolnici pripravi slovenski misijon pri sv. Ignaciju. Vodili so ga slovenski lazaristi z mirenkega gradu. Že prvi večer, pridigal je Zdravlič, po rodu beneški Slovenec, so fašisti zagnali vik in krik v cerkvi sami: 'se volete predicare in sloveno, andate in Jugoslavia...'. S prižnice je pomiril p. Zdravlič ljudstvo, 'obiskovalcem' pa povedal, da gredo lahko k italijanski pridigi v stolnico. (...) Nadškof Sedej je, obveščen o vsem tem, zahteval intervencijo kvestorja. Commendatore Modesti je osebno prišel na škofijo in začel govoriti o provokaciji v cerkvi na Trgu zmage, naše zmage itd. (...) Nadškof Sedej je ostro prekinil Modestija, sklicujoč se na konkordat, ga vprašal, ali bo napravil red, da se v cerkvi, ne na Trgu zmage, odvija verski obred - pridiga, za katero odgovarja le škof? Tam se je pridigalo slovenski, odkar je cerkev nastala, on sam tudi še kot kaplan. Drugače sporoči v Rim Sv. sedežu kot tudi notranjemu ministrstvu. Pomagalo je. Naj bralca spomnim, bil je december leta 1930, leto Bazovice, ko je fašistični federal Avenanti sprožil posebne ukrepe in uspel; prefekt Dompieri, do neke mere prijatelj Slovencev, je bil v tem času že odpisan. Eden zadnjih njegovih aktov je bil, da je svetoval dr. E. Besednjaku in dr. J. Bitežniku, naj zgineta čez mejo (Trbiž), izročil jima je potne liste, drugače ju čaka konfinacija. Sedej, ki je

ostal, je dočkal najtežje v zadnjem letu življenja 1931." Takšnih in podobnih pričevanj je v Juvančičevem prispevku in v zgodovinskih virih nasploh še veliko.

V svojem dragocenem delu *Primorska duhovščina pod fašizmom* je dr. Rudolf Klincev zapisal: "Najodličnejša osebnost v tej borbi je bil goriški nadškof in metropolit Frančišek Borgia Sedej. Mož iskrenosti, pravičnosti in zakonitosti je bil nepopisno prizadet, ko je videl, kako državna oblast, nositeljica avtoritete, grobo tepta in uničuje osnovne pravice slovenskega človeka. Srce mu je krvavelo, ko je dobival poročila o zasliševanjih in grozodejstvih, ki so jih fašisti počenjali nad slovenskimi in hrvaškimi duhovniki. Pravtako ga je bolelo, ko je spoznal, da ni našel potrebnega razumevanja, opore in pomoči v Vatikanu. Toda ko je šlo za pravice in blagor duš, ni nikoli klonil."

Ta pregled bomo sklenili s pozicijo. Veličina in življenjska usoda zadnjega goriškega nadškofa slovenskega rodu je pobudila marsikatero besednega ustvarjalca, da je zložil priložnostno ali spominsko pesem. Navajamo odlomke iz nekaterih pomenljivejših.

Simon Gregorčič je svojemu prijatelju ob umestitvi poklonil daljšo pesem, ki je izšla v listu *Gorica* 24. marca 1906, dan pred slovesnostjo v goriški stolnici. Prva kitica se glasi: Mož cel na svojem mestu vsakdo bodi, preprost, visok zaseda sedež naj! / Mož pravi vedno v časti bo povsodi / ne stol možu, mož stolu da sijaj! Ludvik Zorzut je napisal pesem Goriškemu knezonadškofu in v podnaslovu pojasnil: *Ob birmovanju v Brdih 12.X. - 19.X.24. v imenu Bricev Ludvik Zorzut*. V njej beremo: Valovijo Brda v silno moč: v krščanski jez, / Tvoja roka srečo jim rosi jih blago-

slavlja. / In šumijo mlade trte, mladi sveži les, / Mladi rod - še tvoj - pobožno Te pozdravlja. Ivan Pregelj je Sedeja označil za branilca narodove usode že v pesmi, ki mu jo je posvetil ob umestitvi za nadškofa. Po njegovi smrti poudarja v spominski pesmi podobno misel. Zdaj, ko ga ni več, "se pod nami zrušil je slovenski jez". Smrt mučenškega nadškofa je navdihnila tudi Filipa Terčelja, ki se v daljšem besedilu spominja njegovega slovesnega pogreba: Mitre in mitre, vmes karabine, / pobožna molitev in tihe kletvine, / jokanje zvonov in pesem grobov, / hinavščina skrita in žalost očita... / Le enega bilo ni v žalnem sprevodu: pesmi domače, ki vzeta je rodu, / pesmi pobožne, molitve slovenske, / katero je ljubil vladika Sedej - te ni bilo. / Pač! Vzklika je pesem in zrasla molitev, / ko prišel spred od iz mesta do mej, / kjer dviga se cesta na Sveto Goro! / ... / Zvonovi so plakali, srca drhtela, / bridko je jokala cela dežela / in solzno je bilo slovensko oko. Terčeljeva pesem *Zadnji ilirski metropolit* je bila objavljena v že omenjenem življenjepisu, ki je izšel v Zagrebu 1971. Petdesetletnici nadškofove smrti je posvečen sonet Ljubke Šorli (Koledar GMD za leto 1982). Tudi tu so vodilna misel nadškofove odlike in njegovo žrtvanje. Bil nam dan je od Boga, vladika, / mož pogumnih misli in dejanj. / ... / Veroval je v moč duha, v pravico, / s Kristusom razžaljen in ponižan.

V tem prispevku navedeni in še drugi pisci, zgodovinarji in pesniki so pri nadškofu Sedeju poudarjali njegove plemenite lastnosti in zasluge, predvsem pa veličino njegovega duha. Takšnega se spominjamo tudi ob letošnji sedemdesetletnici.

KONEC

ODLIČEN PASTIR IN VODITELJ STIRIJSKIH NARODOV

V Novi Gorici so v nedeljo, 25. t.m., z mašo, ki jo je daroval koprski škof Metod Pirih in z blagoslovom doprsnega kipa počastili goriškega nadškofa in metropolita dr. Frančiška B. Sedeja ob 70-letnici njegove smrti. Službe božje se je udeležilo veliko število vernikov iz Nove Gorice in okolice, in nekaj tudi iz Gorice. Med udeleženci je bil tudi vikar za Slovence v goriški nadškofiji msgr. Oskar Simčič.

V pridigi je koprski škof poudaril, "da je bil nadškof Sedej odličen pastir in voditelj Slovencev, Italijanov, Furlanov in Nemcev, mož globoke in prudenarne misli, ki je z govorno in pisano besedo neutrudno oznanjal resnico: svojo iniciativnostjo, odločnostjo, vztrajnostjo in neustrašenostjo je izstopal iz življenja svojega časa in nas še sedaj s svojim pokončnim in krepostnim zgledom ter s številnimi spisi in publikacijami vabi, naj ga posnemamo v močni veri, v ljubezni do Boga, do bližnjega in do svojega naroda. Nadškof Sedej je bil nadarjen in izredno marljiv. Znal je deset jezikov. In ker je imel sam izredno veliko znanja o Bogu in o človeku in se je celo življenje poglabljal v Kristusovo skrivnost, je znal ljudem svojega časa dajati pravilne usmeritve ter prenašati Kristusov nauk na pojave v literaturi, politiki, filozofiji, šolstvu in pri vzgojnem delu mladine in odraslih. Bil je pravičen in goreč pastir vernikom slovenske in italijanske, pa furlanske in nemške narodnosti in ena najuglednejših osebnosti na goriškem škofovskem sedežu v 250 letih, odkar obstaja goriška nadškofija.

Veliko je napravil za svoje vernike in v letih 1908-1912 pozidal malo semenišče. Leta 1923 je ustanovil Goriško Mohorjevo družbo."

Po maši je škof Pirih blagoslovil doprsni kip nadškofa Sedeja, ki so ga postavili na majhni vzpetini pred cerkvijo Kristusa Odrašenika. Obeležje je delo kiparja Evgena Guština iz Breznice na Gorenjskem, ki se je slovesnosti tudi udeležil. Ob 70-letnici smrti nadškofa Sedeja je v nedeljo, 25. t.m., v župnijski cerkvi v Cerknem, nadškofovem rojstnem kraju, imel mašo koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak. Iste dne je koprski pomožni škof blagoslovil obnovljeno župnišče v Otaležu nad Cerknem. Spomin na goriškega nadškofa bodo 2. decembra z mašo počastili tudi v baziliki na Sveti gori, kjer je msgr. Sedej pokopan.

M.

PODELITEV STIPENDIJ SKLADA DORČE SARDOČ

Sklad Dorče Sarđoč bo tudi letos podelil stipendije za šolsko leto 2001/2002. Slovensna podelitev bo 30. t.m. v prostorih Občinske knjižnice v Nabrežini s pričetkom ob 18.30.

Na osnovi prejetih prošenj (skupno 27) je upravni odbor Sklada dodelil 11 stipendij v skupni vrednosti 25 milijonov lir. Letošnji prejemniki so: Jadranka Santi (doktorirala je v matematiki na tržaški univerzi in obiskuje specializacijsko šolo za poučevanje na srednjem šolsko), Katja Batistič (redna študentka na Pedagoški fakulteti v Ljubljani), Cristina Besenšek (redna študentka psihologije na Pedagoški fakulteti v Ljubljani), Lucija Danielis (redna študentka na tržaški univerzi), Erika Hrovatin (redna študentka na goriški fakulteti za diplomatske mednarodne vede), Mitja Stefančič (redno vpisan na univerzi v Essexu-Anglija za družboslovno in lingvistično smer), Ivan Zidaric (redni študent na fakulteti gradbenega inženirstva v Trstu), Denis De Vito (učenc 1. razreda zavoda za slovensko izobraževanje v Špetru) in trije učenci 5. razreda zavoda za slovensko izobraževanje v Špetru: Jacopo Crucil, Marta Dorgnatch in Marta Giro.

OBVESTILA

PRIMORSKA POJE 2002. ZSKD, ZSKP Gorica, ZCPZ Trst, ZPZP sporočajo, da bo *Primorska poje 2002* potekala od marca do aprila. Prijavnice so na razpolago na sedežih organizatorjev. Zbori naj oddajo prijave do 22. 12.

ZA KONEC XVI. FVM CVITKOVIČ IN "TRDNJAVA EVROPA"

Po dveh uvodnih večerih XVI. Film Video Monitorja, vsakoletnega filmskega pregleda v organizaciji Kinoateljstva, bo v četrtek, 29. t.m., ob 20.45 v kinodvorani Vittoria na Travniku v Gorici poseben večer. Predstavljen bo VideoGong, čezmejni laboratorij svobodnega videa s selekcijo petih del iz držav nekdanje Jugoslavije in dežele F-Jk. Sledila bo podelitev *Nagrade Darko Bratina. Poklon viziji*. Letos jo bo prejel Jan Cvitkovič, avtor filma *Kruh in mleko*, ki je na Beneškem festivalu prejel leva prihodnosti. Cvitkovič bo nagrado dvignil osebno, na ekranu pa se bo zavrtel kratki film po njegovem scenariju, *Rop stoletja*, ki ga je v produkciji ljubljanske Agrft in Rtv Slovenija leta 1998 posnela Urška Kos. Sledila bo projekcija celovečernega filma *Trdnjava Evropa* Želimirja Žilnika, političnega disidenta tako v socialističnem kot v donedavnem Miloševićevem režimu. Film, ki je bil posnet na območju državne meje med Trstom in Gorico, še ni bil prikazan na Goriškem. Igrano-dokumentarni film pripoveduje o prebežnikih, ki potujejo proti sodobni "trdnjavi Evropi", ki jo nadzorujejo stroga pravila o priseljevanju. V teh dneh predstavljajo film tudi v Beogradu, Milanu in na Dunaju. Glavna tema pretresljivega filma je trgovanje s človeškimi sanjami in iluzijami, kar je eden najbolj obsojanja vrednih pojavov na prelomu stoletja.

Vstop na osrednji večer XVI. FVM je prost. Pridite!

VEČER POSVEČEN PISATELJU DANILU LOKARJU

Za uvod v Pilonov mesec bodo v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini (Cesta IV. prekomorske brigade 1) pripravili v ponedeljek, 3. decembra, ob 18.30 pogovor o Pilonovem sodobniku in prijatelju pisatelju Danilu Lokarju. Sodelovali bodo Tone Pavček kot urednik, s katerim je Lokar veliko sodeloval, ter Lokarjevi nečaki: Jurij Gustinčič, Aleš Lokar in Vanja Lokar. Pogovor bo vodila Ivana Slamčič, ravnateljica osnovne šole Danilo Lokar v Ajdovščini.

Pisatelj Danilo Lokar se je rodil v Ajdovščini l. 1892, umrl je l. 1989, star torej 97 let. Na Dunaju je l. 1917 končal medicino, od l. 1925 je bil zdravnik v Ajdovščini. Domačini se še vedno spominjajo raznih prigod iz njegovega zdravniškega in zasebnega življenja. Po upokojitvi l. 1951 se je popolnoma posvetil pisateljevanju in l. 1959 dobil tudi Prešernovo nagrado.

Najpomembnejša tema Lokarjeve novelistike so upodobitve iz Vipavske doline, okoliških vipavskih gričev in Gore. Nekaj najbolj znanih del: *Podoba dečka*, *Sodni dan na vasi*, *Leto osemnajsto*, *Srnjaček*, *Dva umetnika*, *Silvan*, *Timove igre*, *Dom je jezik*, *Rodovi*, *Burja pred tišino*, *Samogovorniki* itd.

Jurij Gustinčič, znani slovenski novinar in komentator, je sin Anice Lokar, Danilove sestre. Aleš in Vanja sta se rodila v Ajdovščini, še mlada sta šla v Trst. Aleš Lokar je ekonomist in publicist; kot univ. profesor predava na več italijanskih univerzah. Vanja Lokar je znan tržaški podjetnik.

SVETOZAR KRIŽAJ V PILONOVJ GALERIJI V AJDOVŠČINI

V Pilonovi galeriji v Ajdovščini je odprta razstava del domačega arhitekta Svetozarja Križaja s pomenljivim naslovom *Spomin in opomin*.

Rojen v Ajdovščini leta 1921, umrl pa leta 1996, je bil arhitekturni ustvarjalec, katerega delo so zaznamovali študij pri slovitem Jožefu Plečniku, mladostno ustvarjanje pri Otonu Jugovcu in prijateljevanje z Edvardom Ravnikarjem. Po maturi na gimnaziji v Gorici l. 1940 se je še istega leta vpisal na univerzo v Padovi. Leto kasneje je študij nadaljeval v Bologni, odkoder je septembra 1943 ob kapitulaciji Italije odšel v partizane. Po vojni je nadaljeval študij pri Plečniku. Že med študijem je bil soustanovitelj skupine arhitektov, imenovane Bunker. Ukvarjali so se z načrtovanjem in oblikovanjem interierjev, kot so bili likalnik Elma, telefon Iskra itd. Med drugimi pomembnejšimi naročili, ki jih je uresničil kot samostojni arhitekt, so Kinodvorana v Ajdovščini, preureditev hotela Slon v Ljubljani, ureditev Pilonove galerije v Ajdovščini, oblikovanje Opatove kapele v Stični itd. Za svoja dela je prejel več domačih in mednarodnih priznanj. Ob otvoritvi razstave so izdali priložnostni zapis v obliki kataloga, avtorja arhitekta Tomaža Brateta. O umetniških stremljenjih Svetozarja Križaja je zapisal, "da je Križajeva arhitektura praviloma vstopala v prostor, zaznamovan s preteklostjo, v okolja, ki jih je arhitekt razumel kot dediščino, katero je potrebno podajati zanamcem". Razstava bo odprta do 7. decembra.

PET USTVARJALCEV V KRAJU SAN DANIELE

DESETA IZVEDBA RAZSTAVE KAMEN...

SLOVENSKA RAZSTAVA V FURLANIJI

JANEZ POVŠE

ni poznavalec Joško Vetrh, ki je izčrpano in zgoščeno orisal temeljno zamisel razstave kakor tudi vsakega ustvarjalca posebej. Prav gotovo mu gre zasluga, da so med seboj tako različni likovniki pred zbranim občinstvom toliko bolj plastično zaživeli. In res so v tem smislu vsi navzoči lahko občudovali pretanjeno nežno risbo Tamare Burmicky-Tayje, ki zvesto odkriva lepote narave in še posebej pozizijo cvetja znotraj nje. Ivan Stojan Rutar se je predstavil z barvno prijetnimi podobami hiš in poslopj iz panorame primorskega mesta, pri čemer je še posebej izpostavil mehko, cepljeno na vsekakor mogočne arhitektonske zarise. Teo Tavželj v svojih stvaritvah proučuje čarobno moč svetlobe, ki ni zgolj zunanje zabeležena, ampak govori o toplini umirjenega in mestoma čudežnega pogleda na človeka ter predvsem na naravo in svet v celoti. Franko Žer-

jal je učinkovito nanizal ubrano vrsto svojih močnih modrih plasm, ki izžarevajo veliko notranjo energijo, govorijo o skrivnostnem zvenenju bivanja, o neskončni moči tega bivanja ter o posebni lepoti, izhajajoči iz nikdar do kraja razkritih počel našega obstajanja. In slednjič je Ivan Žerjal v duhu mladostnega odkrivanja novega slikarskega izraza presenetil predvsem s četverno kompozicijo napetih barvnih ravnotežij, ki se uokvirjajo v izrez in velikost razglednice, vseskozi s sporočilom, ki pripoveduje o neugnanosti življenjskega diha, ukročenega v trden prijem misli.

Na vsak način gre za zelo lepo razstavo in pomenljivo navzočnost slovenske likovne ustvarjalnosti v Furlaniji, pri čemer se kar sama razpira dragocena možnost, da bi namreč s tovrstnimi stiki ali celo izmenjavami veljalo prav gotovo nadaljevati.

Prejšnji teden je prišlo v kraju San Daniele v Furlaniji do zanimivega in vsekakor pomembnega kulturnega dogodka. V kulturnem krožku "Il Colle" je bila odprta likovna razstava petih slovenskih ustvarjalcev. Prireditelj je ob tej priložnosti poskrbel za pestro pahljačo razstavljalcev, saj vsakdo med njimi premore drugačno izvorno zgodbo. Tamara Burmicky-Taya se je rodila v Mariboru, dolga leta živevala v Venezueli in sedaj biva v Ljubljani. Ivan Stojan Rutar se je rodil v Gorici, se kasneje premaknil v Tolmin in slednjič v Koper. Teo Tavželj je rojen v Ljubljani, sedaj pa živi v Portorožu. Franko Žerjal se je rodil v Trstu in živi v Gorici, kjer je bil rojen najmlajši med naštetimi ustvarjalci, Ivan Žerjal.

V zares prijetnem vzdušju krožka "Il Colle" je peterico ustvarjalcev predstavil znani likov-

KORAK DO STALNE RAZSTAVE JE KRATEK...

MATJAŽ RUSTJA

Nabrežinska godba na piha la pod vodstvom Sergia Gratto na je z veselimi koračnicami pozdravila številno publiko, ki je pred Grudnovno hišo v Nabrežini sledila slovesni otvoritvi razstave *Kamen...* Kar nekaj uglednih gostov je še odločneje podčrtalo pomen razstave, ki se letos predstavlja obiskovalcem v razkošni obleki skoraj 70-ih razstavljalcev iz naše dežele in Slovenije.

Pobudo si je leta 1992 zamislilo domače društvo Igo Gruden, ki je s tedanjim predsednikom Nevenkom Grudnom prvo verjelo v potrebo po prostoru, kjer bi kamen, simbol naše identitete in umetnosti, dobil pravo mesto. Uspeh je bil pobudi zapisan v genih, tako da sta se ovrednotenje naše dediščine in ljubezen do kraškega kamna širila iz leta v leto in bogatila razstavo. Prostor, kjer se beli apnenec prilaga naravi, je spoznal, da je pobuda nenadomestljivo srečanje umetnosti in ljudi. Danes lahko to trdno zagovarjamo, saj je iz leta v leto pobuda živo rasla, tako da razstavlja letos kar dvajset umetnikov iz Slovenije. Očitno razstava ne postavlja na ogled le lepote Krasa, pač pa postaja tudi zanimiva priložnost za navezavo novih stikov z bližnjimi stvarnostmi, še najbolj pa podpira iskanje skritih poti umetnosti in šepetanja ljudem ob meji. Spet nas bo torej razstava nagovorila in vsestransko obogatila naše življenje.

Po uvodnih besedah predstavnice društva Maje Lapornik

FOTO KROMA

Pelikan je župan Marino Vocci izpostavil zmagovito zamisel, ki se je po desetih letih globoko zakoreninila v teritorij. Tudi prisotnost umetnikov iz vseh sosednjih občin dokazuje, da se zmagovite zamisli visoko obrestujejo. Korak do stalne razstave o našem kamnu je torej kratek, posebno če si zamislimo stalno muzejsko zbirko v Grudnovi hiši, kjer je pobuda doma, je dejal župan in dodal predlog o preureditvi stavbe na glavnem vaškem trgu. V stavbi, kjer so nekoč delovale domače organizacije in je danes v zaskrbjujočem stanju, bi končno dobila pravo mesto vsa vaška društva in bi tako resnično zaživel center kulture in sožitja.

Podžupanja in odbornica za kulturo Mariza Škerk Kosmina je uokvirila pobudo predvsem v vsestransko koristni forum umetnikov, ki jim v našem prostoru nedvomno primanjkuje primernih pobud in razstavnih prostorov. Kamen zasluži večjo odmevnost, saj na videz hladna snov dobi v umetnikovih rokah moč in toplino, ki nam govori o naši zemlji.

Razstavo je odprl Ivan Marušič, duša in gonilna sila projekta. V prostorih, kjer se je z Grudnom rojevala tudi ljubezen do Krasa, je v dveh nadstropjih na ogled razkošna razstava, ki človeka prevzame. Kamniti izdelki, uporabni predmeti in zanimivi okraski za naše domove pripravljajo pot zahtevnejšim umetniškim delom, ki nas po plastičnosti in ekspresivnosti večkrat presenetijo. Še mešana tehnika kamna in drugih materialov (lesa, železa...) pospremi obiskovalca v svet, ki ga ni poznal, pa mu je vredno posvetiti več pozornosti in prostora v domači hiši. Razstavo dopolnjuje prikaz orodja in raznih tehnik kamnarske obrti, vezna besedila pa zaključujejo razstavo v celoto. O pomenu in smislu razstave *Kamen...* uči tudi bogata publikacija (predstavili so jo v soboto, 24. novembra, v Grudnovi hiši) z naslovom *Kamen 1992-2001*.

Razstava *Kamen...* bo na ogled vse do nedelje, 9. decembra, ob delavnikih od 17. do 20. ure, ob praznikih in nedeljah pa od 10. do 12. in od 15. do 20. ure.

VELIK USPEH ZNANE KNJIŽNE ZBRIRKE ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA

ŽE TRISTOTI "KONDOR" JE MED NAMI!

Založba Mladinska knjiga je sredi novembra v zbirki Kondor, ki letos praznuje 45 let obstoja, izdala že 300. knjigo, kar je več kot izjemen dosežek. Gotovo ni naključje, da je kot tristota knjiga izšla zbirka pesmi slovenskega pesnika Milana Jesiha s preprostim, a zgovornim naslovom *Verzi*. Odločitev za Jesihove pesmi je bila več kot pravilna tudi zato, ker smo tik pred zaključkom redakcije zvedeli, da je Milan Jesih letošnji nagrajenec Jenkove nagrade. To nagrado vsaki dve leti podeljuje Društvo slovenskih pisateljev za najboljšo zbirko pesmi minulih dveh let na Slovenskem. V ponedeljek, 26. t.m., so Jenkovo nagrado izročili Milanu Jesihu za zbirko pesmi z naslovom *Jambi*.

Aleš Berger, urednik odlične zbirke Kondor, ki jo cenijo tako dijaki kot študenti in raziskovalci, predvsem pa ljubitelji lepševanja, saj ponuja poleg klasičnih literarnih, domačih in tujih, del tudi izvrstne pripomočke za poglobitev posameznega dela in avtorja, je z avtorji in prevajalci predstavil v knjigarni Konzorcij nove knjige v zbirki, in sicer izbrane pesmi Jeana de la Fontaina s citatnim naslovom *Enim v prid in drugim v kvar*, Huairapamuške ekvadorskega pisatelja Jorgeja Icaze, *Pisma slovenskih književnikov o književnosti*, ki jih je zbral in uredil Marjan Dolgan, ter že omenjeno 300. knjigo v zbirki Kondor, izbor poezije Milana Jesiha z naslovom *Verzi*.

Urednik zbirke Kondor je po poročanju Slovenske tiskovne agencije knjigo Milana Jesiha na pot med bralce na predstaviti, 15. t.m., pospremil z besedami, da je sicer zakladnica pretekle slovenske literature izčrpana, na drugi strani pa na področju slovenske književnosti že zorijo novi klasi. V tej knjigi z univerzalnim, a vendar doslednim naslovom, je zajetih

30 pesniških let Milana Jesiha. Pesnik pa je zase dejal, da je sam del Kondorja, saj ga je spremljal v mladih letih, in da je pri pisanju "kolikor pretenciozen, toliko pošten, pa še dobro se sliši." Peter Kolšek, ki je izbral pesmi in za knjigo tudi napisal spremno besedilo, ga je označil kot enega največjih mojstrov slovenske pesniške besede. V knjigo pa je uvrščen še seznam vseh 300 pesniških izdaj zbirke Kondor, vse od grških in rimskih klasikov, slovenskih literarnih ustvarjalcev, do velikih imen svetovne književnosti. Aleš Berger je na predstaviti tudi upravičeno s ponosom povedal, da so v zbirki Kondor že bili objavljeni skoraj vsi slovenski klasiki naše književnosti.

Knjiga *Huairapamuške, Sino-vi vetra*, ekvadorskega pisatelja Jorgeja Icaze (1906-1978), ki jo je prevedla in ji tudi spremno besedilo napisala Barbara Pregelj, je roman iz pisateljevega zrelega ustvarjalnega obdobja, v njej pa s poudarjenim realizmom prikazuje spreminjanje indijanske skupnosti pod pritiskom fevdalnih interesov. Spremnina beseda h knjigi pa skuša pojasniti širši zgodovinskopolitični okvir dela in obravnava specifično, regionalno tematiko okolja, v katerem se roman dogaja. Poleg tega v knjigi lahko najdemo slovarček latinskoameriških izrazov.

Marjan Dolgan, ki je zbral, uredil in napisal spremno besedo h knjigi *Pisma slovenskih književnikov o književnosti*, je na predstaviti poudaril, da so mnoga pisma iz knjige tokrat prvič objavljena in presvetlijo slovensko književnost z drugega zornega kota. Naši književniki namreč razlagajo svoje literarne načrte, se odzivajo na literarno življenje, polemizirajo in kritizirajo o delih drugih avtorjev in o kulturnem prostoru. Hkrati so pisma zanimivi pobliski v dobo, v kateri so nastala, saj se je pri mno-

gih avtorjih začela širiti zavest o književnosti kot o estetskem pojavu. Prav gotovo pa bo ta knjiga zanimiva predvsem za vse tiste bralce, ki se sami sicer poklicno ne ukvarjajo s proučevanjem književnosti, a bi radi vseeno vedeli, kako so slovenski pisatelji in pesniki gledali nanjo, kako so se odločali za slog, za literarne vrzti in seveda tudi to, kaj so o svojem in delu drugih mislili. V knjigo *Pisma slovenskih književnikov o književnosti* so zajeti pisatelji iz obdobja od razsvetljenstva do še živih ustvarjalcev, naših sodobnikov.

Marija Javoršek, prevajalka knjige *Enim v prid in drugim v kvar*, in Jan Jona Javoršek, avtor spremne besede in opomb v knjigi, sta opozorila, da je knjiga prvi svobodni obsežnejši prevod La Fontainovih basni. Francoz Jean de la Fontaine (1621-1695) sicer sodi v ozek krog avtorjev, ki se niso uvrstili le v kulturni spomin svojega naroda in jezika. Danes ga po svetu poznamo kot pisca klasiističnih basni v verzih, v katerih razgibanemu dogodku sledi nedvoumen, včasih malo zbadljiv nauk. Sicer pa v knjigi ne gre le za prizore iz živalskega sveta, ampak so junaki njegovih pripovedi tudi ljudje iz najrazličnejših stanov.

Seveda bo Založba Mladinska knjiga še naprej skrbela, da bodo občasno "kondorji" prileteli med nas, zveste bralce, ki to zbirko cenimo predvsem zaradi izjemno dragocenega aparata, ki ga vsaka knjiga nosi s seboj, saj vsako knjigo v tej zbirki spremlja poglobljena študija, ki tako pisatelja kot delo uvršča v prostor in čas, večkrat pa ga tudi prvič predstavlja slovenskemu bralcu. Prav zaradi tega je Kondor ena najbolj cenjenih knjižnih zbirk na Slovenskem in ima veliko privržencev tudi pri nas.

JUP

POSEBNA KNJIGA O SVETNIŠKIH PODOBICAH

PER VISIBILIA AD INVISIBILIA

Per visibilia ad invisibilia. Cvetovi, rastline in drevesa na svetniških podobah je naslov svojevrstne in zanimive knjige, ki sta jo uredili Liubina Debeni in Liliana Mlakar. Avtorici sta v njej povzeli rezultate večletnega raziskovanja svetniških podob, pozornost pa sta usmerili predvsem na rastlinske vrste, ki nastopajo na teh podobah bodisi kot atribut upodobljenega svetnika bodisi kot okrasek, ki s svojo preprosto lepoto "hvali Stvarnika", kot je v uvodu naglasil škofov tajnik don Michele Centomo. Knjiga obsega nekaj več kot sto osemdeset strani, na katerih je kataloško obdelanih osemindeset rastlin iz mediteranskega in (pred)alpskega sveta, spremlja pa jih nad tristo podob iz 17. vse do 20. stoletja, ki prihajajo iz goriških javnih in zasebnih zbirk, nekaj pa tudi iz slovenskega Narodnega muzeja.

Mati Božja na sveti gori pri gloriji.

Podobica svetogorske Matere božje z vencem vrtnic in vijolic (Marijina simbola), trobentic (simbol utelešenja) in spominčic.

izoblikoval v antični in predvsem krščanski tradiciji. Avtorici nam ponovno predočita skrit pomen teh zemeljskih plodov, ki je bil našim prednikom gotovo bolj domač, saj so živeli v neposrednejšem stiku z naravo, medtem ko je danes ta razsežnost zanemarjena zaradi sekularizacije družbe in znanstvenotehnološkega napredka, ki je naravi odtrgal tančico skri-

vnosti. Vsekakor nam je simbolika nekaterih rastlin, kot so lahko žito ali trta, vrtnica ali jabolko, še vedno vsaj približno znana, zanimivejšje je zato branje ravno tako vsakdanjih plodov, za katere sploh ne slutimo večplastne pomenske razsežnosti. Tak primer je, recimo, jagoda: sadež brez peščiča in bodic je simbol poštenosti, bel cvet Kristusovega utelešenja, pet cvetnih listov Kristusovih ran, troperesni listi pa sv. Trojice, rdeč sadež spominja na pasijon in kri mučenec, ker raste jagoda ob tleh in v senci je tudi podoba ponižnega in meditativnega življenja. Skratka knjiga nam nudi ključ za razumevanje drugačne govornice, ki je nastala, ker je človek v barvah, oblikah, vonju rastlinskega sveta odkrival globoko sozvočje z lastnim življenjem.

Ob izidu knjige (založba B&V, 50.000 lir) sta avtorici postavili tudi razstavo istih podob v cerkvi sv. Karla v Semeniški ulici v Gorici. Vstop je prost, na ogled pa je do 2. decembra po temle urniku: torek-petek 10.30-12.00, 16.30-18.00, nedelja 15.30-18.00.

SQ

NA RAZPOLAGO SO SLOVENSKI OBRAZCI

Tudi na Tržaškem je v polnem teku razdeljevanje slovenskih popisnih obrazcev za letošnje ljudsko štetje. Razdeljevanje je steklo, potem ko je sredi prejšnjega tedna državni statistični zavod Istat dal natisniti obrazce za popis prebivalstva in za popis dejavnosti v slovenskem jeziku in potem ko so se v četrtek, 22. novembra, župani nekaterih okoliških slovenskih občin tržaške in goriške pokrajine sestali na sedežu Kraške gorske skupnosti v Sesljanu. Sestanka županov se je udeležila tudi deželna ravnateljica Istat-a za Furlanijo-Julijsko krajino dr. Maria Pazzano.

Po četrtekovem sestanku so v okoliških, pa tudi v tržaški občini, popisovalci zopet šli na domove in delili družinam obrazce v slovensčini. Delijo jih vsem tistim, ki niso želeli izpolniti italijanskega obrazca oz. slovenskega pomagala, so ga zavrnili

oziroma ga niso oddali. Kdor je izpolnil italijanski obrazec oz. slovensko pomagalo, želi pa sedaj izpolniti slovenski obrazec, mora iti ponj na pristojni statistični urad svoje občine. V vsakem primeru pa je treba odstraniti oz. uničiti že prejete obrazce v italijanskem jeziku. Sicer razdeljevanje slovenskih obrazcev, kot kaže, poteka pospešeno, pristojni organi pa tudi zagotavljajo, da ni nobene skrbi glede rokov oddaje, saj so bili leti podaljšan. Obrazce, ki med drugim v skladu s pravili o varovanju zasebnih podatkov zagotavljajo anonimnost, vrnemo popisovalcem: sicer med slednjimi zadnje dni vlada kar veliko nezadovoljstvo, saj vsaj za zdaj ni predvideno, da bodo za to dodatno delo prejeli tudi ustrezno višje plačilo. Obrazci so na voljo tudi pri pristojnih statističnih uradih posameznih občin.

SOGLASNO SPREJETA V DEVINU

KONGRESA SSK: RESOLUCIJA

Na koncu pokrajinskega kongresa Slovenske skupnosti 17. novembra v Devinu so delegati soglasno sprejeli resolucijo, ki se glasi takole:

"Pokrajinski kongres: - smatra, da je zajamčeno zastopstvo v javnih upravah in organih neodtujljiva pravica vsake jezikovne manjšine. SSK mora za-

to vztrajati pri tej zahtevi in v ta namen napeti vse svoje sile za doseg tega življenjskega cilja. - Obvezuje stranko in zlasti njene izvoljene predstavnike, da se končno uveljavi splošna uporaba slovenskega jezika za enako človečansko dostojanstvo med tu živečimi ljudmi."

PRAZNIK MARIJE OD ZDRAVJA

BITI BLIZU TISTIM, KI TRPIJO

Tržačani zelo občutijo praznik Matere Božje zdravja oz. Marije od zdravja. Ob tem prazniku se v cerkvi sv. Marije Velike od jutra do večera obhajajo maše, ki so izredno množično obiskane. Tako je bilo tudi letos, ko je praznik padel na sredo, 21. t.m.

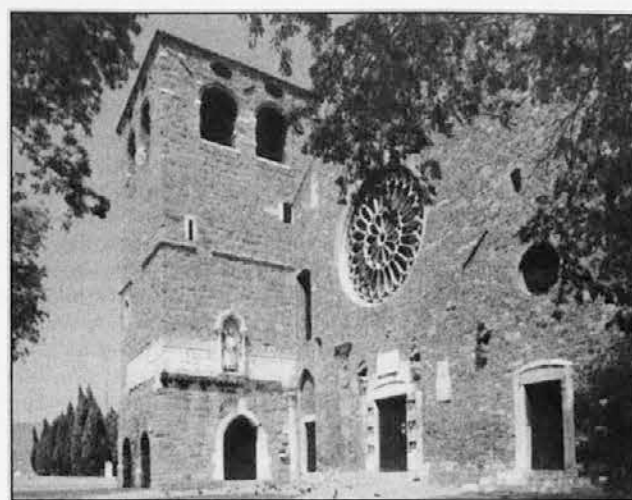
Kljub omejitvam v okviru vrha Srednjeevropske pobude, ki se je začel ravno tisti dan, je cerkev sv. Marije Velike napolnila množica vernikov. V velikem številu so prišli tudi slovenski verniki k maši, na katero je vabilo Slovensko pastoralno središče in ki jo je popoldne ob 16. uri daroval msgr. Stanko Zorko ob 55-letnici svojega mašniškega posvečenja. Ob msgr. Zorku sta somaševala še vodja pastoralnega središča msgr. Marij Gerdol in p. Rafko Ropret, pel pa je Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Dine Slama poskrbel tudi, da so obred spremljale tudi nekatere priljubljene ljudske Marjine in mašne pesmi.

Msgr. Zorko se je v svoji pridigi zaustavil pri pomenu telesnega in duševnega trpljenja, ki se mu človek ne more izogniti, saj ga, predvsem telesno, prej ali slej doleti. Pri telesnem

trpljenju ostajamo z leti vedno bolj potrebni pomoči drugih in zelo pomembno je, da tistim, ki nam pomagajo, znamo biti hvaležni. Mati Božja razume naše trpljenje, saj ga je svojčas sama izkusila, zato ima kristjan popolno zaupanje vanjo, da mu bo blizu s priprošnjo Jezusu za pomoč, saj njena prošnja ima izredno moč. Zato se verni kristjani obračajo nanjo z molitvijo (msgr. Zorko je tu poudaril predvsem pomen lavretanskih litanij) in čeprav njihove prošnje niso vedno uslišane, so vedno deležni tolažbe. Pri tem je msgr. Zorko poudaril, da moramo biti tudi blizu ljudem, ki trpijo, in imeti zanje besedo tolažbe. To je pomembno predvsem danes, ko družine niso več tako številne kot nekoč in zato ne morejo skrbeti za svoje ostarele člane. Slednji imajo sicer na voljo lepo urejene posebne domove, a to niso pravi domovi, je še dejal msgr. Stanko Zorko.

ADVENTNA KATEHEZA V TRŽAŠKI ŠKOFIJI

V kratkem se bo v tržaški škofiji začela adventna kateheza. Pobudo zanjo je dal škof Evgen Ravignani, ki je o tem spregovoril župnikom že 11. oktobra letos, skupaj s katehezama v postnem in velikonočnem času v letu 2002 pa bo služila kot priprava na Drugo cerkveno zborovanje tržaške škofije, ki bo oktobra 2003. Škofova želja je globlja zavest o verovanju kristjana v Cerkev. V ta namen je zaprosil dva docenta Medškofijske teološke šole, Antona Bortuzza in Ettoreja Malnatiya, ki sta pripravila nekaj osnutkov za biblično in teološko-pastoralno poglobitev. Duhovnik Giorgio Carnelos pa jih je dopolnil z nekaterimi pripomočki za skupno molitev. Osnutki pridejo v poštev na srečanjih v župniji, na krajih srečanj in za cerkvena združenja. Štirje osnutki (eden za vsako adventno nedeljo) vsebujejo odlomke iz stare zaveze z bibličnim razmišljanjem, teološko-pastoralno razlago in molitve. Prvi osnutek zadeva t.i. obljubo očakom in se nanaša na družine in Boga. Drugi obravnava starozavezno rešitev izvoljenega ljudstva iz sužnosti ter pojem božjega ljudstva. Tretji se dotika oblikovanja judovskega kraljestva v ob-

ljubljeni deželi, četrti pa govori o pričakovanju mesije.

Vsako nedeljo bo škof sam, med večernicami v stolnici sv. Justa, govoril o zgoraj navedenih temah, katehezo pa bo oddajala radijska postaja Radio Nuova Trieste. Branje nekaterih odlomkov iz stare zaveze, piše škof, prikazuje Božje ljudstvo kot predpodo in pripravo na Cerkev. V postnem in velikonočnem času bo prišlo do oblikovanja drugih osnutkov, ki bodo predstavili nekatera razmišljanja o Cerkvi sami, kot se nam kaže v novi zavezi.

ČRTICE VINKA BELIČIČA

Pri založbi Mladika je izšla nova publikacija. Gre za zbirko osemnajstih doslej neobjavljenih črtic pesnika Vinka Beličiča z naslovom *Zolto-rdeči voziček*. Črtice so nastale med leti 1986 in 1988, avtor pa jih je l. 1992 zbral, pretipkal v dveh izvodih in jih posvetil vnukoma Kristen in Gabrielu, ki sta tudi protagonista teh zgodb. Po zaslugi soproge gospe Gabrijele in vnukinje Kristen jih je zdaj založba Mladika izdala ob drugi obletnici Beličičeve smrti. K zbirki črtic *Zolto-rdeči voziček* se bomo še vrnili.

IN MEMORIAM

FRANJO VRČON

V četrtek, 22. t.m., je v Kopriv visoki starosti 99 let umrl časnikar Franjo Vrčon. Rodil se je leta 1902 v Dobravljah na Vipavskem, nekaj let obiskoval učiteljske in se nato ves posvetil delu v takratnih hranilnih in kmetijskih združenjih ter po svojih močeh pomagal, da jih takratna oblastni povsem zatrla. Aktivno je tudi sodeloval v organizaciji TIGR in zato bil pod stalnim nadzorstvom fašistične policije. Kot mnogi Primorci je bil tudi Franjo Vrčon med vojno v posebnem kazenskem bataljonu, ki je imel svoj sedež v Savoni. Tu je tudi doživel 8. september in se z begom izognil deportaciji v Nemčijo. Pridružil se je NOB na Primorskem in ob osvoboditvi maja 1945 prišel kot partizan v Trst. Bil je takoj zaposlen v slovenskem uredništvu Radia Trst, kjer je ostal do upokojitve leta 1967. V uredništvu Radia Trst je kot časnikar pobliže spremljal povojno dogajanje, od štiridesetdnevne jugoslovanske oblasti, devetletne zavezniške vojaške uprave do ponovne vrnitve italijanske uprave leta 1954. Tedaj se je tudi bistveno spremenila vloga slovenskih časnikarjev, ki so dejansko postali prevajalci in povsem odvisni od italijanskih kolegov.

Rajnega Franja Vrčona so nove razmere seveda močno prizadele, a je vztrajal, saj je bil globoko prepričan, da takšno stanje ne bo trajalo v ne-

dogled. Ves čas svojega bivanja v Trstu je tudi pobliže spremljal nastanek in razvijanje slovenskega demokratičnega življenja, saj je sam bil narodnjak in po političnem prepričanju demokrat, kar je v takratnem času pomenilo "plavati proti toku".

Kolegice in kolegi se ga spominjajo kot prijetnega in družabnega sodelavca. Imel je zlasti veliko razumevanje za mlade, ki so se odločali za časnikarski poklic. Z njegovo smrtjo je vsekakor odšel še zadnji član tiste prve skupine časnikarjev, ki so postavljali temelje slovenskemu radijskemu časnikarstvu v Trstu in v vsem našem zamejstvu. Naj mu bo lahka slovenska istrska zemlja. Kdor ga je poznal, ga bo ohranil v trajnem spominu.

GOST JE BIL PATER ANDREJ BOŽIČ

V DSI O BRAZILIJU IN EKSORCIZMU

Gost ponedeljkovega večera Društva slovenskih izobražencev 26. novembra je bil p. Andrej Božič, pater gvardijan v kapucinskem samostanu v Vipavskem križu in uradni eksorcist kopske škofije.

Prisotnim je spregovoril o svojem večdesetletnem misionarjenju v Braziliji, predvsem pa o eksorcizmu, se pravi o izganjanju hudiča. Pri tem je opisal različne aspekte svojega poslanstva in odgovarjal na številna vprašanja s strani občinstva. (foto Kroma)

SLOVENEK NA ČELU SINDIKATA

Pred kratkim je v Trstu potekal prvi pokrajinski kongres sindikata UIL-FPL. Gre za novonastalo zvezo v okviru vsedržavnega sindikata UIL, ki združuje uslužbence v zdravstvu in v krajevnih upravah. Na kongresu, katerega sta se med drugim udeležila tudi zbornični predstavnik UIL Luca Visintini (ki je bil nekaj dni zatem potrjen na čelu pokrajinskega vodstva sindikata) in deželni tajnik tega sindikata Luciano Bressan, je bil za pokrajinskega tajnika izvoljen Slovenec Marino Kermac, sicer uslužbenec občine Milje. Ostali člani tajništva pa so Nedda Kupferin, Giuseppe Bianco, Alessandro Nemez, Ofelia Altomare in Ilario D'Ambrosi.

Marino Kermac prihaja sicer iz Brega saj je večidel življenja prebil v Dolini, trenutno pa živi v Trstu. Poleg sindikalne dejavnosti je treba omeniti, da je aktiven v kulturnem življenju Slovencev v Italiji, še zlasti kot član raznih pevskih zborov. Dejstvo, da se Kermac kot Slovenec tudi izpostavlja, vsekakor daje njegovi izvolitvi za pokrajinskega tajnika UIL-FPL še dodatno pozitivno pomen, ki ga vsekakor velja pozdraviti.

PROF. JANEZ ARNEŽ BO GOST DSI

SLS MED VOJNO

Prejšnji teden smo v našem listu opozorili na pomembno študijo prof. Janeza Arneža SLS 1941-1945. Gre za skoraj štiristoosredst strani debelo knjigo, ki ima dobrih petdeset strani povzetka v angleščini, tako da je dostopna širokemu krogu zgodovinarjev. V njej govori o zadržanju dotedanje vodilne slovenske politične sile, Slovenske ljudske stranke, v letih druge svetovne vojne. Avtor analizira zlasti delovanje štirih zastopnikov SLS na tujem, ministrov v begunski vladi dr. Mihe Kreka in Franca Snoja, veleposlanika dr. Alojzija Kuharja in msgr. Franca Gabrovška, in to na podlagi pretežno neobjavljenih arhivskih virov, ki jih je prof. Arnež dobro desetletje preučeval in zbiral po svetu.

Kritična in zelo dokumentirana študija se močno oddaljuje od črno-belih podob omenjenih osebnosti in težkega obravnavanega obdobja, ki so se uveljavile v povojnem času.

O vsem tem bo govor na prihodnjem ponedeljkovem večeru v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu, 3. decembra, ob 20.30, saj bo gost večera prav avtor knjige, ravnatelj inštituta Studia Slovenica v Ljubljani, pred tem pa dolgoletni vseučiliški predavatelj v New Yorku, pisec številnih študij in znani zbiralec zdomskega tiska ter arhivskega gradiva prof. Janez Arnež.

DIJAKI TRGOVSKEGA ZAVODA ŽIGA ZOIS PIŠEJO

KAJ MISLIJO PODJETNIŠKI, VENDAR RAZMIŠLJUJOČI "TRGOVCI" O ŠOLI...

MARIJA MILIČ

Dijaki IV. B razreda Trgovskega zavoda Žige Zoisa so pred kratkim pismeno pretehtali vlogo šole in njen vpliv na nadaljnje življenje posameznika.

Ernesto je prepričan, da so spraševanja in tihe vaje izredne važnosti za življenje, saj pravi: "Preverjanja znanja so zelo koristna zadeva, vendar ta niso vedno pravilno porazdeljena, saj so nekateri tedni kar nasičeni s temi preverjanji znanja. Kljub temu sem mnenja, da so ti nasičeni trenutki najboljše podlaga za naše bodoče življenje na delovnem mestu."

Jasna trdi, da "tudi profesorji igrajo pomembno vlogo. Vedno sem jih črno gledala, toda ko sem postala zrejša, sem spoznala, da le niso tako strašni. Razumela sem, da je strogo profesorjev usmerjena v to, da bi nas čimveč naučili."

Aleksandrova modra presoja je dolgoročna: "Če mi bo otrok kdaj postavil vprašanje in bom nanj znal odgovoriti, ker sem se tega naučil v šoli, ne bom izpadel za nevednega."

Janja pravi, da "nekateri prihajajo v šolo, da grejejo stol, ne pa, da bi kaj odnesli od pouka.

Res je, da nas trgovska šola usposobi za trgovski, podjetniški poklic, imamo pa tudi predmete za splošno izobrazbo."

Ivana je zagrenjena, ker po njenem morajo dijaki prevečkrat molčati. "Zato se čutimo potrti, vendar moramo vztrajati. Dokazovati moramo, da smo nekaj vredni."

"Šola te najprej nauči odgovornosti", meni Nataša. "Kamorkoli človek gre ali se zaposli, bo imel določene odgovornosti. V šoli pa se človek tega preprosto nauči s pisanjem do-

mačih nalog, s predavanji in sodelovanjem v razredu."

Katja poudarja vzgojni namen šole: "Že prvič, ko sem na osnovni šoli vstopila v razred, so mi učiteljice povedale, da je učenje zelo važno za našo bodočnost. Ni važno, če bomo zdravniki ali čevljarji. Važno je, da se nekaj naučimo, predvsem se moramo naučiti vedanja in spoštovanja drugih."

Marisa nas spomni, da imamo v naših krajih res veliko možnosti pri izbiri univerzitetnega študija: "Vse višje srednje šole

odpirajo pot na vse vrste fakultet, ki jih imamo v bližini, in sicer v Trstu, Vidmu, Benetkah in Ljubljani. Nobena šola ni popolna, vsaka pa nekaj nudi, nobena šola ni lahka, vse so bolj ali manj zahtevne."

Alenka se ne izreče glede koristnosti šolanja in pusti času čas: "Samo takrat, ko se bom zaposlila, bom lahko potrdila ali zanikala, da šola pripravi človeka na življenje."

Anika je poslušna hčerka, saj ji je njena mama vedno pravila in se zdaj ji pravi, "da ima v današnjem času neizšolana oseba skoraj nične možnosti, da se uveljavi v družbi, saj nima nobene podlage. Poleg tega pa dodaja zraven še znani pregovor, ki se glasi: Kolikor znaš, toliko veljaš!"

Devan se spominja otroških let in babičinih besed: "Pojdi v šolo ter študiraj. Na tak način si boš zagotovil boljše življenje!"

Jasmina sklone razredni krog kratkih mnenj o šoli z zedinjalnim stališčem: "Dijaki se vedno pritožujemo nad šolo in nad vsemi nepravilnostmi, ki iz nje izhajajo, ker ne pomislimo naslednje: "Mar nam šola ne nudi najbistvenejših sestavin, od katerih se mi učimo in pridružujemo na življenje?"

OBVESTILA

SKD BARKOVIJE vabi v soboto, 1. decembra, na predstavitev prvega društvenega koledarja z izvirnimi slikami o Barkovljah Maria Magajne in na odprtje prvega predprazničnega sejma. Začetek ob 20.30, vhod iz ul. Bonafata 6. Sejem bo odprt tudi v nedeljo, 2. decembra, od 8.30 do 13. ure, v ponedeljek, torek in sredo, 3., 4. in 5. decembra, od 15.30 do 18. ure.

DNE 2. (1. adventna nedelja) bo v cerkvi na Proseku med sv. mašo ob 10.30 pel "Schulchor Realgymnasium Meran". Vabljeni vsi, ki jim je pri srcu zborovsko petje. Miloščina bo za popravilo orgel, ki se bo pričelo v ponedeljek, 3. decembra.

RADIJSKI ODER vabi v okviru Gledališkega vrtiljaka na predstavo Lučke Susič Čudežna ura v nedeljo, 2. decembra, ob 17. uri v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27. Vljudo vabljeni!

V PONEDELJEK, 3. decembra, bo v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu, Donizettijeva 3, ravnatelj inštituta Studia Slovenica prof. Janez Arnež predstavil svojo najnovejšo knjigo SLS 1941-1945, ki govori o politiki Slovenske ljudske stranke, zlasti njenih zastopnikov na tujem, med II. svetovno vojno. Začetek ob 20.30.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje svojo petnajsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban. Podpora bo znašala 1.500 evrov za prvi letnik in 1.250 evrov za vsako naslednje leto, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Podpora je namenjena visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 2001/2002. Podrobnejša pojasnila in razpis dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ul. Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 20. decembra 2001.

FOTOKROŽEK FOTO Trst 80 prireja v sodelovanju z deželnim sedežem RAI Drugi za-

mejski video natečaj Ota-Hrovatin. Natečaja se lahko udeležijo vsi ljubitelji videospemanja, in to z največ dvema videofilmoma. Tema je prosta, posnetki pa naj trajajo najmanj pet in največ deset minut. Na videokaseti in na priloženi zaprti ovojnici mora biti napisan naslov dela, ovojnica pa mora tudi vsebovati izpolnjeno prijavnico (ta je na razpolago v Grogorčičevi dvorani, ul. sv. Frančiška 20, II. nadstropje) in prispevek za udeležbo v višini 10.000 lir za vsak film. Posneta dela je treba oddati do 11. januarja 2002 v Tržaški knjigarni v ul. sv. Frančiška 20. Vsak avtor odgovarja za vsebino posnetkov in se mora izreči tudi o tem, ali dovoljuje podvajanje filmov, ki jih bodo uporabili zgolj v kulturne in nepridobitniške namene. Predvajanje in nagrajevanje filmov bo 25. januarja 2002. Prireditelj si ne prevzame odgovornosti za morebitno izgubo, krajo ali poškodbo videospinetkov, s podpisom pa se udeleženec strinja s pravilnikom. Ob morebitnih sporih nepreklicno odloča komisija. Krožek Foto Trst 80 si pridržuje pravico, da iz morebitnih tehničnih razlogov dopolni pravilnik.

IZŠELJE stenski Naš koledar 2002. Dobi se v župniščih na Tržaškem in Goriškem, v Tržaški knjigarni in v Katoliški knjigarni v Gorici.

DAROVI

ZA NOVE JARSLICE v cerkvi v Bazovici: v spomin na pok. očeta g. Žarkota daruje Luciano Živic 100.000 lir; v spomin na pok. očeta g. Žarkota in na župnika Marijana Živica darujeta Vida Renčelj 50.000 lir in N.N. 50.000 lir; Nada Debenjak 50.000 lir; namesto cvetja na grob pok. Mariotu Križmančiču daruje Elvira Stojkovič 30.000 lir; v isti namen darujeta Marija in Franc Čufar 50.000 lir.

ZA SLOMŠKOV dom in Otroški zbor Slomšek: namesto cvetja na grob prijatelju Mariu Križmančiču darujeta Mario in Magda Renčelj 100.000 lir.

OPČINE / SLOVESNA PODELITEV CECILIJINIH ODLIČIJ

CERKVENO PETJE NIMA LE ESTETSKE, A TUDI IN PREDVSEM ETIČNO OZNAKO

ROSSANA PALIAGA

Letošnji praznik sv. Cecilije v četrtek, 22. novembra, je postal za nekatere openske župljane posebno slavnostni in praznični dogodek. Tržaška škofija je po predlogu župnije sv. Jerneja podelila Cecilijina odličja domačim pevcem, ki so največje število let bili člani cerkvenega zbora.

Podelitev priznanj je potekala ob koncu večerne maše, ki sta jo darovala škofov vikar za slovenske vernike v tržaški škofiji Franc Vončina in župnik Franc Pohajač. Ob prazniku zavetnice cerkvene glasbe in petja se je župnik zaustavil ob razmišljanju, da je cerkveno petje čisto posebna glasbena zvrst, v kolikor predstavlja izraz vere in se neločljivo povezuje z bogoslužnim dejanjem. Petje cerkvenega zbora krepi sporočilo Božje besede in postane posrednik med Bogom in vernikom. Župnik je tako poudaril odgovornost pevca, katerega petje nima le estetske oznake, temveč in predvsem etično vlogo.

Nekateri pevci zbora Svetege Jerneja na Opčinah so se za dolgo obdobje posvečali izpolnitvi te odgovornosti in bogatili s svojim prispevkom neštetu bogoslužij, praznikov in koncertov v domačem kraju; zato so za svoje hvalevredno prizadevanje zasluženo prejeli priznanje Cecilijinega odličja. Pep-

ka Škerlavaj poje od leta 1938, Marija Sosič in Vladimir Škerlavaj od leta 1946, Bernard Škerlavaj pa je bil s svojim zvencim glasom steber tenorjev od leta 1947. Družina Škerlavaj je imela svojega slavljenca tudi v mlajši generaciji; organist Vinco Škerlavaj je namreč prejel Cecilijino odličje za svoje 27-letno sodelovanje pri instrumentalni obogatitvi bogoslužja. Priznanja, ki bodo ostala nagrajenim pevcem v trajen spomin, je v obliki diplome izdelala Magda Samec. Podelitev je pote-

kala v prisrčnem vzdušju, saj so vsi pevci zbora začutili pomembnost trenutka in z vsjo skupnostjo ponosno čestitali ob petju svojim članom. Praznovanje se je potem nadaljevalo v Marijanišču. Pepka, Marija, Vladimir, Bernard in Vinco so s svojimi sopevcem nazdravili in se dalje veselili ob pojedini, s katero se je lep večer primerno zaključil.

Ob splošnem zadovoljstvu za lepo uspeh in iskreno občuteni praznik so mnogi pevci ugotovili, da sta vztrajnost in neusahljivo navdušenje slavljen-

cev do pevskega udejstvovanja vredna velikega spoštovanja in občudovanja; ohranili so tradicijo slovenskega cerkvenega petja v srečnih in kriznih obdobjih, spoznali so mnogo različnih zborovodij, organistov, skladateljev in so bili med protagonisti zadnjih šestdesetih let vaše zgodovine. Pridružimo se čestitkam za nevsakdanji dosežek z željo, da bi še mnogi člani hodili po njihovih sledovih in s svojim vestnim delom dajali zgled mlajšim pevcem.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi

NA ZBOROVSKO REVILJO

PESEM JESENI

ki bo v nedeljo, 2. decembra 2001, ob 16. uri v Gledališču France Prešeren v Boljuncu.

NA REVILJI ZBORA HALIAETUM

ZBOR JACOBUS GALLUS NASTOPI V IZOLI

Mešani pevski zbor Jacobus Gallus je v soboto, 24. novembra, nastopil v cerkvi sv. Marvra v Izoli na tradicionalni pevski reviji sakralne glasbe, ki jo je že štirinajstič priredil domači mešani zbor Haliaetum tamkajšnje italijanske skupnosti Pasquale Besenghi degli Ughi. Poleg že omenjenih zborov Gallus in Haliaetum sta nastopila še zbor italijanske skupnosti iz Novigrada in zbor Panarie iz Furlanije.

Tržaški pevci so pod vodstvom Janka Bana nastopili s spletom nabožnih skladb iz svetovne in domače zborovske zakladnice. Tako so najprej izvedli Gallusovo *Exsultate iusti in Domino*, nato *Richte mich Gott F. Mendelssohna*, Kogojev *Vesterni zvon*, Merkujevi *Pater noster* in *Jezus je od smarti ustal* ter na koncu še ljudsko *Pesem barbarskih romarjev* v Vrabčevi priredbi.

9

ČETRTEK,
29. NOVEMBR,
2001

V SOBOTO NA GORIŠKI POKRAJINI

MARJETICA RASTE

FOTO BUMBACA

V soboto zjutraj so v dvorani goriške pokrajinske uprave slovesno predstavili programski dokument koalicije sredinskih strank Marjetice, srečanje pa je obenem predstavljalo tudi povod za predstavitev koalicije na pokrajinski ravni. Na srečanju so sodelovali najvišji predstavniki političnih organizacij, ki oblikujejo Marjetico, in sicer stranka Demokratov, Ljudska stranka, Slovenska skupnost in Udeur. Slovensko stranko je na zasedanju zastopal deželni predsednik SSK dr. Bernard Špacapan.

Ob tem velja povedati, da se je zasedanja udeležilo veliko število ljudi, kar je za tovrstna politična srečanja in za Gorico povsem neobičajno, ob tem pa so bili to ljudje, ki nimajo strankarskih izkaznic, to pomeni, da pri strankarskem življenju niso neposredno sodelovali. Treba pa je tudi povedati, da nosi med smernicami pokrajinske in občinske Marjetice pomembno vlogo ravno stik s terenom in navadnimi ljudmi, saj se politični dokument gibanja, koalicije ali stranke gradi le na potrebah občanov danega teritorija.

Kaj pa je bilo novega povedanega na sobotnem zasedanju? Najprej velja spregovoriti o programskem dokumentu, ki so ga predstavili. Gre za krajši zapis, v katerem se telegrafsko, kar pomeni tudi konkretno, predstavljajo glavne smernice Marjetice na goriški pokrajinski ravni. V programu Marjetice i-

mata slovenska manjšina in točneje Slovenska skupnost primarno, avtonomno in točno določeno vlogo. Marjetica se namreč zaveda, da sta spoštovanje in valorizacija kulturnega in jezikovnega bogastva, ki ga naša narodnostna skupnost predstavlja za to območje italijanske države, pomembna toliko bolj danes, ko se pripravljamo - zaenkrat le z besedami - na razširitev naše meje proti vzhodu; izkušnje slovenske manjšine so pri tem še kako pomembne. Zasedanja se je, kot rečeno, udeležilo veliko ljudi. Debatna je trajala dobre tri ure, na njej pa so sodelovali tudi predsednik goriške pokrajine in predstavnik iz goriške občine, srečanje pa je vodil koordinator Demokratov Bruno Crocetti.

Koalicija Marjetice je sredinski del levosredinskega zaveznitva, njena naloga in vloga pa je v tem, da krepí sredinsko opcijo Oljke, ki je edina, ki lahko pripomore k zmagi v Italiji in v Gorici. Pri tem velja povedati, da čakajo Marjetico v prihodnjih mesecih postopne politične etape, ki naj bi spomladi privedle do skupne in enovite stranke. Pri tem pa je bilo večkrat rečeno in so pri Marjetici to tudi sprejeli, da ohranja SSK svojo specifičnost, v smislu, da se ne bo stopila v skupno stranko, temveč bo obdržala svojo identiteto ter tako ostala zvesta svojim zgodovinskim smernicam.

EJ

POKRAJINSKI KONGRES SSK V GORICI

Z NOVIMI MOČMI

V petek zvečer se je mariskdo, ki se je udeležil predstavitve zbirke Goriške Mohorjeve družbe, nato preselil na sedež Stranke Slovenske skupnosti, kjer je bil pokrajinski kongres slovenske stranke, ki je, kot znano, priprava na deželni kongres, ki bo stekel to soboto in nedeljo v KC Lojze Bratuž v Gorici z začetkom ob 16. uri oz. ob 9.30.

Pokrajinski kongres je vodil Štefan Bukovec, glavno besedo pa je na njem imel pokrajinski tajnik Aleš Figelj. Na njem se je zbralo res veliko število članov, somišljenikov, prijateljev in izvoljenih predstavnikov. V daljšem poročilu se je pokrajinski tajnik dotaknil vseh pomembnejših etap, ki jih je naša narodnostna skupnost na Goriškem doživela v zadnjih letih, t.j. od zadnjega pokrajinskega kongresa, ki se je odvijal decembra 1998.

V teh treh letih smo obnovili uprave v slovenskih občinah Sovodnje, Števerjan in Dobrodo ter občino Krmin. Lansko leto so pri slovenski stranki praznovali 25-letnico nepretrganega delovanja in pri tem je bil "goriški del" stranke najbolj soudeležen, saj so se pomembnejše slovesnosti odvijale ravno v Gorici. Spomladi letos je prišlo do pomembnih upravnih in parlamentarnih volitev. Poglobno je bil govor o mučnih pogajanjih okoli kandidatov za italijanski parlament, pri katerih se je izkazalo, da so se koalicijski partnerji (sredinski in levosredinski) vedli do slovenske stranke precej egoistično, posebno pozornost pa so na kongresu namenili tudi pokrajinskim volitvam, pri katerih je bil sicer potrjen slovenski svetovalec, vendar do imenovanja slovenskega odbornika zaenkrat ni prišlo. Marsikdo in sam tajnik je v tem kontekstu povedal, da bo razplet omenjenega problema predstavljal tudi izhodiščno točko, na kateri bo SSK gradila svojo politično strategijo za goriške občinske voli-

FOTO BUMBACA

tve prihodnje leto, za katere se obeta dober rezultat za levo sredino.

Poročilo pokrajinskega tajnika je bilo povod za plodno in razvejano diskusijo, na kateri so številni sodelujoči objeli marsikatero perečo tematiko in problematiko. Od odnosa do krovnih organizacij do sodelovanja v koaliciji Marjetice in širše v levi sredini, zaščitnega zakona, občinskih volitev v Gorici prihodnje leto, odbornika na pokrajini in teritorialne organizacije stranke. Marsikdo je namreč v razpravi jasno povedal, da bi morala biti slovenska stranka bolj pragmatična oz. realpolitična in ne prejudicirati nobenega zaveznitva z nikomer, saj izkušnje doslej niso bile najbolj navdušujoče ali z drugimi besedami povedano, niso prinesle velikih rezultatov.

V svoji repliki je pokrajinski tajnik odgovoril na vse zastavljene pomisleke, vprašanja in razmišljanja, med drugim je podčrtal, da je slovenska Oljka oziroma koalicija vseh slovenskih komponent linija, s katero se SSK povsem strinja, obenem pa je tudi med slovenskimi volilci občutiti tako potrebo, vendar da žal nekateri vodilni in odgovorni nosijo glavino krivde, če do tega doslej ni prišlo, saj je očitno v protislovju z lastnimi interesi. Pokrajinskega kongresa SSK sta

se udeležila tudi deželni tajnik in podtajnik SSK Andrej Bardon in Damijan Terpin, ki sta spregovorila in z veseljem podčrtala dejstvo, da je bila dvorana goriškega sedeža stranka prepolna. S takim številom prisotnih se tudi večje stranke res ne morejo ponašati, kar je bilo

FOTO BUMBACA

očitno na pokrajinskih kongresih strank leve sredine, do katerih je prišlo pred kratkim.

Blagajniško poročilo je podal David Grinovero. Na kongresu so nato izvolili nov pokrajinski svet, seznam izvoljenih lahko preberete na drugem mestu, ter 40 goriških delegatov za deželni kongres, do ka-

IZVOLJENI V ORGANE SSK

Novi pokrajinski svet: Bernard Špacapan, Štefan Bukovec, Marko Bukovec, Mara Černic, Martin Breclj, Mauro Leban, Erika Jazbar, Karlo Brešan, David Grinovero, Aleš Figelj, Lovrenc Peršolja, Silvan Primožič, Bensa Silvan, Walter Bandelli, Milan Jarc, Marko Brajnik, Damjan Paulin, Mario Mucci, Marjan Breščak, Božidar Tabaj, Dimitrij Tabaj, Dimitrij Brajnik, Carlo Mucci, Bruno Ferletič, Edi Keber, Wanda Gradnik, Peter Černic, Devetak Dorjana, Devetak Renato, Julijan Ožbot, Marjan Terpin, Izidor Princič, Branko Terčič, Jurij Hlede, Ivan Vogrič, Franka Padovan, Hadrijan Corsi, Ivan Černic, Dario Bertinazzi, Romina Pizzo, Cristina Antoni, Maja Radetič, Martina Pahor

Razsodišče: Mirko Špacapan, Ivan Terpin, Andrej Vogrič

Nadzorni odbor: Dominik Humar, Remo Devetak, Damijan Terpin

V SOBOTO ETNOLOGI IZ LJUBLJANE

ŠTUDIJSKI OBISK GORICE

Minulo soboto, 24. t.m., je prišla v Gorico na študijski obisk številna skupina študentov etnologije z ljubljanske univerze, ki jih je v naše mesto pripeljal etnolog Goriškega muzeja Andrej Malnič. Prav Malnič ima s to skupino študentov etnologije na univerzi praktične vaje in si je zato zamislil, da bi ob tisočletnici Gorice in Solkana pripeljal na Goriško svoje študente, da bi na kraju samem videli, kako živimo Slovenci na obeh straneh meje. Pred dnevi so namreč študentje že videli umeščenost slovenskega človeka v prostor na novogoriškem območju, si ogledali tudi državno mejo in se sprehodili ob njej. Muzejski svetovalec in odlični poznavalec zgodovine umetnosti pri nas Marko Vuk, tudi sam zaposlen v Goriškem muzeju, je tridesetim študentom etnologije iz Ljubljane spregovoril o umetnostni podobi mesta in jim po Gorici razkazoval zgradbe, s posebnim ozirom na slovensko prisotnost.

Etnolog Andrej Malnič pa si je zamislil, da bi študijski ogled mesta in goriškega gradu nadgradil tudi z ogledom nekaterih slovenskih kulturnih ustanov v mestu. Tako so se študentje, katerim se je pridružil tudi zgodovinar dr. Egon Pelikan, dober poznavalec naše preteklosti, prišli najprej v Kulturni center Lojze Bratuž, ki jim ga je razkazal in spregovoril o njegovem delovanju predsednik dr. Damjan Paulin. Skupaj z dr. Paulinom je slovenski prisotnost in družbeni oris naše narodne skupnosti v Gorici in tudi širše na Goriškem ter v naši deželi predstavil študentom naš kolega Jurij Paljk, ki je študente tudi pričakal na Placuti in jim v uredništvu prikazal delovanje Goriške Mohorjeve družbe, Pastirčka in našega tednika. Študentje so nato odšli na ogled mesta in drugih slovenskih ustanov.

Lepa pobuda, ki bi jo bilo vredno posnemati!

V PONEDELJEK DOBRO OBISKAN POSVET

V SPOMIN NA PESNIKA CELSA MACORJA

V ponedeljek, 26. t.m., je bil v avditoriju Fogar spominski večer za pokojnim pesnikom in kulturnikom Celsom Macorjem. Večer je priredil študijski center Rizzatti v sodelovanju z nekaterimi slovenskimi ustanovami. Ob veliki udeležbi občinstva so spregovorili nekateri vidni italijanski in slovenski predstavniki, saj je bil Macor nedvomno osebnost, ki je duhovno povezovala tukajšnji kulturni in narodnostni prostor. Po pozdravu predsednika krožka Nicolaja Fornasirja je najprej spregovoril nekdanji prosvetni minister in vidni demokrščanski prvak Guido Bodrato, ki je orisal proces evropskega združevanja od začetka do današnjih dni. Nato je spregovoril slovenski pisatelj Alojz Rebuta, ki je v klenih in sebi lastnih bleščecih mislih in besedah orisal lik furlanskega kulturnika in njegovo vlogo v našem prostoru. Med

drugim je svoje misli tržaški pisatelj podkrepil tako z omembo raznih evropskih, pa tudi slovenskih in italijanskih avtorjev. Med temi so bili Hegel, Hoffmannsthal, Gregorčič, Kosovel in drugi, pa še Marín, Svevo, Saba in drugi. Gotovo so bila Rebutova izvajanja na izredni višini in so žela tudi pri občinstvu veliko odobravanje.

Prav je, da se je kulturna Gorica spet lepo in dostojno spomnila pred leti umrlega furlanskega pesnika, ki je toliko naredil tudi za poznanje slovenske kulture med Italijani oz. Furlani. Sam je bil globoko prepričan v nujnost dialoga in sodelovanja med tu živečimi narodnostmi in kulturami. Kot urednik znane revije Iniziativa isontina je vedno iskal tudi prispevke slovenskih sodelavcev in s tem pripomogel k poznavanju naše kulture med večinskim narodom.

AB

10 LET

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO IGO GRUDEN

pod pokroviteljstvom in v sodelovanju s
TRŽAŠKO POKRAJINO, OBČINO DEVIN-NABREŽINA,
KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO,
ZVEZO SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV,
SLOVENSKO PROSVETO,
SKUPNIM PODPORNIM SKLADOM SKGZ IN SSO

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

"KAMEN..."

X. razstava kamnitih izdelkov in skulptur

od petka, 23. novembra, do nedelje, 9. decembra 2001

ODPRTJE RAZSTAVE je bilo 23. novembra ob 18. uri.

URNIK: delavniki od 17. do 20. ure,
prazniki od 15. do 20. ure

Kamnarska hiša "Igo Gruden", Nabrežina center 158

SREČANJE S PISATELJEM SLAVLJENCEM ZORKOM SIMČIČEM

ODSLEJ HOJA PO VRVI

HARJET DORNIK

FOTO BUMBACA

Pretekli četrtek, 22. t.m., je Skupnost družin Sončnica gostila slovenskega pisatelja Zorka Simčiča. To je bilo prvo predavanje v novi dvorani pri Sv. Ivanu in upati je, da bo ledina, v katero je zaorala Sončnica, tudi v prihodnosti rodila podobna zanimiva srečanja. Prijeten slučaj je hotel, da je pisatelj prav pred dnevi slavil svoj visoki žilvljenjski jubilej in da smo lahko med prvimi nazdravili njegovi 80-letnici. Srečanje je bilo zato še priskrnejše. Pisatelj je bil vidno vesel, da smo ga povabili v njegovo "duhovno rojstno mesto", saj so bili njegovi starši doma iz Biljane. Z bistrostjo in svežo neposrednostjo, ki črpa svojo značajnost prav iz briških korenin, je prisotnim podal "nekaj misli o narodu in religiji ob prelomnici časov". Izpostavil je nekaj zaskrbjujočih dejstev, ki jih ugotavlja, odkar se je po nekaj letih bivanja v zamejstvu in Rimu ter po petinštiridesetih letih izseljeništvu v Argentini leta 1993 vrnil v domovino.

Svet se izgublja v eno samo miselno in barvno svivino, je dejal, in ta je preplavila tudi Slovenijo. Kar polovica slovenskih intelektualcev ne prizna narodnosti kot vrednoto, prizna pa sicer državo. Tako nizke stopnje narodne zavesti ni bilo od leta 1848. Toda "nemo dat, quod non habet", je s starimi Latinci pritrtil Simčič. Svetovljanstvo ni mogoče, če nimaš neke svojih korenin. Imeti korenine pomeni ljubiti samega sebe. Kdor pa sebe ne ljubi, ne more ljubiti niti sveta in ljudi okrog sebe. Biti nič ni duševno zdravo ne pametno, to je zmota, nerensnica, laž. Glede narodnosti enostavno ni nevtralnosti. "Bojmo se ljudi, ki

se proslavljajo za svetovljane, jaz sem nekaj takih že izkusil", je poudaril pisatelj. Oče edinega univerzalizma na svetu, Jezus, se je zjokal nad svojim mestom, čeprav je dobro poznal izprijetost Rima in Aten. V Sloveniji pa se danes slišijo fraze, kot je tale: "še vedno obstajajo nekateri bedaki, ki iščejo slovensko identiteto". Pojem asimilacije je v preteklosti označeval kraje izven matičnih robov, danes pa je to rak, ki razžira samo srce slovenske države, Ljubljano. Slovenski politiki niso preboleli internacionalizma in hegelizma, k takemu stanju pa prispeva tudi napačno pojmovani katolicizem, ki se omejuje na mistiko, in napačno poudarjena ljubezen. "Če se plaziš po tleh kot črv, ne razburjaj se, če te drugi ljudje pohodijo". Kristjani nimajo jasnih pojmov ne linije. Med sicer številnimi verskimi skupnostmi ni povezanosti, v preteklih desetletjih so se verniki odvadili se združevati in ta habitus se jih še vedno drži, še jih pogojuje preplašenost zaradi izkušenj prejšnjih rodov. Slovenci smo bolni individualisti in ni pravilne vzgoje "proti toku". Tako je kot z nekadilcem, ki dolgo živi v zaka-

jenem okolju, da v določenem trenutku tudi sam dobi zadimljena pljuča.

Kljub vsemu je pisatelj optimist in ima glede bodočnosti svojega naroda veliko vero. Veliko se srečuje z ljudmi, rad jim prisluhne in ta soočanja mu narekujejo veder pogled na prihodnost. Pri njegovih gledanjih na slovenske razmere so mu v veliko pomoč tudi vse pretekle izkušnje in stiki z drugimi narodi, ki so ga bogatili skozi njegovo pestro življenje. Modrost teh narodov, ki jo je pisatelj mimgrede vsrkal, je kar stresal med nas, ki smo prišli na srečanje. S portugalskim izrekom je potrdil, da "Bog piše po ovinkih naravnosti" in upošteva za ohranjanje narodne zavesti tudi nogometne tekme. In da "še le, ko pride noč, lahko zagledaš zvezde". Z besedami iz Svetega pisma je pritrtil, da "kjer so otroci, tam je življenje, upanje; Bog je z malimi, tudi z malimi narodi". Teh besed smo bili v naši skupnosti še posebej veseli.

Pisatelj veruje, čeprav je slovenski človek (navidezno) izgubil gon po samoohranitvi in se v matični državi že dvigajo glasne zahteve, naj bo "vse" v angleščini. Slovenija se bo obdrža-

la, čeprav Slovenci nismo vredni svoje države, tega "evropskega čudeža", ki se je zgodil po skrivnostnih zakonih zgodovine. Posebnosti slovenskega naroda znajo na primer veliko bolj ceniti in poudariti tuji može. V preteklosti je Jefferson osnoval ameriško demokracijo na obredu ustoličenja karantanskih knezov. Ne znamo primerno ceniti Trubarja, ki je odigral prav tako veliko vlogo kot Luter, in niti vizionarja Slomška. Angleži so v "Economistu" izpostavili Kocbekov svojevrstni poskus povezovanja vere in komunizma. Prav tako poseben je bil naš narod po hitro izvedeni revoluciji in prav tako hitrem uporu proti njej. Te slovenske prvine bolje vidijo drugi narodi, ki znajo hkrati primerne poudariti tudi svoje narodne pomembnosti.

Slovenska država med drugim ni še sposobna sprejeti nazaj svojih ljudi, ki so se pred časom izselili in so pripravljeni se vrniti. V izseljeništvu je veliko izvrstnih ljudi, ki globoko čutijo slovensko, so bogati z izkušnjami, imajo po več otrok in so visoko izobraženi in delavni. Medtem ko druge države z ugodnimi ponudbami privabljajo nazaj svoje izseljence, Slovenija svojih ljudi zaenkrat še ne mara.

Pisatelj je izvajanja so bila tako prijetna in prišrčna, da bi jih še dolgo radi poslušali. Po treh urah srečanja pa smo se le morali posloviti. Preden se je pisatelj vrnil v Ljubljano, smo mu še nazdravili in zapeli ob njegovi visoki obletnici. Veseli smo, da je delil z nami ta večer, in upamo, da je v svoj optimizem vključil tudi ta naš mali "goriški zamejski čudež". Člani Sončnice se priskrčno zahvaljujemo tudi opernemu pevcu Ivanu Arnsku, ki si je vzel čas, da je pripeljal pisatelja v naše mesto.

OBVESTILA

NABIRKA ZA GROB E. Kome-la: nekatere naše ustanove in organizacije so dale pobudo za nabirko, ki naj bi prispevala k obnovi Komelovega groba na gorškem pokopališču. Svoj prispevek lahko oddaste na upravi Novega glasa.

TE ZANIMA nekaj novega? Pridi v Gabrje na sedež krvodajalcev 29.11. ob 20. uri, kjer bomo izdelovali cvetje iz papirnate vrvice (pirka). Vpis in info. pri Marinki (tel. 0481 882043).

MLPZ VRH sv. Mihaela in KD Danica vabita na Miklavževanje v KŠ center Danica na Vrh dne 5. decembra ob 19.45.

DAROV

ZA CERKEV v Rupi Padovan 53.000 lir; za cvetje 20.000.

ZA CERKEV na Peči N.N. v zahvalo 100.000 lir

ZACERKEV sv. Ivana v spomin na 24. obletnico smrti msgr. Rudija Klinca daruje LKDevetak 500.000 lir.

ČESTITKE

Na tržaški ekonomski fakulteti je diplomiral krvodajalec in odbornik **Štefan Tommasi**. Iskreno mu čestita društvo krvodajalcev iz Sovodenj.

ZAHVALA

Šolske sestre Zavoda sv. Družine se ob zahvalni nedelji zahvaljujejo za bogate darove zemlje vsem posameznim darovalcem in župnijam: Štmarje, Gabrje-Vrh, Rupa-Peč, Števerjan, Sovodnje, Štandrež, sv. Ivan in Podgora. Vsem Bog plačaj!

SLOVENSKI SKAVTSKI VODITELJI V RUDI

KLIC DIVJINE

Skavtski voditelji so pred tednom dni prejeli pismo, v katerem je bilo zapisano: *Ni lepega ali gredga vremena, obstaja le dobra ali slaba oprema. In to je oprema za premikanje, bivanje, kuhanje, spanje, skratka za preživetje v katerikoli situaciji. Ker pri vas gre za voditelje, ni potrebe posebej poudariti, da s seboj prinesete še potrebščine, kot so nož, vrvica, žepna svetilka, pisalo, zvezek, kompas, kotomer, trikotnika... zato tudi tega ne bomo naredili. Edino bomo priporočili, naj vsak prinese s seboj fotoaparata, če ga le ima, ali si ga izposodi, in naj ne vzame s seboj hrane, saj je tamkajšnja narava dovolj bogata za vse.*

Temu izzivu preživetja v naravi ob kateremkoli vremenu se je odzvalo lepo število voditeljev, ki so se v soboto zbrali v kraju Altura in po skupinah krenili na pot brez telefončkov in denarja. S sabo so imeli samo nekaj hrane, ki jo je bilo treba skuhati na ognju, in kuverto, v kateri je bila orientacijska igra, ki je pripeljala do zbirališča naslednjega dne. Veliko voditeljev se je kljub nizki temperaturi (-4°C) odločilo, da bo prespalo pod milim nebom ali v bivaču, drugi pa so naleteli na gostoljubnost domačinov in si priskrbeli vsaj streho nad glavo. Premraženi in nekoliko lačni so vsi voditelji uspeli rešiti orientacijsko igro in prispeti do cilja v času. Brez težav pa ni šlo, večina je na poti omagala in med igro odprla kuverto z rešitvami ugank, saj kdo bi si lahko mislil, da če se v brezvetrju dim iz ognja dviga diagonalno, je to znak slabega vremena, ali pa da v megli izgledajo razdalje večje, saj se "v megli nič ne vidi".

Po toplen čaju so se voditelji zbrali in razmišljali o pomembni plati skavtske vzgoje: ali ima vsak podvig, vsako srečanje, ki

ga pripravljajo, točno določen in zastavljen vzgojni cilj? Skavtizem je vzgojno gibanje, ki skuša izboljšati značaj posameznika, njegovo fizično in ročno spretnost, pa tudi poskrbeti za duhovno rast. V razpravi je bilo nato izpostavljeno, da ima organizacija že v svojem bistvu vzgojno funkcijo in zato bo itak vsaka dejavnost sama na sebi vsebovala splošni vzgojni cilj, kot je npr. učiti člane živeti v skupnosti, spoštovati naravo in videti v njej božje delo ipd. Ob tem naj ima vsaka dejavnost še svoj specifični vzgojni cilj, ki je odvisen od posameznika do posameznika, od skupine do skupine. Problemi posameznih skupin, ki delujejo na različnih teritorijih in starostnih stopnjah, so lahko namreč zelo različni in te je treba reševati postopoma, z majhnimi, a odločnimi koraki.

Po kosilu je voditelje čakalo presenečenje. V decembru obhaja SZSO pomembno obletnico: 50 let, odkar je vzkli slovenska lilija na naši zemlji, obenem pa 25 let združitve tržaških in gorških skavtov v eno samo organizacijo. Na mizi se je tako razbohotila velika torta z napisom 25 let SZSO. Sledil je še obred sv. maše v cerkvi sv. Leonarda. Med obredom je bilo več trenutkov, v katerih so lahko voditelji izrazili svoje želje in pričakovanja glede delovanja organizacije, njej so darovali svoje lastnosti, svojo delavnost, zagnanost in dobro voljo ter si izmenjali številne izkušnje, ki so jih v organizaciji že doživeli, ter se obvezali, da bodo še naprej gradili eno skupno in enotno zamejsko skavtsko organizacijo. Ko se je sonce spuščalo za obzorje in sta na zemljo legla mrak in mraz, so se voditelji začeli poslavljati, se počasi vračati na domove iz civilizirane divjine v divjo civilizacijo.

(JC)

V FEIGLOVI KNJIŽNICI

DRUGA OTROŠKA URICA

IVA KORŠIČ

Mrzel mrak novembrskega popoldneva se je v ponedeljek, 26. t.m., razblinil v topli domačnosti Mladinske sobe Feiglove knjižnice, ki si je za drugo otroško urico spet ognila pravljčni plašč.

Okrog 70 malčkov, učencev prvih razredov osnovne šole, obiskovalcev vrtcev in prav majhnih cicibančkov, ki niso še prestopili njegovega praga, je sedelo na blazinicah ali v naročju mamic in seveda popolnoma zasedlo prijetni prostor. Pridno in, kolikor je mogoče v tako rosnih letih, mirno so malčki poslušali pravljico o psičku Šnukiju, ki si je zaželel različnih poljubčkov. Ko se je po tem "lovu na občutke" vrnil k mami, ji je povedal, da je račkin poljubček kljunast, konjski topel in lepljiv, pujskov ščetinast in blaten, zajčkov pa hiter in nemiren, čudovit pa, da je le njen. Kot je seveda za vsa-

kega otroka najslajši tisti, ki ga mamica pritisne na njegovo mehko ličke. Srčkano pravljico s preprosto, dobro razumljivo vsebino je s posebno materinsko toplino pripovedovala Vesna Tomsič, ki je prvič, a zelo prepričljivo nastopila kot oblikovalka otroške urice. Sicer jo že poznamo kot aktivno članico sovodenjskega kulturnega društva, v katerem se rada posveča prav delu z otroki. Poblizje smo odkrili tudi njeno veselje do gledališkega ustvarjanja, ko je v lanskem šolskem letu postavila na oder s sovo-

denjskimi otroki pravljico *Ostržek in Rdeča kapica se srečata na gorškem gradu*. Iz kratke pravljice zgodbe *Daj mi poljubček* je ustvarila pravcati drobni animiran prikaz. V njeni pripovedi so različno oživele živalice in radovedni Šnuki. Ko je končala pripovedovati, je povabila vse malčke k sebi in jim razdelila razglednice, roznate kartončke. Vsakemu otroku je pobarvala ustnice in ... cmok: poljubček je ostal odtisnjen na razglednici. Mamice so kupile še znamke in dodale naslov, razglednice pa oddale knjižničarki, ki bo poskrbela, da bodo

poljubčki poromali k naslovnikom. Tako je tudi tokratna urica pustila za spomin res izvirno sled. Kot vsakič so imeli tudi pretekli ponedeljek otroci in mamice priložnost si izposoditi kakšno izmed mnogo lepo ilustriranih knjižic in jih ponesti na dom, da bodo pravljice lahko zaživele tudi med domačimi stenami in razveselile otroška srca. Kljub različnim računalniškim vragolijam se samo v knjigah ohranja tista čudovita trajna privlačnost, saj otrokom le knjiga omogoča, da jo večkrat lahko prelistavajo, ogledujejo in z njo kadarkoli zaplavajo v brezmejni pravljčni svet, kjer zmaguje in kraljuje le dobrot.

Otroške urice v decembru ne bo, prihodnja se bo oglasila šele 21. januarja 2002, ko bo Nataša Paulin pripovedovala pravljico *Puja imamo za soseda*.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
v sodelovanju s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

Srečanja z glasbo 2001/2001

KLAVIRSKI TRIO

Vasilij Meljnikov - violina, Igor Mitrovič - violončelo,

Sijavuš Gadžijev - klavir

Štefan Mauri Trio, Antonin Dvorak Dumky trio, op. 90,

Dimitrij Šostakovič Trio, op. 67

Velika dvorana KC Lojze Bratuž, torek, 4. decembra 2001, ob 20.30

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU in
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV-GORICA

vabita ob praznovanju štandreškega zavetnika na

KONCERT

SAŠA MUGERLI in ROBERTO ROLIH

s skupino NOVA ZAPOVED

bosta prepevala v župnijskem domu v Štandrežu

v soboto, 1. decembra 2001, ob 20.30

VSTOP PROST

DRAGI OTROCI,

na predvečer svojega godu vas bom obiskal in obdaril. Poleg daril imam letos za vas tudi posebno prošnjo. Če imate doma dobro igrarčo, ki bi jo lahko darovali otrokom iz Romunije, skrbno pripravite lep paket. Letos bi z vašo pomočjo poleg osnovnih potrebščin nesel revnim otrokom tudi igrarče. Deček iz Bukarešte, po imenu Ilija, mi je posredoval pismo, v katerem razkriva svoje življenje v pomanjkanju in revščini! Pričakujem vas v sredo, 5. decembra, ob 17.30 v KC L. Bratuž v Gorici. Vesel bom vašega obiska.

Vaš sv. Miklavž

SKUPNOST DRUŽIN
SONČNICA

Informacije: tel. 0481 536455

KULTURNI CENTER LOJZE
BRATUŽ

DIJAKI SLOVENSkih VIŠJIH ŠOL

IZLET V STRASBOURG

PETER ŠPACAPAN

Srečanje z najvišjimi predstavniki evropske politike je dandanes nekaj, kar ni vedno na dnevnem redu, obisk Evropskega parlamenta pa je vendar nekaj neponovljivega, česar bi nihče ne želel zamuditi. Dijakom zadnjih razredov slovenskih višjih šol je bila letos ponujena enkratna priložnost obiska Evropskega parlamenta v Strasbourgu, priložnost pa smo izkoristili še za ogled očarljivih krajev in mest ob Renu.

Da bi v Strasbourgu ne odšli ravno nepripravljeni, je že pred odhodom poskrbel prof. Livio Semolič, ki nam je orisal delovanje in zgodovino Evropske unije ter seveda naloge in pristojnosti, ki jih ima Evropski parlament.

Dne 12. novembra je končno le prišel dan odhoda. Pot z avtobusom čez Italijo, Avstrijo in Nemčijo je bila res dolga (13-14 ur!), tako da smo prihod v francosko mesto Colmar, kjer smo čez vse tri noči prespali, vsi z veseljem dočakali.

Naslednjega dne nas je avtobus že v zgodnjih jutranjih urah še vse zaspane od nočnega rajanja peljal do Strasbourga, ki je od Colmarja oddaljen kakih 50 km. Izstopili smo pred mogočno stavbo Evropskega parlamenta in se ob vhodu zna-

iz vseh držav članic (prisotni so bili tudi Rutelli, Veltroni, Bertinotti, Volčič in Pannella!), ki so ravno tisti dan imeli na dnevnem redu glasovanje. Ob gledanju take velike množice parlamentarcev iz vseh evropskih držav pa je bilo nemogoče ne pomisliti na ogromne količine denarja, ki jih zahteva vzdrževanje in delovanje takega velikega aparata...

Po enournem gledanju in poslušanju besed parlamentarcev smo morali zapustiti parlament in se odpraviti na kosilo. Temperature pa nam nise bile ravno naklonjene, tako da smo zaradi mraza bili prisiljeni ostati večji del popoldneva zaprti v toplih kavarnah in trgovnicah. Ogled veličastne gotске stolnice, ki kraljuje na glavnem trgu mesta, pa je bil skorajda nujen. Posebno prikupne in ljubke so tudi ozke ulice in pravljicne hišice v tipičnem nordijskem stilu, ki dajejo mestu tipičen severnjaški odraz.

Jutro tretjega dne smo preživeli v francoskem mestu Colmar, kjer smo prenočevali. V že prisotnem božičnem vzdušju je bil ogled mesta res zanimiv. Kakor Strasbourgu je tudi to mesto bogato z nordijskimi značilnostmi: ozke ulice, hiše z lesenim ogrodjem, gotška katedrala in seveda... mraz! Posebna zanimivost Colmarja so tudi

šli v središču visoke ovalne zgradbe, v kateri imajo sedež raznorazni evropski uradi. Tu nas je toplo sprejel evropski parlamentarec Dimitrij Volčič, ki nas je preko modernih hodnikov peljal do majhne sejne dvorane, kjer nam je opisal naloge parlamenta in gospodarsko-politično pomembnost, ki jo ima Evropska unija. Govoril je tudi o važnosti, ki jo bo imela za svetovni trg nova valuta evro ter o širjenju Evropske unije proti vzhodu. Države članice si namreč glede tega sploh ne postavljajo mej, saj je poglaviti namen Evropske unije ustvariti čim večje gospodarsko ravnotežje med čim večjim številom držav, ekonomski razvoj pa je nekaj, čemur ne smemo postavljati zemljepisnih mej.

Tem uvodnim besedam parlamentarca Volčiča je sledil kratek oris delovanja Evropskega parlamenta, ki ga je pripravil neki italijanski funkcionar parlamenta. Nekaj pred 12. uro pa so nas končno pospremili do tribune nad ogromno dvorano, v kateri ima svoj sedež Evropski parlament. Sedeže so kmalu napolnili parlamentarci

številni kanali, zaradi katerih so mesto poimenovali tudi "Male Benetke"!

Podobno, vendar bolj mladostno in živahno je bilo nemško mesto Freiburg, ki smo ga obiskali v popoldanskih urah. To mesto, ki je obenem tudi glavno središče slavnega nemškega gozda Schwarzwaldja je zaznamovano s tipičnimi gotskimi potezami, ki dosegaajo višek v visoki katedrali v središču mesta. Nam je to mesto bilo še posebej všeč, saj ima tu sedež ena izmed največjih nemških univerz. Ceste so zato polne mladih, pisanih obrazov, trgovin, veselja in zabave!

Po tem zadnjem ogledu smo žal že začutili bližanje ure odhoda. Po zadnji noči v Colmarju smo morali namreč stopiti na avtobus. Ta nas je po dolgi poti pripeljal v Gorico. Po tej krasni izkušnji, ki nas je nedvomno obogatila, gre seveda pristrčna zahvala vsem, ki so nam omogočili doživljanje teh prelepih dni: evroparlamentarcu Volčiču, našima ravnateljicama ter seveda profesorjem, ki so nas čez cel izlet potrepeljivo spremljali in prenašali.

UTIHNIL JE PRILJUBLJEN KEKKOV GLAS

Kekko poje 29. julija 2001 v leški cerkvi na tretjem Senjamu beneške cerkvene pesmi.

V soboto, 17. novembra, je v videmski bolnišnici utihnil Francesco Bergnach, ki so ga vsi poznali pod psevdonimom Kekko. O njem lahko mirne duše trdimo, da je bil kantavtor Nadiških dolin. V Benečiji so ga poznali in ljubili domala vsi; vsi tisti, ki se v julijskih dneh napotijo na Lese na Senjam beneške pesmi, vsi tisti, ki imajo doma in poslušajo kaseto s posnetimi pesmimi s Senjama, vsi tisti, ki sledijo ali raziskujejo slovensko beneško stvarnost, in seveda vsi beneški ljudje. Komaj 49 let star avtor in kantavtor, mentor za mlade beneške pevce, glasbenik in učitelj, prosvetni delavec in opora marsikateremu društvu, je mlad podlegel bolezni. Od njega so se zadnjič poslovili v torek zjutraj, 20. t.m., v Podutani.

Kekko je bil za Beneške Slovence pravi simbol prelomne osebnosti, zavestno je pel v do-

mačem slovenskem jeziku, prevetrl je glasbeno ustvarjanje in bil dejansko eden od stebrov beneške kulturne pomladi.

V zadnjih mesecih je pripravil novo kaseto, na katero je nameraval posneti svoje pesmi, ki jih je predstavljal na Senjamih ali so nastale kako drugače. Kekko je namreč napisal celo vrsto pesmi, ki bogatijo zakladnico beneške pesmi; njegove melodije so zaslovelo, spomnimo le na *Nediški zvon*, posnel pa jih je tudi na kasete; leta 1985 je tako izšla zbirka *Za se na jokat*, najbolj priljubljen pa je nedvomno izbor božičnih pesmi *Naš Božič*.

Kekkoovo ime je vezano predvsem na Senjam beneške pesmi, ki je najbolj množična in priljubljena manifestacija v slovenski Benečiji. Brez njega in Alda Klodiča, ki sta dejanski duši manifestacije, Senjama gotovo ne bi bilo, ne bi bilo pa niti

kaset, ki so od leta 1985 na razpolago vsem tistim, ki ljubijo beneške melodije. Od leta 1972, to je od druge izvedbe manifestacije, je na njem sodeloval in popestril marsikatero julijsko nedeljo s skupino The asteroids, Kekko band, sam ali v duetu. Senjam pa ni bil le glasbeni festival domače popevke, v prvih letih je bilo namreč eno od tistih srečanj, ki je pomenilo nov pristop do slovenske besede, kulture in zavesti. Na njem pevci niso zanemarjali in ponaževali domačega slovenskega narečja, niso se skrivali in niso podlegli pritiskom, ki so prihajali iz raznoraznih strani. Senjam gotovo ni bila edina manifestacija, ki je delovala v tej smeri, bila pa je gotovo najbolj priljubljena in najbolj ljudska, to pomeni tista, ki je bila najbližja srcem navadnih ljudi.

Za Kekka je bilo značilno ravno to. Bil je človek poln energije, ljubil je peto besedo, ki ga je dejansko spremljala v vsakdanjem življenju, ni pa niti podlegel vsem tistim, ki so mu svetovali, naj ne poje v slovenskem jeziku.

Praznine, ki jo zapuščata za sabo v Benečiji in med slovenskimi ljudmi, ne bo občutili le na prihodnjih izvedbah Senjama beneške pesmi, temveč tudi v vsakdanjem prosvetnem življenju, saj ne bo več tistega človeka, ki je bil vedno pripravljen priskočiti na pomoč, opogumiti mlajše ljubitelje glasbe in seveda napisati in zapeti pesmi, ki ti sežejo v globino srca. Njegove pesmi pa bodo ostale v naši sredi, posnete in objavljene, tako da se bomo lahko nanj spominjali na najbolj neposreden način.

EJ

HIŠNA LEDINSKA IMENA

V evropskem letu jeziku OŠ Preserje iz Slovenije in Slovensko kulturno središče Planika iz Kanalske doline vabita na otvoritev razstave z naslovom *Hišna in ledinska imena v evropskem letu jezika*. Otvoritev razstave s krajšim programom bo v petek, 30. novembra 2001, ob 12. uri v Informacijsko dokumentacijskem centru Sveta Evrope v Ljubljani, Rimska ulica 16. Razstavo bosta odprla Rudi Bartaloth, predsednik Slovenskega kulturnega središča iz Kanalske doline, in Liana Kalšina, direktorica Informacijsko dokumentacijskega centra Sveta Evrope v Ljubljani. Sledil bo nastop učencev OŠ Preserje ter učencev iz Kanalske doline. Hišna in ledinska imena počasi izginjajo iz naše zavesti in spomina, zato je njihovo ohranjanje v obliki zapisa dragocen prispevek v kulturno in jezikovno zakladnico človeštva. Svoj delež v to zakladnico sta prispevali tudi OŠ Preserje in Slovensko kulturno središče Planika iz Kanalske doline.

JEZIKI SE SREČUJEJO

V sklopu niza *Jeziki se srečujejo*, ki ga prirejajo v organizaciji KD Ivan Trinko in Študijskega centra Nediža, so v prejšnjih dveh tednih priredili dve zanimivi srečanja. V petek, 16. t.m., so v Beneški galeriji v Špetru otvorili razstavo publikacij ter v večernih urah predstavili Obito vno pesniško zbirko *Leta na oknu*. V petek, 22. t.m., pa je bil spoznavni večer s furlansko stvarnostjo. Na srečanju z naslovom *Mladi na poti k jeziku: besedila in orodja* so namreč spregovorili o furlanskem prapovpisu na CD in pregledniku besedil *Cemut si scrivial*.

GLOSA JURIJ PALJK

O MOLKU

O tistem molku bi radi rekli nekaj besed, za katerega pravimo, da je zlato. Pravzaprav je o molku izjemno veliko pregovorov, ki jim je skupno predvsem dejstvo, da vsi govorijo o tem, kako je bolje molčati kot pa spregovoriti na glas. Kot večina pregovorov imajo seveda tudi ti o molku v sebi veliko resnice, spet pa ni res, da držijo vedno in povsod in to po drugem znanem in obče sprejetem načelu, da je vsako pravilo veljavno zato, ker ima izjeme, za katere to pravilo ne drži.

Tudi z molkom je tako in vsako govorjenje, da je molčati vedno in povsod najbolj modro, je seveda prazno in tako puhlo, kot je seveda tudi gosto besedičenje puhlo takrat, ko bi morali molčati. Prav gotovo tudi glede molka velja zlato pravilo starih Latincev, ki so trdili, da je srednja pot zlata pot, kar bi v preprosti jezik prevedli takole: Prav je, da se ubere tista pot, ki vedno pelje med skrajnostmi, saj skrajnosti niso nikdar dobre. V našem primeru je torej to pot, ki človeku narekuje, da molči takrat, ko pač razmere od njega zahtevajo molk, in govori takrat, ko je dolžan spregovoriti. Seveda je to izjemno težko, a je edino pravilno. Kot ni govorjenje vedno neumna stvar, tudi molk ni vedno pametna.

Tudi ni res, da je vedno pameten tisti, ki molči, če že velja pravilo, da je tam, "kjer je preveč besed, tudi dosti laži". Kar ozirom se okrog sebe in pogledimo tiste, ki bi po pravilo, da je

molku zlato, in po pogovoru, da tisti, ki molči, desetim odgovori, morali biti strašno modri! V naši sredi seveda molčijo, se delajo modre, a največkrat skrivajo s svojim molkom predvsem zadrego, ker nimajo ničesar, kar bi bilo vredno povedati, največkrat pa aroganco nevedneža in prevzetneža, ki s svojim molkom postavlja sebe v ospredje in to dela nalašč in vedno predvsem zato, da bi v javnosti izgledal to, kar seveda nikdar ni bil in nikdar ne bo. So pa seveda tudi tisti, ki jim značaj onemogoča vsako sproščenost v naši družbi in smo jih seveda vedno v naši sredi veseli, ker jih sprejemamo take, kakršni so. Vemo, da jim že po naravi ni dano, da bi veliko govorili; poslušamo pa jih, ko spregovorijo, saj so njihove besede večkrat zares zlata vredne.

Molk je seveda večkrat tudi nevaren, posebno takrat, ko se kdo zavije v molk, ko bi moral spregovoriti, ko bi bil dolžan na glas povedati svoje stališče, izraziti svoje nestrinjanje s krivico ali kakim drugačnim stališčem, s katerim se sam ne strinja. Pa vemo, da je lažje v javnosti molčati, kot pa spregovoriti, ker je veliko lažje govoriti takrat, ko nas ne poslušajo veliko ljudi, in tako navado imajo v naši sredi predvsem opravljalci, katerih "odlika" je gotovo ta, da molčijo takrat, ko bi morali govoriti, in govorijo takrat, ko bi

morali molčati. Gre za zahrbtno, hinavske, največkrat podle ljudi, ki jih poznamo tudi pod vzdevkom "dolgi jeziki", "kvantariji", "čenečariji", "radio babe", "glasovi na hodniku", "goilje" in še kaj bi se našlo. Ko jim rečemo, da so kobre, seveda mislimo na to, da z jezikom sikajo takrat, ko bi morali molčati. Z jezikom se lahko seveda tudi na veliko "opleta". Na Vipavskem in na Krasu se je včasih na kmetih za opraviljca slikovito in nič kaj prijazno, a zato povedno in zelo lepo reklo, da "ima ta in ta tako dolg jezik kot krava rep".

Molk je seveda tudi zlato, gotovo pa niti svinec ni takrat, ko se z molkom dela komu krivica, ko se človek ne postavi z jasno besedo v bran tistega, ki se mu dela krivica, ko se ne brani jasno in glasno ter na javnem mestu resnice in pravice. Molk ni zlato takrat, ko kdo mirno poslušajo laži, za katere ve, da so laži, ne da bi javno rekel, da gre za laži. In tudi desetim, pravzaprav niti enemu samemu ne odgovorimo takrat, ko z molkom prenašamo "kvantanje", širjenje laži, potvarjanje dejstev ali pa obešenjaško in krivično zabavljanje na račun tistega, ki ga ni.

Posebno pa je molk škodljiv, naravnost porazno uničevalen, ko gre za javne stvari, ko gre za javno, obče dobro in za skupno dobro.

"Saj vsi vemo, da ta in ta krade, a tako je!"

"Saj se ve, kako je, to je laž, a kaj hočemo, naj govorijo naprej, se bodo že unesli!"

"Saj vemo, da ni res tako, kot ti govoriš, a kaj se hoče! Je škoda časa in besed, da bi se z njimi ukvarjali!"

To je samo nekaj obče znanih in nešteto krat slišanih trditve, ki govorijo o tem, kako poguben je molk, ko gre za bistvene stvari.

Če bi vsi samo molčali, bi še danes vladali svetu taki ali drugačni tirani, bi še danes vladale svetu take ali drugačne, in videli smo, da so bile zmotne, ideologije.

Molk torej ni vedno zlato in tudi v naši sredi niso najbolj modri tisti, ki vedno molčijo. Nekaj jih je med njimi najbrž tudi pametnih, a tega še ne vemo, ker nismo slišali dosti pametnega iz njihovih ust, saj vendar vedno pametno molčijo. Imamo seveda tudi tiste, ki veliko govorijo, a za njihovimi besedami ni dejanj, in vemo, da so njihove besede torej prazne po načelu, da je prazen klas vedno najvišje, ali po drugem, morda za naše kraje še lepšem: Da vedno najbolj mogočno doni prazen sod.

Imamo pa tudi tiste, ki še vedo, kaj je molk vreden zlata in kaj je pravi pomen vsake izgovorjene besede.

Na ramenih in poštenju teh ljudi stoji svet in na teh ljudeh sloni tudi vsa naša mala narodna skupnost v Italiji.

IZJAVO JE SPREJELA VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

OBŽALOVANJE TRAGIČNIH DOGODKOV POLPRETEKLE ZGOVOVINE

MARJAN DROBEŽ

Več je dogodkov s področja slovenske notranje politike in mednarodnih odnosov, ki so se zvrstili v preteklih dneh. Omenili in ocenili bomo seveda lahko samo del dogajanj, tisti del, ki ima nemara večji pomen in širše razsežnosti.

Javna občila so v poročanju o vrhu predstavnikov držav Srednjeevropske pobude, ki je bil prejšnji teden v Trstu, poudarila tudi srečanje predsednika slovenske vlade dr. Janeza Drnovška s predstavniki slovenske narodne skupnosti v Italiji. S poudarkom so citirala njegovo izjavo časnika, "da neizvajanje zaščitnega zakona in pomanjkljivo financiranje potreb slovenske narodne skupnosti, o čemer so ga seznanili njeni predstavniki, ni najboljša, ni zadovoljiva. Opozorila so bila dokaj resna in na pogovorih z italijansko stranjo bom sprožil to vprašanje".

Državni zbor je v torek, 27. novembra, pričel novo izredno zasedanje, na katerem naj bi sprejel državni proračun za leti 2002 in 2003. Predloga obeh dokumentov, ki jih je v parlamentarni postopek poslala vlada, sta bila deležna kritike poslancev in opozicijskih političnih strank, ki menijo, "da predloga proračunov za naslednji dve leti nista stvarna, ker izhajata iz napačnih, preveč optimističnih ocen stanja in možnosti v državi, tudi pa nista usmerjena k varčevanju, predvsem na področju javne porabe".

Slovenska vlada se je na seji v četrtek, 22. novembra, odzvala na ponavljajoče se zahteve oz. pobude posameznih političnih strank, organizacij civilne družbe in tudi predsednika države, da bi morali v Sloveniji slednjič odkrito spregovoriti o temnih dogodkih v naši polpretekli zgodovini. Gre seveda predvsem za poveljne poboje vseh, ki naj bi bili nevarni novi revolucionarni družbeni ureditvi. Nekaj novih grobišč žrtv so nedavno odkrili v Krakovskem gozdu na Dolenjskem. Vlada je sprejela posebno izjavo, v kateri izraža obžalovanje spričo omenjenih dogodkov v preteklosti. Sklenila je, da bo uredila tudi prikrita grobišča množičnih poveljnih pobojev.

Prek pristojnih organov bo zagotovila izkop posmrtnih ostankov pod nadzorom sodišč, za vse pobite pa bodo izdali mrljske liste. V naslednjem polletju naj bi pripravili idejni načrt za postavitve spomenika žrtvam vojnega in poveljnega nasilja, odprli bi tudi knjigo mrtvih, v katero bi vpisali vse žrtve omenjenega obdobja. Predviden je tudi pomnik sprave med Slovenci, ki bi simboliziral vojno in poveljno trpljenje slovenskega naroda. Po predlogu vlade naj bi spomeniki na grobiščih imeli enoten napis Žrtve vojne in revolucije. Omenjeni in nekateri drugi ukrepi naj bi bili zapisani v novem dopolnjenem zakonu o vojnih grobiščih v Sloveniji. Izjava vlade, v kateri obžaluje tragične dogodke iz polpretekle zgodovine Slovenije, je zagotovo pomembna, toda na ravni države bi bila potrebna tudi Deklaracija o preteklosti in spravi, o čemer ima predsednik parlamenta Borut Pahor občasno pogovore s predstavniki parlamentarnih političnih strank. Toda za zdaj ne kaže, da se bodo o omenjeni deklaraciji ali drugačnem dokumentu, ki bi bil namenjen oceni preteklosti in spravi med Slovenci, kmalu sporazumeli.

MINISTER RUPEL: BISTVENA ZASLUGA OPOZICIJE

V Mariboru je bil 23. oz. 24. novembra mednarodni znanstveni simpozij o vlogi Demosa pri osamosvojitvi Slovenije. Pripravili so ga oddelek za zgodovino pedagoške fakultete v Mariboru, oddelek za zgodovino filozofske fakultete v Ljubljani, Inštitut za novejšo zgodovino in Zveza zgodovinskih društev Slovenije. Sodelovali so zgodovinarji, predstavniki političnih strank, ki so sestav-

ljale Demos, in nekateri znani politiki iz obdobja neposredno po osamosvojitvi Slovenije.

Prisotni so kljub nekaterim razlikam pri ocenjevanju posameznih dogodkov soglašali z ugotovitvijo, ki jo je v svojem pozdravnem pismu zapisal častni pokrovitelj mednarodnega znanstvenega simpozija, tedanji in sedanjí zunanji minister dr. Dimitrij Rupel, "da brez Demokratične opozicije Slovenije, to je Demosa, ne bi bilo osamosvojitve. Prvi mož Demosa dr. Jože Pučnik je poudaril, "da je Dvoje vodilo demosovskij Dvoj. Potem ko mu je uspelo preseči značilni slovenski egoizem, je utemeljil nujnost osamosvojitve in oblikoval strukturo za zavarovanje nove države". Tedanji premier Lojze Peterle pa je zatrdil, "da je Demos razumel okoliščine po padcu berlinskega zidu, ob programu samostojne države Slovenije pa mu je uspelo povezati izvirne demokratične sile".

Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka je v soboto, 24. novembra, v Rogoški Slatini imela svoj prvi redni kongres. Potekal je zavzeto in v optimističnem vzdušju, saj ta opozicijska stranka sredinsko-desne usmeritve, ki skupaj s socialdemokratsko stranko Janeza Janše tvori koalicijo Slovenija, uspešno deluje. Nastala je 4. avgusta lani kot posledica razkola v tedanji skupni stranki SLS+SKD Slovenski ljudski stranki. V državnem zboru ima osem poslancev. Po zadnjih podatkih ima Nova Slovenija Krščanska ljudska stranka okoli sedem tisoč članov.

Delegati, vseh je bilo okoli 280, so odločali o spremembah statuta, s katerimi so v vodstvu stranke predvideli tudi mesto predstavnika Sloven-

ce v zamejstvu in v tujini. Zavzeli so se za sprejem kar osemnajstih resolucij, pri čemer ima nosilna naslov *Za Evropo na slovenskih tleh*. Stranka se je v omenjenih dokumentih opredelila do vseh pomembnejših področij, med drugim do odnosa do preteklosti, vključevanja Slovenije v zvezo Nato in Evropsko unijo, kmetijstva, ter do znanja, kulture in cenejšje države.

Dr. Andrej Bajuk je bil v uvodnem posegu oster in kritičen do sedanje oblasti in vladne koalicije. Po njegovem mnenju prehod v demokracijo v Sloveniji poteka na poseben način, ki bolj spominja na vrtenje v začaranem krogu kot pa na proces, katerega cilj je jasen in dosegljiv. Sile komunističnega nasledstva uveljavljajo model ljudske fronte in si v njem zagotavljajo vodilni položaj. Po njegovem prepričanju koalicija Slovenija predstavlja trden temelj nove politike v državi in je edina alternativa sedanji parlamentarni in vladni koaliciji.

Za predsednika stranke je bil potrjen dr. Andrej Bajuk. Bil je edini kandidat, prejel je 203 glasove, dve glasovnici pa sta ostali neveljavni. Na njegov predlog pa je bil za predsednika Sveta Nove Slovenije - Krščanske ljudske stranke izvoljen Lojze Peterle.

Na kongresu je v imenu Stranke Slovenske skupnosti pozdravil član deželne tajništva Marjan Terpin, ki se je Novi Sloveniji in njenim predstavnikom zahvalil za vso izkazano pomoč pri reševanju problemov, ki pestijo slovensko narodno skupnost v Italiji. Obenem je tudi opozoril prisotne na protislovje, do katerega prihaja, in sicer da morajo italijanski državljani slovenske narodnosti čakati celo večnost na slovensko državljanstvo, medtem ko Italija dobesedno ponuja svoje državljanstvo ljudem, ki živijo v slovenski Istri.

DVE NOVI PREDAVANJI OB TISOČLETNICI

V GRADU KROMBERK

Goriški muzej, ki je najbolj dejavno sodeloval pri obeleževanju tisočletnice prve pisne omembe Gorice, Solkana in tiste ozemlja, na katerem se je pozneje v zgodovini oblikovala Goriška pokrajina oziroma dežela Goriško-Gradiščanskega, je o omenjenem jubileju pripravil dve novi pomembni in aktualni predavanji.

V torek, 20. novembra, je v gradu Kromberk prof. Silvo Torcar imel predavanje o starih predkrščanskih imenih v slovenskih priimkih v zahodni Sloveniji. Poudaril je, da se je podoba slovenskih rojstnih imen v preteklih tisoč letih korenito spremenila. Imena z razvidno slovansko podstavo so bila v poznem srednjem veku izrinjena z imeni svetnikov, katerih jezikovna podstava je v večini primerov hebrejska, grška, latinska ali germanska. S tem je bila našim prednikom na območju Goriške in drugod v zahodnem delu slovenskega etničnega prostora vsaj na zunaj

odvzeta slovanska identiteta, saj niti eno staroslovansko ime ni preživelo kot rojstno ime, so se pa nekatera uspešno ohranila v priimkih, ki so se začeli med kmečkim prebivalstvom v večji meri pojavljati konec 15. in v začetku 16. stoletja. Skrita pa so tudi v nekaterih krajevnih imenih in imenih vodotokov. O njihovi razsežnosti pričajo različne srednjeveške listine, pri rekonstrukciji pa nam je v precejšnji oporo primerjalno slovansko gradivo.

Zadnje predavanje v okviru proslavljanja tisočletnice prve pisne omembe Gorice, Solkana in ozemlja, kjer se je poznejših obdobjih razvila Goriška pokrajina, bo imel prof. prelat in zgodovinar Franc Kralj. Obravnaval bo temo, ki se je v letošnjem jubilejnem letu pogosto omenjala, namreč 250-letnico ustanovitve Goriške nadškofije. Predavanje bo v torek, 11. decembra, ob 20. uri v gradu Kromberk.

V DVORCU ZEMONO PRI VIPAVI

Z OSREDNJE PRIREDITVE OB TEDNU KARITAS

V Sloveniji poteka od 26. novembra do 2. decembra že tradicionalni teden Karitas. Letošnje leto je ta človekoljubna organizacija s katoliškim navdihom namenila prostovoljstvu. Mreža Karitas na območju koprskih in treh območnih Karitas, ki vključujejo in usmerjajo delovanje 130 župnijskih Karitas. V le-teh pa deluje nad tisoč stalnih in večje število občasnih prostovoljcev. Ravnatelj Škofijske Karitas Matej Kobal, sicer župnik na Otlici, poudarja, da omenjena organizacija deluje na najrazličnejših področjih, kot so, denimo, raziskovanje, obveščanje, oblikovanje, svetovanje, pomoč bolnim, ostarelim

ali drugače prizadetim, materialna in vzgojna pomoč otrokom in druga. Na območju koprskih škofije, to je na Primorskem, 1.523 družin stalno ali občasno prejema pomoč Karitas, več kot tisoč šolarjev prejme pomoč ob začetku šolskega leta, 160 otrok pa je vključenih v projekt posvojitve na daljavo. Pomagajo 7.000 ostarelim, bolnim ali drugače prizadetim, z obiski, pogovori in pomočjo v drugih oblikah.

Projekt Umetniki za Karitas poteka že sedem let. Vanj je bilo doslej vključenih 180 likovnih ustvarjalcev iz vse Slovenije in tudi iz tujine. Darovali so 340 svojih del, od tega so 200 slik že prodali, prihodek pa namenijo ljudem, potrebnim solidarnosti in pomoči. V akciji Strela nad glavo je bilo zbranih čez 13 milijonov tolarjev, ki so jih namenili ljudem na območju škofije Banjaluka. Tam so prostovoljci Karitas iz koprskih škofije letos materi s prizadeto hčerko postavili hišo. Pomoč prizadetim oz. potrebnim nudijo v centrih Karitas, ki jih je v škofiji enajst. Tam imajo stalna dežurstva, ki jih izvajajo izključno prostovoljci. Delujeta tudi svetovalnici v Kopru in Solkanu. Samo na tem področju vsako leto opravijo preko 10 tisoč delovnih ur in več kot 8 tisoč pogovorov z ljudmi, ki doživljajo najrazličnejše stiske.

O dejavnosti škofijske Karitas Koper pa o njenih prihodnjih načrtih in ciljih so govorili na osrednji prireditvi ob tednu Karitas, ki je bila v soboto, 24. novembra, v dvorcu Zemono pri Vipavi. Poslanstvo te človekoljubne organizacije v Sloveniji in na Primorskem so v svojih posegih obravnavali tudi koprski škof msgr. Metod Piriš, župan občine Ajdovščina Marjan Poljšak in ravnatelj škofijske Karitas Koper Matej Kobal.

OKROG SPORNIH DOLOČB STATUTA
ISTRSCKE ŽUPANIJE

DOSEŽEN SPORAZUM

MILAN GREGORIČ

Pred meseci je v Istri močno odjeknila odločitev hrvaške vlade, da razveljavi trinajst spornih členov Statuta Istrske županije ter jih preda v presojo Ustavnemu sodišču.

Po najnovejših informacijah sta sprti strani dosegli sporazum okrog kompromisnega besedila, ki ga je pred dnevi potrdila Statutarna komisija ter naj bi ga v drugi polovici novembra obravnavala in sprejela tudi Skupščina Istrske županije. V tem primeru bo hrvaška vlada umaknila svoj sklep, da naj sporne člene obravnava tudi Ustavno sodišče.

Očitno sta sprti strani spoznali, da napenjanje loka ne koristi nikomur, ter sta se z obojestranskim popuščanjem približali v pogledih na najbolj sporne dele statuta (dvojezi-

čnost, učenje italijanščine na hrvaških šolah dvojezičnega območja, pravica veta predstavnikov manjšinske skupnosti ter problem "istrstva").

Določbe v zvezi z dvojezičnostjo so bile spremenjene v tem smislu, da postaja italijanščina, ob hrvaščini, uradni jezik v institucijah Istrske županije in tistih mest in občin, v katerih živijo pripadniki italijanske skupnosti ter je dvojezičnost predvidena tudi v njihovih statutih. S tem je prevladal koncept takozvane "administrativne dvojezičnosti" v nasprotju s prejšnjim besedilom, ki bi se ga po mnenju hrvaške vlade dalo tolmačiti kot vsesplošno "geografsko dvojezičnost".

Glede učenja italijanščine na hrvaških šolah dvojezičnega območja pa je prevladala formulacija, da bo vlada "omo-

gočila" tako učenje, namesto prejšnje določbe, po kateri je bila obvezna, da tako učenje "zagotovi".

Tako sta sprti strani našli formulacijo, ki se je ognila obveznemu učenju italijanščine na hrvaških šolah dvojezičnega območja. Nebistveno je bila dopolnjena določba o pravici do veta predstavnikov manjšinske skupnosti, ki jo lahko uveljavljajo v zvezi z uresničevanjem pravic, ki jim gredo po zakonu. V Statutu se je obdržal tudi pojem "Istrstva", vendar ne v smislu nadomestka ali oblike narodnostne pripadnosti, temveč kot normalen izraz regionalne pripadnosti.

S tem je Istra postala na nek način prva dvojezična županija na Hrvaškem. Prvaki Istrskega demokratskega zbora pa napovedujejo nove boje za dosego tudi večje finančne, pravne in premoženjske avtonomije županij.

TUDI V SLOVENIJI KRIZA V LETALSKEM PROMETU

VSE MANJ POTNIKOV

Tudi letališče na Brniku (njegov uradno ime je Aerodrom Ljubljana) letos čuti upad mednarodnega letalskega prometa, kar vpliva na poslovanje in ogroža načrtovane poslovne rezultate omenjene infrastrukture. Predsednik uprave letališča Vinko Može meni, da za upad prometa ni kriv zgolj črni 11. september, ampak tudi izredno velika konkurenca med letališči in letalskimi prevozniki. Cene prevozov so padle do skrajnega roba. Zdjaj ljudje nekoliko drugače razmišljajo. Strah jih je poletov. Prihodnost letalskih poletov je v veliki meri odvisna od tega, ali bo v mednarodnih odnosih prevladala politična filozofija miru. Uprava in poslovneži na letališčih pa bodo morali po mnenju Vinka Možeta upoštevati nova dejstva. Najbolj je treba zmanjševati stroške. Če je promet nižji za 10%, kar velja za ljubljansko letališče, je temu dejstvu potrebno prilagoditi stro-

ške. Kako bo prihodnje leto, bo pokazala že zimska sezona.

Kar zadeva varnost, je letališče dobro opremljeno in organizirano. Za pregled prtljage imajo najsoodnejšo tehnologijo, t.i. EDS (explosive detection system). So med redkimi evropskimi letališči, ki izpolnjujejo zahteve Evropske konference za civilni zračni promet. Naprava ILS CAT IIIb pa omogoča slepo pristajanje v najhujši megli. Na svetu ima to napravo samo 80 letališč. V zadnjih petih letih se je število potnikov na Brniku povečalo skoraj za polovico, število operacij letal za skoraj dve tretjini, tovorni letalski promet pa za tretjino. Pomembna za napredek letališča je zgraditev nove letališke ploščadi za parkiranje letal. Meri 22.000 m², njena vrednost pa je 500 milijonov tolarjev.

Na Brnik v kratkem pričakuje milijonskega potnika po odprtju, ki je bilo 24. 12. 1963.

13

ČETRTEK,
29. NOVEMBRA
2001

ITALIJANSKO PRAVO

ODPRAVLJEN DAVEK
NA DEDOVANJA
IN DARILA (2)

DAMJAN HLEDE

Davek je odpravljen tudi za darilne pogodbe, za druge darilne prenose in za brezpogojno odpoved svojim stvarjem ali pravicam. Za razliko od dedovanja pa je za darila treba razlikovati z ozirom na stopnjo sorodstva, ki obstaja med darovalcem in obdarovancem. Davek na darila je namreč v celoti odpravljen za zastojne prenose v korist zakonca, sorodnikov v ravni črti in drugih sorodnikov (v stranski črti) do vključene četrte stopnje (sem spadajo npr. pogodbe med stricem in vnukom ter pogodbe med bratranci). Če torej obdarovanec spada v eno od omenjenih sorodstvenih kategorij, veljajo za darila ista pravila kot za dedovanja, kar pomeni prostost od davka. Če pa je obdarovanec oseba, ki ni z darovalcem v omenjenih bližjih sorodstvenih vezeh, veljajo za darilne pogodbe med njima posebna določila, ki jih predvideva drugi odstavek 13. člena zakona št. 383/2001.

V tem primeru in samo če vrednost darovanega deleža presega 350 milijonov lir, je pogodba obdavčena z istimi ali kvotami registrskega davka, ki so predvidene za razne slučaje kupoprodajnih prenosov. Da je darilna pogodba obdavčena z registrskim davkom kot v primeru kupoprodaje, morata torej istočasno obstajati subjektivni pogoj (sorodstvena vez od pete stopnje dalje ali odsotnost sorodstvenih vezi) in objektivni pogoj (vrednost darila mora presegati 350 milijonov lir, pri čemer se za nepremičnine šteje katastrska vrednost). Ob njuni prisotnosti, bo obdarovanca bremenil registrski davek, in to v davčni meri, ki je predvidena za kupoprodaje različnih dobrin (na primer: za zemljišča

8%, za stavbe 7%, za kmetijska zemljišča v odsotnosti raznih kmetijskih olajšav 15%, za zgodovinsko ali kulturno zaščitene nepremičnine 3%, za denar 3%, za družbene deleže 250.000 lir, za kredite 0,5%, za individualna podjetja 3%). Omenjene alikvotne pa se bodo računale zgolj na vrednost darovanega deleža, ki presega 350 milijonov lir. V primeru daril v korist osebi, ki je hudo prizadeta in je v pogojih, ki jih določa zakon št. 104/92 v besedilu, ki ga je uvedel zakon št. 162/98, bo davčna obveznost bremenila le vrednost, ki presega milijardo lir.

Že pred novim zakonom se je pojavljalo vprašanje ali, so darilne pogodbe, pri katerih ni sta prisotna omenjeni subjektivni in objektivni pogoj in so torej proste davka na dedovanje, podvržene registrskemu davku v fiksni meri in torej v znesku 250.000 lir ali ne. Doslej je prevladovalo tolmačenje, po katerem so bile te pogodbe podvržene registrskemu davku v fiksni meri. Sedanja norma je boljše formulirana od prejšnje in že samo pozorno branje zakonskega teksta nam pove, da odsej ne bo več tako. To je potrdilo tudi ministrstvo, ki je z okrožnico št. 91/E izrecno določilo, da so darilne pogodbe, ki so proste davka na darila, odsej proste tudi registrskega davka v fiksni meri.

Tudi za darila pa sta, tako kot za dedovanja, ostala v veljavi hipotekarni in katastrski davek, ki bremenita v skupnem znesku 3% katastrske vrednosti tiste prenose, ki zadevajo nepremičnine. Izjemo predstavlja tudi v tem primeru prisotnost pogojev za koriščenje olajšav za prvi dom, v prisotnosti katerih sta omenjena davka aplicirana v fiksni meri (250.000 + 250.000 lir).

KONEC

SODELOVAL JE TUDI STROKOVNJAK IZ NOVE GORICE

ZANIMIV POSVET O BIOLOŠKI
RAZLIČNOSTI V KMETIJSTVU

MARIO GREGORIČ

Pred kratkim je občina Arta Terme organizirala zelo zanimiv posvet o biološki različnosti v kmetijstvu s posebnim poudarkom na višinski območja. Pri organizaciji sta sodelovala tudi Zdrženje proizvajalcev višinskih območij ter Konfederacija kmetov Italije (CIA). Namen posveta je bil predvsem ta, da se prikaže pomen biološke različnosti z ekološkega, genetskega, socialnega, znanstvenega in ekonomskega vidika. Če hočemo ohraniti to biološko bogastvo, je treba zaščititi posebne rastlinske sorte ter krajevne živalske pasme, in to ne samo zaradi njihove genetske važnosti, temveč tudi za ohranitev in v nekaterih primerih za ponovno vzpostavitev uravnovešenega odnosa med človekom in teritorijem, kar je ključnega pomena za varstvo okolja in krajine.

Zagovorniki biološke različnosti si postavljajo predvsem naslednje cilje: -Vzpodbujati zanimanje za uporabo pridelkov in proizvodov, ki jih nudijo ogrožene kmetijske rastlinske sorte (sadne sorte, zelenjadnice, žitarice, itd.) in žival-

ske pasme (krave, kokoši, ovce in koze) in s tem stimulirati njihovo gojenje in rejo ter tako preprečiti njihovo izginitoje.

-Ohraniti biološko različno hrano, pridobljeno iz avtohtonih sort in pasem, kar pomeni obenem tudi ohraniti bogate in zanimive kulinarne tradicije, ki lahko bistveno pripomorejo, da se razvije kot dopolnilna dejavnost kmečki turizem, ki lahko bistveno pripomore k preživetju kmetijstva na višinskih legah in širše na območjih s težkimi naravnimi danostmi.

Med predavanji, ki so bila izredno zanimiva, sta, glede na njihovo tematiko, izstopali predvsem dve.

Prvo je podal inž. agronomije Stojan Ščuka, vodja svetovalne službe za Primorsko pri Kmetijsko gozdarskem zavodu iz Nove Gorice, ki je spregovoril o izredno zanimivih pasmah, in sicer o konjih (lipicancih), istrski in kraški ovci, bovski ovci, prekmurski kokoši, kranjski čebeli, kravi cikaste pasme ter dolenskem prašiču. Poudaril je, da bi bilo izumrtje teh pasem izredna škoda za slovensko genetsko banko. Žal so nekatere omenjene pasme v veliki nevarnosti, še

posebej cikasta kravja pasma, prekmurska kokoš ter dolenski prašič, od katerih se je ohranilo zelo omejeno število primerkov.

Ranljive so tudi pasme ovac, katerih čreda pa na srečo raste, in obstaja realna možnost, da se ohranijo. Najboljše je stanje pri lipicancih in kranjski čebeli. Lipicanci so najbolj znana konjska pasma, ki se redi na Slovenskem, kranjska čebela pa najbolj razširjena endogena slovenska žival, zelo znana in razširjena tudi izven slovenskih meja.

Svoj izredno zanimivi poseg je inž. Ščuka zaključil s poudarkom na važnosti, ki jo Ministrstvo za kmetijstvo Slovenije polaga na ohranitev slovenskega živalskega in rastlinskega genetskega materiala, saj prisotnost ogromnega števila rastlinskih sort in živalskih vrst na slovenskih tleh daleč presega zemljepisno velikost države, zato je njena dolžnost, da prepreči osiromašenje te izredno bogate naravne dediščine.

Po zanimivosti in aktualnosti je izstopalo predavanje Amedea Reynerija, profesorja na agronomski fakulteti v Turinu, ki je izredno učinkovito prikazal hitro poraščanje travnopašniških po-

vršin z grmovjem in gozdom in v daljšem razdobju tudi njiv, zaradi opuščanja kmetijske dejavnosti, še zlasti pa živinoreje. Število kmetij se je v višinskih območjih Piemonta in v sosednih deželah v zadnjih 40 letih skrčilo povprečno za 70-80%, kar je imelo, in še huje bo v prihodnosti, izredno negativne posledice za okolje in vzporedno za gospodarstvo. Še posebej je prizadet turizem, ker so neobdelane površine in opustošeni travniki in pašniki veliko manj mikavni od obdelanih in skrbno negovanih.

Oblasti morajo, dokler ni prepozno, z vsemi sredstvi preprečiti izumrtje kmetijstva na višinskih in obronkih območjih, ker bo sicer nastala ekološka, družbena in gospodarska škoda nepopravljiva.

Predavanje prof. Reynerija je popolnoma prenesljivo na naše razmere. Škoda le, da ga niso slišali samozvani ljubitelji narave, ki jim je naše kmetijstvo in usoda ljudi, ki se z njim ukvarjajo, deveta briga. Ob tako utemeljenem znanstvenem prikazu nenadomestljive važnosti kmetijstva, zlasti pa živinoreje za varstvo okolja in krajine, bi morda le začeli razmišljati drugače. Mnenja smo, da bi bilo treba predavatelja povabiti med nas, z upanjem, da bi prišle njegove besede do ušes, ki so jih potrebne.

NOVA KNJIGA GABRIJELA DEVETAKA

EVROPSKI MARKETING
STORITEV

Dr. Gabrijel Devetak, izredni profesor za marketing na mariborski univerzi, hkrati pa predavatelj predmeta Trženje I na Visoki šoli za management v Kopru, je znan tudi kot ploden pisec več samostojnih knjig s področja inovacij in marketinga. Že pred dobrim letom je tako spet presenetil z obsežnim strokovnim delom, ki nosi naslov: *Evropski marketing storitev*, izdala pa ga je založba Moderna organizacija, ki deluje pri Fakulteti za organizacijske vede v Kranju; potrebnost te knjige, ne samo za študente, ampak tudi za gospodarstvenike, potrjuje dejstvo, da je pred kratkim bila tudi ponatisnjena.

Ni namen tega zapisa, da bi obširno in poglobljeno strokovno spregovorili o tej knjigi, marveč nanjo le opozarjamo in na kratko poročamo o njeni aktualni vsebini. Pisec že v predgovoru opozarja, da se je tudi področje marketinga znašlo pred novimi izzivi, zlasti zaradi razmaha informacijske tehnologije in telekomunikacij, še posebej za Slovenijo pa velja, da se intenzivno pripravlja na vstop v Evropsko zvezo. Dr. Devetak se v knjigi tudi obširneje posveča elektronskemu poslovanju in uporabi interneta za potrebe marketinga. Pri tem ugotavlja, da se Slovenija na tem področju glede uporabe novih tehnologij

lahko primerja z industrijsko najbolj razvitimi državami.

Iz avtorjevega predgovora povzemamo tudi misel, da je marketing kot teorija in praksa bistven za razvoj novih izdelkov, storitev in opreme, cilj pa je doseči zadovoljstvo kupcev, pa tudi zaposlenih in kapitala. Pisec nadalje opozarja na še nekoliko drugačne termine, kot so npr. trženje, evropski marketing ali evroturizem oz. evropsko trženje. Že iz teh bežnih zaznamov je razvidna aktualnost te knjige, še posebej zaradi bližnjega vstopa Slovenije v Evropsko zvezo, ko se bo neposredno soočila z velikim evropskim tržiščem, pa tudi zaradi vpliva globalizacije.

V razčlembi posamičnih poglavij je Devetakova knjiga podobna sorodnim ameriškim učbenikom, kar ji daje ne le teoretično, ampak tudi praktično vrednost. V začetku vsakega poglavja je najprej opozorilo o njegovi

vsebini, sledijo podpoglavja, na koncu vsakega poglavja je podan povzetek vsebine, postavljena pa so tudi vprašanja kot koristen študijski pripomoček. Zlasti sta pomembni poglavji *Strategija marketinga ter Intelektualna lastnina in marketing*; pri tem je potrebno opozoriti na dejstvo, da predstavlja pravno varstvo industrijske lastnine v Evropski zvezi podlago za sprejem in uveljavitev tudi slovenske zakonodaje o tej stvari. Zadnje poglavje knjige obravnava usvarjalnost in poslovno odličnost.

Najnovejša knjiga dr. Gabrijela Devetaka šteje skoraj 400 strani, je zelo pregledno sestavljena in oblikovana, na koncu pa so dodani še seznam literature in virov, kazali slik in tabel, krajši povzetek vsebine in slovensčini in angleščini, stvarno kazalo, podatki o avtorju in povzetka dveh strokovnih recenzij o knjigi.

MV

KMEČKA ZVEZA IN ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

OPOLNOČI 31.12.2001
"EVRO BIG BANG"

Prvega januarja bo evro postal edina legalna valuta za čeke, pogodbe in fakture. Stara lira bo lahko še dva meseca krožila le kot tekoči denar.

V torek, 1. januarja 2002, bo torej prvi dan evra. Od istega datuma bo lira prenehala veljati kot plačilno sredstvo v "pisni obliki" oz. ne bo mogoče več izdajati čekov ali faktur v lirah. Za naslednja dva meseca, do 28. februarja, bo dvojno kroženje valut: evra in lire. Lira bo veljavna le kot tekoči denar, medtem ko bomo čeke morali izpolnjevati v evrih. Kmečka zveza in Zadružna Kraška banka opozarjata, da bo od 1. marca 2002 edino plačilno sredstvo evro (bankovci in kovanci). Kdor bo po omenjenem datumu imel še lire v žepu, jih bo lahko samo še zamenjal v evro na banki.

Veliko argumentov je bilo iznešenih na srečanju, ki sta ga organizirala Kmečka zveza in

Zadružna Kraška banka na Opčinah v sredo, 21. novembra. Govorili so o pretvarjanju lir v evro, o zaokrožanju stotink po vejici, o pravilnem pisanju čekov, o tem, da so od 1. januarja 2002 nični vsi dokumenti (pogodbe, menice, administrativni akti, računi, čeki, bančna potrdila, itd.) izdani oz. pisani v lirah, itd. Saldo na tekočih računih (bančnih ali poštinih) in na hranilnih knjižicah bo avtomatično pretvorjen v evre (zato bodo banke zaprte 29. in 31. decembra). Poudarjeno je bilo tudi, da je treba v prvih mesecih biti posebno pazljivi pred goljufigami, katerih bi lahko bili žrtve, ko bi zaupali nepravim osebam, ki bi se nam z različnimi izgovori ponujale, da nam zamenjajo denar. To zaradi tega, ker denarja v evrih (bankovcev in kovancev) še ne poznamo in bi zato lahko bili ponarejeni.

EB

Evrokotiček

MARA PETAROS

Naša sodelavka odgovarja na vprašanja o evru. Bralce vabimo, naj nam pošljejo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu; mi bomo to posredovali sodelavki.

Vprašanje: Najprej bi se vam rad zahvalil za dragocene napotke, ki jih nudite vsak teden. Želim pa vas vprašati tole: ker nisem vreden hraniti svojih prispevkov na bančnih zavodih oz. ne poznam sveta borz in drugih investicijskih možnosti, hranim denar kar doma. Če imam na primer kar nekaj milijonov lir v gotovini, jih bom lahko vse naenkrat zamenjal na banki januarja 2002? Pri tem naj se obmem na svojo banko, kjer imam tekoči račun, ali lahko zamenjam na katerikoli banki? Pa še to: imam tudi kar nekaj denarja

v tuji valuti (mark in frankov). Moram zamenjati tudi to? Vnaprej hvala za odgovor.

Odg.: Dragi bralec, s 01.01.2002 bomo morali lire, marke in francoske ter belgijske franke postopno zamenjati v evre. To boste lahko storili samo na katerikoli banki ali pošti. Iz vašega pisma sklepam, da imate doma kar precejšnje količine denarja, zato bi vam svetovala, da ta denar pred 31.12.2001 naložite na svoj tekoči račun, saj boste tako precej olajšali delo svoji banki. Banke bodo imele v prvih dveh mesecih zelo veliko dela z menjavo lir v evre, predvsem pa bi se lahko zgodilo, da bodo ostale brez evrov, ker poteka razdeljevanje nove evropske valute zelo počasi zaradi zelo omejenih zakonov, ki določajo prevoz dragocenosti. Vsekakor

pa se lahko za zamenjavo lir, mark, francoskih in belgijskih frankov v evre obrnete na katerikoli banko ali pošto. Če se obrnete na svojo banko, boste lahko zamenjali največ 1.000.000 lir na dan; če pa se obrnete na kako drugo banko ali pošto, boste lahko zamenjali največ 500.000 lir na dan. V primeru, da hranite doma večje količine denarja, boste morali na banko večkrat in vsakokrat zamenjati 1.000.000 lir, če boste šli na svojo banko oz. 500.000 lir, če boste šli na kako drugo banko. Če bo fizična menjava lir, mark in frankov potekala zelo počasi in bo včasih težavna, bo pretvarjanje saldo na tekočih računih zelo hitro in brez težav. To bo potekalo avtomatično, ne da bi se mi tega sploh zavedali. Če boste gotovino v katerikoli valuti, ki jo hranite doma, naložili na banko pred koncem tega leta,

bo banka avtomatično spreminila znesek, ki bo ob koncu leta na vašem tekočem računu, v evre. Po potrebi pa boste lahko dvigovali evre iz avtomatskih okenc s kartico bankomat ali boste lahko plačevali svoje nakupe kar s kartico. To vam bo vsaj na začetku zmanjšalo težave pri privajanju na skupno evropsko valuto.

Vsekakor pa naj si dovolim še manjši nasvet glede vaših finančnih investicij: nikakor ni pametno, da hranite denar kar doma, saj je na tak način nedonosen, obenem pa še tvegata, da vas oropajo. Svetujem vam, da se obrnete na kakega finančnega posrednika ali na svojo banko, kjer vam bodo znali primerno svetovati, kako lahko svoj denar naložite, da boste imeli od njega kakšno korist.

ODBOJKA / IL POZZO-OLYMPIA 3:1

NEUREJENA IGRA ŽAL RAZLOG ZA PORAZ

(Olympia: Pintar, Maraž, Geotti, B.Šiligoj, Grauner, S.Terpin, J.Terpin, B.Šiligoj, Bernetič, Špacapan, F.Hlede, J.Hlede.)

Proti videmski ekipi Il Pozzo je Olympia doživela drugi poraz v letošnjem prvenstvu. Pred tekmo so naši bili favorizirani za zmago, toda premajhna koncentracija, nekonstant-

nost in prevelika napetost so bili glavni razlogi za poraz. Prvi set se je za Olympio začel odlično in vse je kazalo, da bo tekma popolnoma enosmerna. Il Pozzo je s težavo branil napade Olympie in se moral vdati njeni premoči. V nadaljevanju pa je med Conzovimi varovanci nenadoma zavladala napetost in

igra je postala bolj neurejena. Domača ekipa je to izkoristila in brez večjih težav zmagala ter izenačila stanje v setih. V nadaljevanju se je Olympia zamašala skušala zbrati in reagirati na dobro igro nasprotnika: predvsem slabo sta delovala blok in sprejem, tako da je tudi napad bil večkrat neučinkovit.

Na samem vrhu lestvice je sedaj zbranih precej ekip in prvenstvo postaja tako izredno napeto in zanimivo.

PS

NOGOMET / UVRSTITEV V SVETOVNO PRVENSTVO

SLOVENIJA GRE NAPREJ!

Tako poje nova, za nekatere edina prava slovenska himna, ki jo je pred časom zložil znani slovenski "rocker" Peter Lovšin, znan tudi pod vzdevkom Pero, prepevajo pa jo vsi nogometni navdušenci na Slovenskem.

Kako je tudi ne bi, ko pa je slovenska nogometna reprezentanca dosegla tisto, kar so nekateri na tihem upali, drugi pa so o tem samo sanjali. Slovenija se je namreč po dodatnih kvalifikacijskih tekmah proti Romuniji, ki jo je premagala na prvem srečanju v Ljubljani z 2:1 in teden kasneje v Romuniji remizirala z rezultatom 1:1, uvrstila na svetovno nogometno prvenstvo, ki bo na Japonskem in Koreji.

Mlademu, še ne štiridesetletnemu selektorju slovenske enajsterice Srečku Katanču, pred leti odličnemu poklicnemu nogometašu, je torej uspelo tisto, česar si nogometni privrženci do pred nekaj leti niso mogli niti zamišljati: Slovenija je najprej popeljal na evropsko nogometno prvenstvo in pred nekaj tedni tudi na svetovno prvenstvo, kjer bo Slovenija nastopala med 32. najboljšimi državni moštvi sveta. Uspeh slovenske nogometne vrste je še toliko večji, če vemo, v kakšnih razmerah igrajo nogomet v Sloveniji, in že po statističnih podatkih je razvidno, da gre za uspeh brez primerjave. Vseh Slovencev nas je le za dva milijona in to je srednje veliko evropsko mesto, kar je že dovolj zgovoren podatek, da znajo ceniti uspeh slovenskih nogometašev tudi tisti, ki se na poklicni nogo-

met ne spoznajo ravno najbolje.

Po valu navdušenja po vsej Sloveniji, ko je nekaj tisoč navijačev pričakalo slovenske športnike na brniškem letališču in po raznih slavnostnih sprejemih, so sledila prva trezna razmišljanja o tem, kaj za slovenski nogomet sploh pomeni uvrstitev na svetovno prvenstvo. Prav gotovo veliko, več, kot so sami nogometaši sploh lahko pričakovali,

saj bodo od mednarodne nogometne zveze prejeli precej denarja za nagrado, predvsem pa se je do nogometa spremeni odnos nekaterih, predvsem vodilnih v matični državi do nogometa. Tako je tudi mesto Ljubljana končno spoznalo, da si celotna Slovenija le zasluži vsaj en nogometni stadion, ki bi bil vreden tega imena, in zvedelo se je, da naj bi najkasneje v dveh letih v Ljubljani (Stožice) le zgradili sodoben, pokrit nogometni stadion, ki naj bi sprejel do trideset tisoč gledalcev. Predvsem pa je pomemben drugi podatek, in to je dejstvo, ki so ga povedali nogometni trenerji, namreč to, da vedno več mladih slovenskih fantičev trenira nogomet, česar za preteklost ne bi mogli reči. Nogometni organizatorji v Sloveniji so pouda-

15

ČETRTEK,
29. NOVEMBR
2001

ri, da se je z uspehi nogometne reprezentance v vsej Sloveniji izjemno povečalo zanimanje za aktivno igranje nogometa, kar je seveda razveseljivo dejstvo, če pomislimo, da dobesedno do predčerašnjim tega zanimanja nikjer ni bilo, kar je dobro vidno tudi v izjemno slabem stanju vseh slovenskih stadionov in deloma tudi nogometnih klubov širom po Sloveniji.

Seveda uvrstitev Slovenije na svetovno nogometno prvenstvo na Daljnem vzhodu ne bo prinesla takojšnjih sprememb; že preporod slovenskega nogometa pa pomeni veliko, kar je dokazala tudi Katančeva enajsterica, ki jo sestavljajo samo motivirani nogometaši, saj Katanec v svojih vrstah noče igralcev, ki se gredo zvezdnike.

ZUT

PROMOTUR / UGODNA PONUDBA

SKIPASS BREZ MEJA

Z mrazom, ki je zajel našo deželo v zadnjih dneh, se začne priprava na zimsko sezono v veselje vseh, ki imajo radi snežne planjave in športne panoge na njih. Agencija Promotur s Trbiža, ki uspešno vodi in upravlja marsikatero tonamensko strukturo v deželi, je poslala tiskovno sporočilo, ki naznanja nekaj novosti za letošnjo zimsko sezono.

V zadnjih dneh je že na razpolago deželni "skipass". Letos gre za veliko novost. Kartica, že znana pod imenom CARTAneve, se bo odslej imenovala Senza Confini (Brez meja) in bo veljavna, brez omejitev, tudi na smučarskih progah v Arnoldsteinu, Dreiländereck in Villacher Alpe, poleg seveda v zimskih letoviščarskih krajih Piancavallo, Forni di Sopra, Zoncolan, Trbiž in Nevejsko sedlo ter v nekaj manjših krajih v deželi. V prihodnji sezoni se bodo pridružile pobudi tudi nekatere proge iz Slovenije; tako bo kartica veljavna na po-

dročju, kjer se stikajo tri dežele, ki rade stopajo na pot sodelovanja in skupnih pobud.

V prednaročilu je nakup letošnjega skipassa zelo ugoden; obstajajo tudi popusti za člane zveze FISU in posebni paketi, namenjeni družinam. Promotur je želel tudi letos ohraniti posebno ponudbo za mlade pod 14. letom: sezonski skipass jih bo stal samo 109,00 evrov.

Vsako lahko kupi skipass po znižani ceni pri kateremkoli od petih glavnih smučarskih središč v deželi vse dni do 6. decembra letos. Kartico lahko najdete tudi na sedežu Promotura v Tavagnacu v središču Palladio na proti znani veleblagovni trgovini Euromercato od ponedeljka do petka po tem urniku: od 9. do 13. in od 14.30 do 18. ure.

Nizke temperature zadnjih dni so omogočile, da so v glavnih zimskih smučarskih središčih že začeli pripravljati in usposabljanje proge. V teh krajih torej

že pripravljajo odprtje žičnic, ki naj bi stekle prav kmalu.

CENIK: skipass Brez meja za odraslega stane 315 evrov (v predprodaji do 6. decembra 290 evrov); skipass Brez meja za odraslega člana FISU 305 evrov (v predprodaji 260 evrov); skipass Brez meja za mladega/senior stane 260 evrov (v predprodaji 235 evrov); skipass Brez meja za mladega/senior člana FISU 250 evrov (v predprodaji 205 evrov); skipass Brez meja za otroke 109 evrov (v predprodaji 109 evrov). Za družine: 2 odrasla+1 mlad plačajo 785 evrov (v predprodaji 680 evrov); 2 odrasla+otrok 649 evrov (v predprodaji 599 evrov); 2 odrasla+2 mlada 1.030 evrov (v predprodaji 870 evrov); 2 odrasla+2 otroke 1.030 evrov (v predprodaji 708 evrov); 2 odrasla+1 mlad+1 otrok 894 evrov (v predprodaji 789 evrov); 1 odrasel+2 mlada 760 evrov (v predprodaji 625 evrov); 1 odrasel+2 otroke 488 evrov (v predprodaji 463 evrov); 1 odrasel+1 mlad+1 otrok 624 evrov (v predprodaji 544 evrov).

AKTUALNO

REŠENI DVOMI GLEDE KRAJA SPOPADA MED SLOVANI IN LANGOBARDI

"IN LOCO QUI BROXAS DICITUR" (3)

GIORGIO BANCHIG

POMEMBNOST BROXASA

Kaj je bil kraj Broxas in kolikšen je njegov pomen, če ga navaja poleg Pavla Diakona tudi kralj Berengarij I. 888? Tistega leta je furlanski mejni grof (krajšnik) postal prvi italijanski kralj in daroval diakonu Feliksu cerkev sv. Ivana v Landarski jami, nekaj travnikov in nekaj njiv, ki jih je bonificiral duhovnik Lovrenc okrog hriba Olosa, in še nekaj njiv na območju Broxasa ter zaselkov Pungolinis in Reynaldinos; dal mu je tudi pašnike Broxiasa, ki ležijo v hribih, kakor tudi tiste na ravnini in ob bregovih rek ("concedit ... campos in fines Broxias et casale Pungolinis et in Reynaldinos. Concedit etiam Broxianis pascua in montibus sita et plano et fluminum ripis", Schiapparelli 1903: 404). Kraj Broxas je bil torej pomemben; to nam dokazuje tudi dejstvo, da so čedajska vrata, pri katerih se je začela rimska cesta, ki je vodila skozi Nadiško dolino na gorske prelaze, imenovana Broxaška vrata (Porta Brossana). Carlo Podrecca piše: "nad vrati javne lože četrti Brossana v Čedadu" je postavljena marmornata plošča z latinskimi napisom v spomin na

"V kraju, ki se imenuje Broxas" (Pavel Diakon, *Historia Langobardorum*, V. knjiga, 23. poglavje)

zmago vojvode Wektarija nad Slovani in imenovanem Broxas, ki je dal ime tudi Broxaškim vratom (Porta Brossana) (Podrecca 1884: 17). Napis se glasi: "Nedaleč od tod je kraj Broxas na območju Landarja, ki vam je dal, o vrata, starodavno ime Broxaška. Tam je vojvoda Wektari premagal bližnje sovražnike, potem ko si je snel čelado in se razoglav pognal v boj. Dogodku so bile priče reka Nadiža in od krvi pordečeli hribi", za tem je navedeno leto 664, v katerem se je dejansko odvijala bitka, ki jo opisuje Pavel Diakon ("Non procul hinc Broxas est in finibus Antri / qui nomen tibi porta dedit Broxana vetustum / Dux ibi finitimos percussit Vectaris hostes / cum galeam sanguine montes / DCLXIV"). Spominsko tablo so postavili nad vrata javne lože l. 1750 (prim. Grion 1899: 385). Vsa ta pričevanja nas navajajo k prepričanju, da je bil Broxas pomemben in poznan kraj; mogoče je izviral iz enega glavnih vozlišč tega področja rimskih okopov "Vallum" in vojaških zapor

"Claustra Alpium Iuliarum", ki so jih Rimljani zgradili, da bi zavarovali Čedad (Forum Iulii) in furlansko nižino. Od njih dalje so se vrstili razvejani utrjeni zidovi, vojaške postojanke in še druge obrambne gradnje, katerih sledove opazimo še danes v nekaterih krajih Nadiških dolin. Postavitev kamnitega mostu in njegova lokacija v sotočju dolin in ob cesti, ki je peljala čez Alpe, bi lahko spodbudno delovala na nastanek tržišča in naselja, ki je imelo tudi svoj tempelj, in to prav na kraju, kjer stoji danes cerkev sv. Kvirina in kjer so odkrili rimske ostanke (prim. Podrecca 1884: 33).

Sčasoma je kraj izgubil na pomembnosti in pozabili so celo njegovo ime, ko se je most zrušil zaradi neobičajno visokega vodotoka Nadiže ali morda zaradi drugih naravnih pojavov, ter so se njegovi ostanke porazgubili v rečni strugi. Kasneje so zgradili nov most, približno kilometer niže, ki ga - bogve zakaj - niso poimenovali po Broxasu, pač pa po cerkvi sv. Kvirina. Prebivalci in krajevna oblast pa so na nek način ohranili zgodovinski

Rojstna hiša Pavla Diakona na glavnem trgu v Čedadu

spomin na Broxas, na kraj, ki so ga imeli za pomembno središče in kjer so verjetno še naprej imeli sedež in izvajali svojo oblast predstavniki centralne vlade. To lahko spoznamo iz dokumenta, ki sega približno v l. 1252 o jurisdikciji in nadzoru "forum" (tržnice) in cerkve sv. Kvirina, v bližini katere je "gastald gospoda Patriarha razsojal med Latinci in Slovani (inter Latinos et Sclavos) tistega naselja in prebivalci tistega naselja se prizivajo na to oblast in tam odreja prizive pred gastaldom gospoda Patriarha" (Paschini 1913: 309). Vsako leto se je 4. junija odvijal v bližini cerkve sv. Kvirina sejem (nekateri avtorji govorijo le o trgu), ki ga poznamo iz

opisov za l. 1254. Upravljala sta ga gospoda iz krajev Villalta in Caporiacco, kasneje pa Landarska gastaldija: "1342. Patriarh (Bertrand) je odkupil od Francesca Rambalda sina Lodovica iz Cavoriaca jurisdikcijo in upravo tržnice sv. Kvirina in ju združil zaradi večje koristi z Landarsko gastaldijo" (Podrecca 1887: 62; glej tudi Banchig 1994: 104).

Naj opozorimo tudi (čeprav je to storil že Porcia), da se je v bližini cerkve sv. Kvirina odvijal od padca Beneške republike "veliki arengo" (velika skupščina) Nadiških dolin, to je parlament Beneške Slovenije, ki so ga sestavljali župani (dekani) naselij Landarske in Merske banke, ki so razpravljali in sklepali o skupnih vprašanjih. Vsako leto so 2. avgusta - tako piše Carlo Podrecca -, "judiscenti prihajali iz Čedada v kakih 40 kočijah na oširek sv. Kvirina, da bi tam jedli velikošmarnska piščeta" (Podrecca 1887: 139). Podrecca trdi, da je bila za mnoge izmed njih to edina priložnost pojaviti se v dolinah, kar pomeni, da je bila njihova jurisdikcija zelo omejena, ali pa, da so rešitev vprašanj prenašali na arengo (skupščine) in sodne banke.

BIBLIOGRAFIJA

- Pavel Diakon, Zgodovina Langobardov (Historia Langobardorum), Maribor 1988.
- Grafenauer, Bogo, Problemi di storia della colonizzazione della Slavia Veneta durante il Medioevo con particolare riguardo alla colonizzazione slo-

vena, in La storia della Slavia Italiana, San Pietro al Natisone - Trieste 1979.

- Paschini, Pio, Storia del Friuli, Videm 1990.

- Musoni, Francesco, Il capitolo 23° del libro V della Historia Langobardorum e gli sloveni del Friuli, in Atti e memorie del congresso storico tenuto in Cividale, Čedad 1900 (anastatičen ponatis Čedad 1990).

- Zuanella, Božo, Toponomastica delle valli del Natisone, Dom 2, 5, 6/1983.

- Mor, Carlo Guido, Appunti sull'ordinamento politico - amministrativo nella val Natisone, in Val Natisone, Videm 1972.

- Rutar, Simon, Beneška Slovenija, Ljubljana 1899 (anastatičen ponatis Čedad 1999).

- di Porcia, Girolamo, Descrizione della Patria del Friuli, Videm 1897 (rokopis 1567).

- Schiapparelli, Luigi, I diplomi di re Berengario, I, Rim 1903.

- Podrecca, Carlo, Slavia Italiana, Čedad 1884 (anastatičen ponatis Trst 1977).

- Grion, Giusto, Guida storica di Cividale e del suo distretto, Čedad 1899 (anastatičen ponatis Čedad 1990).

- Paschini, Pio, Diritti feudali in San Pietro al Natisone verso la metà del secolo XIII, in „Memorie storiche forogiuliesi, IX, 1913.

- Banchig, Giorgio, Le tappe della storia, in Pulfero - ambiente, storia, cultura, Podbocesec 1994.

- Podrecca, Carlo, Slavia Italiana - Istituzioni amministrative e giudiziarie, Čedad 1887.

KONEC

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA ZBIRKA 2002

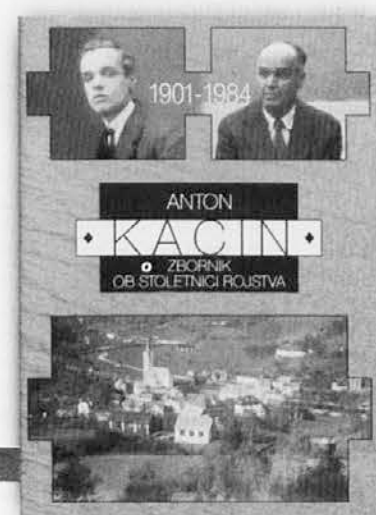

Koledar 2002

Koledar 2002 je zvest zapisovalec pomembnih dogodkov med našimi ljudmi in delovanja naših ustanov ter družbenega dogajanja. Prinaša veliko zanimivih prispevkov ter bogato fotografsko dokumentacijo.

Anton Kacin. 1901-1984

Dvanajsta knjiga v zbirki Naše korenine osvetljuje lik dr. Antona Kacina, kulturnega delavca ter dolgoletnega urednika in tajnika Goriške Mohorjeve družbe, ter prinaša izbor njegovih spisov.

Očetovstvo malo drugače

Jurij Paljk

Oče Jurij, časnikar pri Novem glasu, mama Adriana, hčerki Ivana in Tina ter mali Lukec zaživijo pred bralcem v svojih živahnih vsakdanjih zgodbah, polnih majhnih in velikih problemov, pa tudi lepih in nepozabnih trenutkov.

Sonjine slaščice

Sonja Marija Maraž in Irena Bednarich

Prikupna knjižica s podnaslovom Dobrote iz Števerjana v Brdih prinaša vrsto receptov, ki so jih naše izkušene babice ohranjale iz roda v rod in so ponos primorskega oziroma briškega kulinaričnega izročila.

CENA ZBIRKE 75.000 LIR (38,74 €)